

IZZIV MANJŠIN

Problem narodnih skupnosti oz. manjšin je vedno aktualen. Vprašanja manjšinske zaščite se vrstijo kar naprej. Evropa sama se danes vedno bolj sooča s temi vprašanji in postavlja svoje smernice. Evropski svet in evropski parlament pa sta še pred časom z raznimi dokumenti začrtala določena pravila v tem smislu.

Tako bi se danes zaustavili ob nekaterih primerih oz. dogodkih v zvezi z manjšinsko stvarnostjo v Evropi. Tudi tu se marsikdaj dogajajo stvari, ki so med seboj precej različne. Če malo pogledamo znotraj Evropske unije, lahko beležimo nekaj novosti zlasti v primeru Francije. Tu je še posebno živ problem Korzike, o katerem je pred časom tehtno razpravljala pariška vlada. Ta je sprejela zanimiv dokument o avtonomiji Korzike oz. manjšinskih pravicah iste, kar je izzvalo celo odstop francoskega notranjega ministra Chvenementa, ki se ni strinjal z "odprtostjo" Jospinove vlade.

Poglejmo sedaj, kaj pravi v bistvu dokument francoske vlade. Ta zelo razčlenjeno obravnava vso glavno problematiko Korzike, zlasti na političnem, gospodarskem in kulturnem področju. Dokument je vlada sprejela v poletnih mesecih tega leta predala korziški skupščini v glavnem mestu Ajaccio, kjer je bil odobren 28. julija letos. Zanj je glasovalo 44 poslancev, dva glasova sta bila nasprotna, pet pa se jih je vzdržalo. Nas tu zanima z manjšinskega vidika prav zadeva korziškega jezika in njegove zaščite skupaj s korziško kulturo. Naj pomnimo, da je "korziški" jezik pravzaprav posebno italijansko ligursko-toskansko narečje. Kar zadeva načrt za promocijo korziškega jezika, namerava sedaj francoska vlada dovoliti pouk le-tega v otroških vrtcih in osnovnih šolah z namenom, da se ohrani njegova življenjskost. Korziški jezik se bo poučeval v rednem šolskem urniku in bo veljal za vse učence, razen izrecne negativne odločitve staršev. V ta namen bo poskrbljeno za začetno in nato stalno izobraževanje učiteljev tega jezika, ki bo nato predvideval tudi posebne natečaje. Iz vsega pa je razvidno, da se korziški jezik ne bo še poučeval na srednjih šolah. Sicer pa je za Francijo ta korak velik, saj druge manjšine tu še nimajo državno urejenega pouka v svojem jeziku... Korzika je torej le eden od zadnjih primerov kake večje države v EU s pobudami v manjšinski politiki.

Pred kratkim sta bila še dva simpozija z manjšinskega področja, oba nekje sredi slovenskega manjšinskega ozemlja. Na Koroškem se je tako zborovanje odvijalo v Osojah ob istoimenskem jezeru, ki ga je zlasti proslavil naš pesnik Anton Aškerc z lepo balado Mutec osojski. Danes je sicer to ozemlje že nekje izven uradnega koroškega dvojezičnega področja. Tu je bil vsakoletni seminar o manjšinah, ki ga prireja koroška deželna vlada. Jasno je, da na njem posebno izzvenijo težnje koroških Slovencev v zvezi z njih zaščito. Podoben simpozij je skoraj iste dni potekal na Padričah pri Trstu, kjer so sodelovali zlasti predstavniki švedske manjšine na Finskem, nemške na Danskem, Lužiških Srbov iz nekdanje Vzhodne Nemčije in Walesa v Veliki Britaniji.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

MIMOGREDE

Zemlja domača ni prazna beseda. Da je to res, dnevno doživljajo naši izseljenci v obeh Amerikah in v Avstraliji, pa tudi zdomci, raztreseni po Evropi. Pretrd in preskop je bil kos kruha, ki so jim ga rezali doma, zato so odšli. Tujina jim je dala kruha, ni jim pa dala ljubezni, ostala je mrzla do njih. Naša stranka (SLS+SKD) poudarja, da bo tudi v novem mandatu državnega zbora skrb za Slovence v zamejstvu in po svetu naša velika naloga in obveznost. Za Slovence bo skušala skrbeti sistematsko.

MARIJAN SCHIFFRER, PREDSEDNIK KOMISIJE
DRŽAVNEGA ZBORA REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

PO PREDSEDNIŠKIH VOLITVAH

STANJE V ZRJ SE ZDI ŠE VEDNO BREZIZHODNO

Kljub civilni nepokorščini, splošni stavki in množičnim protestnim demonstracijam se Slobodan Milošević trdno drži svojega predsedniškega stolčka in nikakor noče priznati, da je bil na predsedniških volitvah poražen. Po dolgih mesecih se je v ponedeljek, 2. t.m., pojavil na televizijskih zaslonih in jasno poudaril, da bo v nedeljo, 8. t.m., drugi krog volitev, ker da njegov tekmeč Vojislav Koštunica v prvem krogu volitev ni prejel večine, ki jo določa zakon. Hudo je tudi ozmerjal celotno opozicijo in ji očital, da je iz tujine prejela ogromnega denarja. Ponovil je seveda svoje znane očitke predvsem na račun Združenih držav Amerike, češ da hočejo kolonizirati Zvezno republiko Jugoslavijo. Vojislav Koštunica pa ni zadovoljen s potezo ruskega predsednika Putina, ki je bil povabil tako Miloševića kot njegovega tekmeča v Moskvo, kjer naj bi skušali najti kompromisno

rešitev za izhod iz hude krize na Balkanu. Koštunica v bistvu očita Rusiji, da nima jasnega stališča, kar zadeva izid prvega kroga volitev, saj doslej še ni priznala zmage demokratične opozicije. Koštunica je tudi kritičen do Združenih držav Amerike, ker meni da njihova grožnja s haaškim sodiščem otežkoča izhod iz hude krize. Medtem se je v Parizu mudila a-

meriška zunanja ministrica Madeleine Albright in v pogovoru s francoskim predsednikom Chiracom naglasila, da je Milošević vojni zločinec in da je za njegov primer pristojno mednarodno sodišče v Haagu. Francoski predsednik Chirac, ki je tudi začasni predsednik Evropske zveze, pa je dejal, kako Milošević že deset let povzroča nesreče na Balkanu. Kakor hitro bo

zapustil oblast, je nadaljeval Chirac, bomo odpravili sankcije zoper Srbijo. Naglasil je, da je na predsedniških volitvah neovržno zmagal Vojislav Koštunica in da zato nikakor ni potreben drugi krog volitev, kot zahteva Milošević. V zvezi s ponujenim posredovanjem Moskve pa je francoski zunanji minister Verdin dejal, da je Putinova pobuda vredna upoštevanja, če bo Milošević pri tem spoznal, da se mora umakniti.

Medtem ko pišemo, je položaj zelo nejasen in verjetno nihče ne more natančno predvidevati razvoja dogodkov. Zanimivo je, kako je Zoran Dindić, ki je eden voditeljev demokratične opozicije, označil Miloševićev nastop na televiziji. "Izkazal se je kot diktator, ki je skoraj ponižno prosil za pomoč ljudstvo, potem ko ga je deset let teroriziral. Bil je zelo živčen in njegova izvajanja so bila zelo neuravnovešena."

— DL

IZ ITALIJANSKE NOTRANJE POLITIKE

NOVOSTI V LEVI SREDINI

DRAGO LEGIŠA

"Nadaljevati moramo z gradnjo Doma prenoviteljev, v katerem naj se priznava enako dostojanstvo vsem katoliškim, laično-demokratičnim in socialističnim tradicijam. Pot bo lahko še dolga, morda celo daljša od naših upov, vendar moramo že zdaj povedati, kateri je naš končni cilj."

"Lahko se sicer odločimo za politiko majhnih korakov, gotovo pa moramo prekiniti anahronistično nekomuniciranje med laiki in prenoviteljskimi katoličani, slednji pa se morajo iznebiti svoje osamljenosti, ker ideoloških pregrad ni več in je ostalo le nekaj preračunane nezaupljivosti, ki onemogoča sožitje."

Tako je govoril predsednik evropske komisije (vlade EZ) Romano Prodi na zborovanju oziroma konvenciji Oljke v mestu Formia v Južni Italiji, kjer so se konec prejšnjega tedna zbrali veljaki sedanjega vladnega zavezništva. Prof. Prodi je prvič javno nastopil na političnem zborovanju v Italiji, potem ko je pred dve-

ma letoma odstopil z mesta predsednika osrednje italijanske vlade, ki ni več imela večine v parlamentu. Podpora so ji odpovedali Bertinottijevi komunisti. Slučaj je hotel, da je evropska komisija tedaj zašla v krizo, ki se je rešila z imenovanjem nove, kateri predseduje Romano Prodi.

Prireditelji so sicer hiteli dopovedovati, da je bila glavna tema zborovanja v Formii Evropa in italijanska sredina, a je že sama Prodijeva prisotnost naravnost s prstom kazala, da je šlo za pomembno manifestacijo, ki bo morda odločilna za skupni nastop vseh levosredinskih strank in stranic na bližnjih državnobzorskih volitvah.

— STRAN 3

02	Alojz Tul AVNOJSKI SKLEPI IN AVSTRIJSKO IZSILJEVANJE	07	VRNIL SE JE PRIJATELJ PASTIRČEK
02	Breda Susič NASILJE V SVETEM MESTU	09	Ivan Žerjal ODPRTJE NOVEGA SEDEŽA GLASBENE MATICE
03	Ivan Žerjal / intervju PETER MOČNIK	10	Andrej Černic ZBOR HRAST OB 150-LETNICI OBČINE
05	S SVETOLETNO MAŠO V NOVO SKAVTSKO LETO	12	Erika Jazbar NADŠKOFIJA ZA GORATE PREDELE
06	Iva Koršič P'OKLON KOSMAČU Z DOMAČNOSTJO...	16	Razpis evropske komisije SOFINANCIRANJE ZA NAČRTE MANJŠIN

AVNOJSKI SKLEPI IN AVSTRIJSKO IZSILJEVANJE

PLODNE IN NEPLODNE POLEMKE

ALOJZ TUL

O vprašanju tako imenovanih avnojskih sklepov smo že pisali, toda vroče polemike, ki so se vnele v Sloveniji v zvezi z njihovo pravno in politično veljavnostjo v današnji stvarnosti, nas silijo, da se vrnemo k njemu zlasti v luči odnosov med Slovenijo in Avstrijo, kajti problem je ponovno pogrela prav avstrijska vlada. Gre namreč za sklepe, ki so jih sprejeli predstavniki osvobodilnih gibanj Jugoslavije novembra 1942 in 1943 na zasedanjih v Jajcu, ki so nastopili kot Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije (Antifašistično vječe narodnog oslobodjenja Jugoslavije oziroma AVNOJ).

Sklepi avnojskih zasedanj zadevajo tudi odločitev o priključitvi Slovenskega Primorja in Istre k bodoči zvezni Jugoslaviji. O njihovem pomenu za osamosvajanje Slovenije do končne neodvisnosti na temelju plebiscita, proglašene junija 1991, je bilo v zadnjem času dosti povedanega in napisanega, (tudi polemičnega) v medijih v Sloveniji. Naš namen ni obnavljanje znanih zgodovinskih dogod-

kov, temveč prikazati bralcem, v čem je bistvo avstrijske zahteve po "odpravi avnojskih sklepov" ter zadevne polemike, ki se je vnela med političnimi strankami na Slovenskem.

Le redki slovenski komentatorji so pravilno ugotovili, da avstrijska diplomacija sploh ne pozna celovite vsebine avnojskih sklepov, temveč enostavno postavlja Sloveniji zahtevo, da omenjene sklepe prekličijo, pri čemer ima v mislih izključno sankcije, ki so zadele avstrijske državljane v nekdanji Jugoslaviji oz. Sloveniji, ki so sodelovali z nacističnim okupatorjem med zadnjo vojno. Povojne jugoslovanske oblasti so namreč omenjenim avstrijskim državljanom zaplenile oziroma poddržavile njihova premoženja.

V okviru pogajanj za sklenitev mirovne pogodbe leta 1955 med štirimi velikimi (ZDA, Velika Britanija, Francija in Sovjetska zveza) in Avstrijo, h katerim so povabili tudi Titovo Jugoslavijo, je bilo domenično, da se zaplenjeno premoženje avstrijskih državljanov šteje kot povračilo za vojno škodo, prizadejano Jugoslaviji. Avstrija pa se je istočasno obvezala, da bo omenjenim svojim državljanom sama povrnila vrednost za izgubljeno premoženje.

Jugoslavija, zavezniki in sami Avstrijci so na temelju 15. maja 1955 slovesno podpisane Državne pogodbe smatrali za rešena vsa medsebojna vprašanja. Zato jih tudi nihče ni več omenjal, kaj šele zahteval spremembo njihovih določil. Tudi po razpadu Titove Jugoslavije pred desetimi leti se nihče ni spomnil na "avnojske sklepe". Avstrijski politiki so vprašanje začeli odpirati šele v zadnjem času, zlasti po nedavnem vstopu v novo avstrijsko vlado Haiderjevih svobodnjakov, kar je povzročilo tudi znani spor z Evropsko unijo. Izra-

bili so priložnost, ko si Slovenija prizadeva za vključitev v evropske integracije, da so dovolj jasno postavili zahtevo, naj sedanja Slovenija omogoči vrnitev podržavljenega premoženja vsem avstrijskim državljanom, ne glede na tako imenovane avnojske sklepe, tudi tistim, ki so odkrito sodelovali z nemškimi okupatorjem na področju Slovenije oziroma ne morejo dokazati, da niso sodelovali. V nasprotnem primeru bo ovirala njeno pridružitve Evropski uniji. V tem smislu je razumeti zahtevo po "odpravi" avnojskih sklepov.

REAKCIJE V SLOVENIJI

Razumljivo je, da je avstrijska poteza slovenske politične kroge nemalo presenetila. Takoj se je razplamtelo medsebojno polemiziranje, kdo je za avnojske sklepe in kdo zanje ni. K takšni zgolj politični ravni polemike je razumljivo pripomoglo predvolumno obdobje, kar je po svoje tudi naravno. Vendar se nam kljub temu zdi, da bi morali v Sloveniji odgovoriti Avstriji samo na to, kar jo pravzaprav zanima, namreč zakaj niso vsi njeni državljani upravičeni zahtevati vrnitev po vojni zaseženega premoženja na osnovi slovenskega zakona o denacionalizaciji in določb ustavnega sodišča. Namesto da bi domači in mednarodni javnosti osvetlili to plat vprašanja, pa jih je avstrijski izziv zmedel do takšne mere, da so vsak po svoje ocenjevali namene avstrijske diplomacije. Tako npr. piše med drugim ljubljansko Delo (26.9.): "Na tej točki bo morala Slovenija dokazati bodisi Avstriji ali pa pred evropskimi forumi, da v teh postopkih ne gre za diskriminacijo Avstrijcev, ki naj bi po avstrijskih trditvah temeljila na slovenskem zakonu o denacionalizaciji iz leta 1991." Sicer pa danes ureja vso zadevo ustavno sodišče Slovenije.

JERUZALEMSKO VPRAŠANJE OSTAJA ODPRTO

NASILJE V SVETEM MESTU

BREDA SUSIČ

Kadar se Bližnji vzhod zopet pojavi na prvih straneh dnevnikov, običajno to ni dober znak. Tudi tokrat je bilo tako. Potem ko je več mesecev iskra nasilja tlela, se je požar razveljaval v svojo silovitostjo prav takrat, ko je marsikdo mislil, da bi morala napetost med sprtima stranema popustiti. Palestinci so pristali na odložitve enostranske proglasitve samostojnosti palestinske države in pogovori med Barakom in Arafatom so se premaknili z mrtve točke. Napredovali so celo do take mere, da je izraelski premier v intervjuju za *Jerusalem Post* izjavil, da je rešitev jeruzalemskega vprašanja zelo blizu: "Jeruzalem in al-Quds (arabsko ime svetega mesta) bi lahko obstajala kot dve prestolnici - ena ob drugi". Barak je bil menda pripravljen priznati palestinsko suverenost nad vzhodnim delom mesta in celo nad nekaterimi predeli starega mesta.

Prav glasovi o morebitnem dogovoru pa so razdražili voditelja konservativne stranke Likud, bivšega generala Ariela Sharona, ki je v petek, 29. septembra, postal protagonist provokacije, ki je sprožila nezadržan val nasilja. Demonstrativno je prišel na Tempeljski grič, ki je tretji najsvetejši kraj za ves Islam. To dejanje je sprožilo najprej ogorčene proteste užaljenih in jeznih muslimanskih vernikov, potem napade s kamenjem, nazadnje pa še prihod do zob oboroženih izra-

elskih vojakov, ki so streljali na množico in povzročili smrt petih oseb. Vsi (Palestinci, Američani, Izraelci) so se strinjali, da je Sharon kriv za najhujše spopade med Palestinci in Izraelci v zadnjih štirih letih. Neredom na Tempeljskem griču in pod njim - kjer so Palestinci napadli Jude, ki so molili pod Zidom objokovanja (na kraju je bilo tudi nekaj turistov) - so sledili spopadi v drugih predelih Jeruzalema kot tudi v Gazi in Cisjordaniji. V trenutku, ko pišemo, poročajo mediji o štiridesetih žrtvah in o več stotinah ranjenih. BBC-jev poseben dopisnik Paul Adams je našel zadnjih dni primerjal z dnevi palestinske intifade, vendar ga je označil za še bolj brutalno.

Sharon ni skrival namena svoje provokacije: želel je zaustaviti mirovna pogajanja. Čeprav je bila možnost za dosego dogovora - ki vsekarer menda ne bi predvidel prepusitve suverenosti nad Tempeljskim gričem Palestincem, pač pa drugačno, kompromisno formulo - samo nakazana v neuradnem

intervjuju, je to zadoščalo, da je Sharon segel po skrajnih sredstvih, da bi proces pogajanja zaustavil. Voditelj Likuda je vedel, da se Baraku mudi doseči dogovor, preden se parlament po dolgem poletnem dopustu spet zbere na zasedanju. Takrat namreč Baraku grozi nezaupnica, razpustitev Knesseta, razpis predčasnih volitev in morebiten volilni poraz.

Težko je oceniti, ali je Sharonu šlo za princip nedotakljivosti svetih krajev ali za politično dejanje, ki bi škodilo njegovemu nasprotniku. V enem ali drugem primeru je jasno, da si ni postavjal vprašanj o morebitnih žrtvah, ki bi jih provokacija povzročila. Vsekakor pa iz zadnjih vesti izgleda, da najverjetneje svojih namenov v obeh primerih ne bo dosegel. Barak in Arafat sta namreč očitno začutila pritisk zaradi neredov in žrtev in se zavedela nujnosti, da čimprej oživita mirovna pogajanja. Pristala sta na takojšnje srečanje in ponovne intenzivne pogovore, ki jih bo menda vodil Clinton.

S T. STRANI

IZZIV MANJŠIN

Kje pa je bil govor o naši manjšini?! Seminar je priredil SLORI, zato bi še bolj pričakovali večjo zavzetost v tem smislu.

Vsekakor pa je hvalevredno prirejanje podobnih srečanj, kjer se lahko soočajo razne manjšine in s tem tudi izovejo določene reakcije v državah, kjer žive, pa tudi v širšem smislu v EU, ki danes postaja zanimiv forum za soočanje na tem področju.

POVEJMO NAGLAS JANEZ POVŠE

DRAGOCENA OPREDELITEV SRBSKIH VOLIVCEV

Ko je že kazalo, da bo Slobodan Milošević s svojimi privrženci tudi v pogojih demokracije na Balkanu zaustavil čas, je srbski narod več kot prijetno presenetil sebe in mednarodno javnost. Jasno je pokazal, da želi živeti v drugačnih razmerah in se pridružiti vsem tistim evropskim narodom, ki utelešajo vse tisto, kar naj bi demokracija resnično bila. Namreč sobivanje političnih različnosti, kjer nasprotnik ni sovražnik, pač pa le drugače misleči rojak. Miloševićeva demokracija v resnici spodbuja le sovraštvo in mržnjo, ki sta se tako tragično zgrnili nad Kosovo. Srbski narod je jasno pokazal, da ni več za Miloševića, pokazal pa je tudi, da je spregledal Vuka Draškovića. Slednji je bil kot eden voditeljev opozicije celo dvakrat tarča atentata, po njegovih lastnih besedah po ukazu režima, toda kljub temu je vselej povlekel takšne politične poteze, ki so opozicijo bistveno ošibile. Nadalje je srbski narod oznanil, da Milošević ni več njegov odgovarjajoči predstavnik, saj ustvarja vtis, kot da bi imeli opraviti s povsem neevropskim in nekulturnim narodom. Slednjič je srbski narod pojasnil, da je spregledal tisto propagandno igro, ki ga je hotela po lanskem napadu sil Nata potisniti v mračno logiko preživelih ideologij. Milošević je namreč nedolgo tega srbsko in črnogorsko javnost pozval, da je treba vztrajati v boju zoper fašizem! Prav tako je rezultat volitev odprl dugačna izhodišča notranjih dogovorov z Albanci na Kosovu in s Črno goro,

izhodišča, ki predvsem ne bi smela več biti govornica orožja in nasilja, pač pa mirnega usklajevanja odprtih vprašanj. Na vsak način je dragocenost teh volitev v izrazu želje po večji vlogi kulture v najširšem smislu, kulture, ki je edino zagotovilo sožitja kjer koli, toliko bolj na vročem Balkanu. Kultura pomeni resnično spoštovanje sočloveka, naj bo slednji rojak ali pripadnik drugega naroda in vere, kulture, ki je popolno nasprotje nasilja in nestrpnosti, popolno nasprotje uveljavljanja pravice močnejšega nad šibkejšim, pravice tako imenovanega večvrednega nad tako zvanim manjvrednim.

Bitka za kulturno demokracijo na Balkanu seveda še ni končana. Nikakor namreč ne gre podcenjevati svarila, ki prihaja iz Črne gore, da Miloševića ni mogoče premagati z volitvami. Namig na potrebno opreznost je torej več kot na mestu, čeprav vse to ne more zmanjšati velikega dejanja, ki ga je z volitvami izpričal srbski narod, dejanja, ki je neizpodbiten obet za lepšo in miroljubno prihodnost v tem delu sveta, če že ne danes, pa zagotovo v prihajajočem jutri. Ob tem je skoraj odveč pripominjati, kako so vsi ti dogodki pomembni za našo matično državo Slovenijo. Vsekakor ostanka nekdanje Jugoslavije v pomirjanje oziroma kulturnejšo demokracijo namreč izboljšuje tudi položaj Slovenije, ki je na ta način vse manj na robu nastajajoče Evrope.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORIJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

NOVOSTI
V LEVI
SREDINI

S svojim govorom je namreč Prodi odločno zavrnil t.i. "marjetico", to je sklenitev le volilnega zavezništva med strankami in stranicami, ki se prištevajo k levi sredini. Poudaril je, kako je nujno, da se potrdi izvirna programska vsebina *Oljke*. Ta si je bila pred 5 leti postavila dva temeljna cilja: prvi je bil politične narave, a so pot do tega cilja prekinili dogodki, drugi pa je bil gospodarsko-socialne narave. "Slednjega smo kljub krivim prerokom - je dejal Prodi - tudi dosegli". Pri tem je omenil sanacijo financ in modernizacijo gospodarstva.

Na zborovanju so pogršali rimskega župana Rutellija, ki se še ni vrnil iz Sidneya v Avstraliji. Rutelli je namreč kandidat (čeprav še neuradni) leve sredine za ministrskega predsednika na prihodnjih političnih volitvah. Prisoten pa je bil njegov (še pred dnevi) tekmeč, in sicer predsednik vlade Giuliano Amato. Ta je v svojem nastopu tudi edini spoštoval glavno temo zborovanja. "Evropska integracija je kot kolesarska dirka - je dejal Amato - in potrebuje sprinterja, saj bo glavna drugače nadaljevala s 30-urno kilometrsko vožnjo": Prodi je pozval, naj sam postane "sprinter" na dirki za integracijo Evrope.

Medtem je predsednik vlade Amato opravil eno svojih glavnih nalog in hkrati izpolnil dano obljubo. Njegova vlada je namreč konec prejšnjega tedna odobrila osnutek finančnega zakona za leto 2001. Z razliko od dosedanjih takšnih finančnih listin zadnja državljaniom ne jemlje denarja v obliki novih ali večjih davčnih dajatev, temveč bodo državljani in davkoplačevalci po tem zakonu celo dobili nekaj denarja oziroma bodo plačevali manj davkov. Posameznim družinam in podjetjem bo država že letos vrnila skupno 13 tisoč milijard lir in je v ta namen vlada že odobrila ustrezni zakonski odlok. Davkoplačevalci pa bodo prihodnje leto razbremenjeni za skupno 28 tisoč milijard lir. Za prvo stanovanjsko hišo lastnik ne bo plačal davka IRPEF, davčni količnik na osebne dohodke bo manjši, predvidene so tudi druge davčne razbremenitve, kar je za Italijo vsekakor velika novost. Nekoliko bodo zvišali tudi minimalne pokojnine. Tolikšna "velikodušnost" je gotovo delno v zvezi z bližnjimi volitvami, čeprav je treba priznati, da je Italija stopila na pot sanacije svojih financ že leta 1992, kar je od nje med drugim odločno zahtevala Evropska zveza. V to smer pa je Italijo vodila tudi tako imenovana Maastrichtska pogodba, ki je postavila natančne pogoje za vstop v skupni valutni sistem. Eden glavnih pogojev je bilo korenito zmanjšanje javnega primanjkljaja. Priznati je treba, da je v tem pogledu še največ stvarnega naredila prav Prodijeva vlada. Berlusconi in njegovi zavezniki Amato finančni zakon omalovažujejo in trdijo, da gre le za lov na glasove, sami pa da imajo že davno v žepu prave in učinkovite recepte za zares korenito izboljšanje gospodarskega in socialnega stanja v državi. "Berlusconi je kot tisti južnoameriški politik - mu je odgovoril glani tajnik Levih demokratov Veltroni - ki je v sedemdesetih letih vsem obljubljal, da bodo plačevali manj davkov." Novi finančni zakon je torej prilil novega olja na že tako žareči volilni ogenj.

POLITIČNA TEŽA MANJŠINE JE
V SKUPNEM NASTOPU

IVAN ŽERJAL

Bližamo se izteku drugega mandata Illyjeve uprave. Bi si drznili podati že sedaj splošen obračun?

Mislím, da je skupni obračun te uprave pozitiven. Omenil bom le važnejše dogodke. Po desetletjih napetih odnosov med občinsko upravo in našo manjšino je sedanja uprava izbrala pozitivno pot; na to kažejo dvojezične table ob vhodih v naše vasi in prav taki napisi na občinski izpostavi na Opčinah; dvojezične globe na zahtevo posameznika; nov odnos do okolice pri javnih delih, z novim grezničnim omrežjem na Krasu, predelavo slovenskih šol, s simbolom kriške šole, poimenovanjem ulic in trgov po zaslužnih Slovencih in postavitvijo Kosovelovega kipa v mestni park in še bi lahko nadaljevali. Javna dela in skrb za lepšo podobo mesta: popolna predelava predolgo opuščene starega mesta in nekaterih mestnih palač; preureditev ulic in trgov s tlakovanjem in zaprtjem prometa; obnova barkovljanskega nabrežja, javnih parkov in zelenic. Pa še preureditev strukture občinske uprave, ki zaposluje 2.500 oseb in je zahtevala orjaško delo, se pravi obnovo vseh občinskih sedežev, razmestitev uradov in oseb, posodobitev naprav in priprava uslužbencev, sprememba urnikov in navad, da bo delo pregledno in učinkovito. Mislím, da se je v teh letih v upravljanju tržaške občine zgodila prava revolucija v smislu posodobitve. V ta načrt smo morali vsi vložiti veliko iznajdljivosti, truda in potrpljenja bodisi s strani "zunanjih" ljudi kot tudi slovenskih svetovalcev. Ni bilo vedno lahko in so včasih bila potrebna napeta soočanja, a rezultati niso izostali. Zato je splošna ocena pozitivna.

Tako privrženci kot nasprotniki - seveda vsak s svojega zornega kota - pa vsekakor priznavajo Illyju veliko aktivnost, inovativnost in predloge. Predvsem bi tu izpostavili njegovo vizijo Trsta prihodnosti kot pomembnega veznega člena med vzhodno in zahodno Evropo. To zamisel so osvojili domala vsi, saj sta ravno pred kratkim deželni predsednik Antonione in slovenski predsednik Kučan govorila o evropskem koridorju št. 5, o integraciji severnojadranskih pristanišč itd. Kako komentirate to?

Illy je v prvi vrsti podjetnik in zato ne more imeti drugačne vizije od tiste, ki skuša za svoje delo pridobiti čim večji rezultat. Tako se je župan večkrat podal v Rim in zahteval, da vlada reši probleme, ki onemogočajo Trstu razvoj, ki bi ga lahko bil deležen v novih zgodovinskih okoliščinah, ko se za naše mesto ponovno odpira prostor, ki ga je Trst užival v prejšnjem stoletju. Pomislím na uspešno deblokado sredstev za hitro cesto od Padric do Katinare, ki so bila ustavljena več kot deset let, ali na posege za traso Lakotišče-Rabujez oz. za rešitev ške denjske železarnice. Malokrat je kak tržaški župan tako pozorno sledil vsem možnostim razvoja mesta in pridobil zanje toliko državnih ali ev-

Prihodnjo pomlad bodo v Trstu volitve za obnovo občinskega sveta. Bližamo se zaključku obdobja upravljanja župana Riccarda Illyja, ki je načeloval levosredinski koaliciji. To je bilo obdobje velike županove aktivnosti s ciljem, da se povrne Trstu tista središnja vloga na stičišču med zahodno ter srednjo in jugovzhodno Evropo. S temi načrti pa ne soglašajo vsi in prihaja do živahnega krešenja mnenj, npr. o vlogi in pomenu pristanišča. Upravna koalicija je na splošno zdržala, čeprav je tudi znotraj nje večkrat prišlo do sporov in polemik. Kako se bodo stvari razvijale v prihodnosti, pa je seveda tudi odvisno od tega, kakšno občinsko upravo bo imel Trst po prihodnjih volitvah. O vsem tem smo se pogovarjali z odv. Petrom Močnikom, pokrajinskim tajnikom Slovenske skupnosti in tržaškim občinskim svetovalcem.

ropskih sredstev. Pri določitvi 5. železniškega koridorja se Illyjevi načrti sicer razlikujejo od slovenskih, kar je logično, saj gledajo z italijanskega zornega kota. Veliko je tudi vložil v integracijo pristanišč Trsta in Koprca, a se je pri tem srečal z odklonilnim stališčem novega vodstva pristanišča, saj je predsednik Maresca v tem zelo različen od župana, rekel bi še vezan na "listarsko" pojmovanje pristanišča, kar ni dobro. Upajmo, da bo navezi, ki stoji za Illyjem, uspelo kaj premakniti tudi v tem smislu.

Taki načrti zahtevajo politiko, ki zna ramišljati dolgoročno in daljnovidno. Raven krajevnega političnega življenja pa je dokaj nizka. Zdi se, kot da je krajevna - tako deželna kot občinska - politika še dodatno potenciran izraz vsedržavne, ki je postala že pravi cirkus. Je res, da tržaški politični kader ni dorasel tako velikopoteznim načrtom? Ali se to samo zdi?

Po mojem se je politični "cirkus" v Italiji začel z nastopom Berlusconija in njegovih. Od tistega trenutka so se nasilna sporočila proti političnim nasprotnikom stalno stopnjevala do meja, na katere nismo bili več navajeni od petdesetih let. To obdobje je poznalo velik kakovostni padec tudi krajevnih politikov: zadnje občinske vlade so skrbale le za vsakodnevno najnižje upravljanje in tudi sedanja deželna uprava ne gre prek bolj ali manj "prijeteljskih" izmenjav. Pomislím le na prispevke za "padanske straže" ali za nedorečeno "keltsko kulturo", ki jih nihče ne izkorišča in niso uporabna za važnejše pobude, kot so zdravstvo ali socialna pomoč revnejšim, ali izmišljotina "instituta za Slovence", ki služi le temu, da se določena finančna sredstva razdeljuje drugače, kot bi bilo logično, in še bi lahko nadaljevali. Illyjeva politika je bila že od vsega začetka zastavljena na dolgoročen in širok način in mislim, da so se ob njej le začeli vzgajati novi politični kadri tako v večini kot v opoziciji. Prepričan sem, da so bile nekatere diskusije v tržaškem občinskem svetu v zadnjih dveh mandatih primerljive s tistimi, ki jih včasih slišimo v parlamentu in gotovo na višji ravni od drugih v raznih krajevnih organih. Tudi pomembnost nekaterih sklepov se lahko primerja z nekaterimi zakoni.

Kaj pa Slovenci? Znano je, da so se v nove projekte vključili predvsem zamejski gospodarstveniki. Tako je zelo aktivno SDGZ. Istega pa ni mogoče trditi za vse. Ne vem, če smo si Slovenci do sedaj oblikovali neko strategijo vključevanja v te procese in načrte. Nasprotno, kaže, da na te stvari gledamo

bolj pasivno. Pa vendar ni vse v zaščitenem zakonu...

Res je, tudi po mojem moramo nehati z mitizacijo zaščite, ki nam niti ne prinaša bogvekaj. Slovenci smo od vedno sestavni del Trsta, bili smo primarnega pomena za krajevno ekonomijo in samo fašistično nasilje nas je prisililo začasno v kot. Po vojni smo si opomogli, a perversni način vodenja našega gospodarstva je porušil to, kar je bilo zgrajeno s težavo in žrtvami. Medtem pa smo se razvadili in je še marsikdo prepričan v "zaščiten" službo za Slovence. Danes pa bi se morale še posebej mlajše generacije opogumiti in se vključiti v gospodarske tokove mesta, in to brez strahu pred kako asimilacijo, ki sedanje "globalne" podjetnike ne zanima prav nič. Pa tudi brez provincialnega odnosa do nove Evrope, ki se je od nekaj gradila prav v Trstu. Čas je, da prekinemo s prakso "vrčkov" v gospodarstvu in da se povrnemo na miselnost prednikov iz prejšnjega stoletja, ki so bili bolj razgledani od marsikaterega današnjega podjetnika, tako da je vpliv slovenskega tržaškega gospodarstva segal daleč po celini in po svetu prav zaradi položaja mesta. Manjšinske gospodarske organizacije so to razumele in vsi bi se morali potruditi v to smer, ki pa terja izviren in odprt pristop k svetovni stvarnosti, brez zaščite. Pri tem pa ne smemo absolutno pozabiti na naše osnovno bogastvo, ki je podlaga za vsak narod, se pravi na zemljo, ki je še v veliki meri v lasti Slovencev in predstavlja nenehni vir novega bogastva, le če je primerno izkoriščena.

Vtis je tudi, da nas v bistvu ni. V preteklosti je npr. SSK (a tudi nekdanja slovenska

komponenta Socialistične stranke) imela svojega predstavnika v občinskem odboru. Sedaj tega ni. Je to samo posledica nove zakonodaje, ki prepušča županu izbiro odbornikov, ali pa je to - kljub lepim besedam in tudi nekaterim konkretnim dejanjem v korist manjšine - bolj kot drugo pomanjkanje politične volje? Kolikšno politično "težo" ima pravzaprav slovenska narodna skupnost na Tržaškem in v kolikšni meri je prisotna v centrih odločanja?

Slovenci zasedamo v tržaški stvarnosti tudi važne položaje, ne glede na število odborniških mest. Pretekli politični dogovori so bili za nas ugodni in smo imeli v Trstu tudi po dva slovenska odbornika. Vem pa tudi, da je Illy povprašal nekatere naše strokovnjake, ali bi hoteli zasesti odborniška mesta, pa so le-ti odklonili, ker se v tej upravi zahteva popolna profesionalnost župana in odbornikov, se pravi, da morajo biti vsi polno zaposleni s funkcijo, ki jo krijejo. In plača pri tem ni gotovo visoka, torej potrebujemo finančno samostojne osebe. Lahko se s takim vodenjem ne strinjamo, a nekateri rezultati, ki jih je ta uprava dosegla, bi bili nemogoči brez profesionalnih odbornikov. Gotovo, da primeru neodvisnega župana, kot je Illy, sedanja zakonodaja ne dovoljuje velikih političnih pritiskov, toda mislim, da za odsotnost slovenskega odbornika ni kriva le politična volja, ker se je Illy izkazal za osebo, ki ne postavlja umetnih pregrad v primeru kakovostne ponudbe. Verjetno je k temu pripomoglo dejstvo, da nas ni veliko in da se naši boljši kadri ne želijo posvečati samo upravljanju občin. Koliko naših podjetnikov, delovodij, prostih poklicev, univerzitetnih profesorjev bi pustilo službo za nekaj let za odborniško mesto v Trstu? V manjšini nismo nikoli izdelali resne kadrovske politike, da bi pripravili nekaj dobrih javnih upraviteljev in to se pozna tudi pri iskanju županov ali odbornikov v okoliških občinah. Toda politična teža manjšine ni odvisna od tega. Kako bomo zahtevali veliko politično težo, če šteje manjšina izvoljene predstavnike na vseh mogočih listah, v večini in opoziciji? Ločeno nastopanje je rak, rana za našo možnost odločanja v politiki. S tem se odpovedujemo politični subjektivnosti manjšine, kar je v nasprotju z navadno logiko, saj nas zaradi tega zlahko izrinjajo iz centrov odločanja, po starem reku "divide et impera", mi pa se temu prostovoljno podreujemo! V sedanjem volilnem sistemu nas lahko reši le čimbolj strnjeno in skupno nastopanje v politiki, a tega ne sprejemamo.

PAPEŽ RAZGLASIL NOVE BLAŽENE IN SVETNIKE

ZGLED POGUMA

VEDNO ZA DIALOG

"REŠITEV JE KRISTUS!"

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU BŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

27. NAVADNA NEDELJA,
MISIJSKI OKTOBER

"Ni dobro za človeka, da je sam." (1 Mz 2, 18)

"Tvoja žena bo kakor rodovitna trta sredi tvoje hiše." (Ps 128, 3)

"Gledamo... Jezusa, kako je ovenčan s slavo in častjo, ker je pretrpel smrt." (Heb 2, 9)

"Kar je torej Bog združil, tega naj človek ne ločuje!" (Mr 10, 9)

Bog je ustvaril človeka za ljubezen. Ljubezen pa se razodeva najprej po govoru, pogovoru, po besedi. Dandanes se veliko ljudi zna pogovarjati z živalmi, ki jih vozijo na sprehod, zanje kupujejo izbrano hrano, jih negujejo na vse mogoče načine. Malo manj pa se znajo pogovarjati s sočlovekom, morda še najmanj v zakonu. Sv. pismo nam sicer v današnjem prvem berilu pripoveduje o ljubezni prvega človeka v rajju do vseh živih bitij. Adam je tisti, ki daje imena pticam in vsem živalim na polju (1 Mz 2, 20).

Tudi Jezus začne svoje poslanstvo, javno delovanje, potem ko je uvedel spravo v puščavi z vsem stvarstvom: "Bil je med zvermi" (Mr 1, 13). Prerok Izaija opisuje ta začetek prenovne sveta s spravo nasprotij. Seveda takih primerov nikoli ni bilo in jih nikoli ne bo, namreč bivanja volka z jagnjetom, panterja s kozličkom, teličkom in levičem ter dečkom in drugimi primeri (gl. Iz 11, 6-8). Zverine bodo ostale zverine. Toda povedati hoče, da bo nastopila nova doba pravičnosti in ljubezni po zaslugi Odrašenika Jezusa, ki bo nemogoče ljudi spravil med seboj. Tako lahko gledamo že vnaprej, v čem je pravzaprav ta Jezusova moč: v trpljenju. Saj "gledamo njega, Jezusa, kako je ovenčan s slavo in častjo, ker je pretrpel smrt, da bi po Božji milosti okusil smrt za vsakogar... (Bog) ga je izpopolnil s trpljenjem" (Heb 2, 9, 10).

Medtem ko je Jezus ves odprt za hvalo Boga, ki skrbi za vse stvarstvo: "Pomislite na vrane: ne sejejo in ne žanjejo. Nimajo ne shrambe ne žitnice in vendar jih Bog hrani... Pomislite na lilije, kako rastejo... Iščite njegovo (Božje) kraljestvo" (Lk 12, 24, 27, 31), človek pa lahko zdrkne celo v malikovanje živali. Ne mara pa otrok, ki seveda zahtevajo odpoved marsičemu. Toda prav otroci so zgled poklicanih v Božje kraljestvo (Mr 10, 14-16).

Jezus toži: "Ta rod je pokvarjen rod" (Lk 11, 29); "Hudobni in prešuštni rod zahteva znamenje ... tako bo tudi s tem hudobnim rodom" (Mt 12, 39, 45), obsojen bo namreč. Toda Jezus se ne ustavi pri goli obsodbi prešuštva, saj to ni težko, posebno danes ne, ko je vse prežeto s hedonizmom, očitno v oblasti proststva in propalosti. Tudi veliko zakonov gre po zlu. Neizmerno je trpljenje nedolžnih zakonskih partnerjev in otrok. Vendar Bog vztraja pri obljubi ter tolaži, dviga, rešuje: "Ne boj se, mala čreda, kajti vaš Oče je sklenil, da vam da kraljestvo" (Lk 12, 32). Bog se celo primerja ženinu, ki ljubi svojo nevesto in ženo, t.j. ljudi, ter kljub človeški nezvestobi ostaja zvest (gl. Oz; 2 Tim 2, 13).

Bog ni človek ("Naj se rajši pokaže, da je Bog resničen, vsak človek pa lažniv" Rim 3, 4), a je lahko postati človek, eden izmed nas, da bi nas dvignil k Očetu. Ustvaril nas je iz čiste zastojnosti, iz ljubezni. Ženo, Evo, je vzel iz Adamove strani, iz njegovega srca, iz ljubezni.

Vzhodni cerkveni očetje radi poudarjajo drugega Adama in drugo Evo, Jezusa in vse nas ljudi, ki nas ima Bog tako rad, da zaradi nas zaspri, umre na lesu križa. Tedaj mu vojak s sulico prebode stran tja do srca, da tako priteče iz njega vsa ljubezen ter vsa zvestoba do človeka. Smo torej rojeni iz ljubezni. Zato naj živimo, v prvi vrsti zakonci, za ljubezen.

Apostol Pavel pokaže na skrivnost pravega zakona, ki se izraža v služenju, v življenju za drugega, za sozakonca. To je namreč poslanstvo, misijon, ki presega ozki egoizem v dvoje ali tudi cele družine; usmerjeno je v skrb za otroke tudi, in vse družbe ter naroda. Usmerjeno je v večnost. Prav zaradi tega ustvarja že v zakonu in družini čudo Božje, večne ljubezni: "Ljubezen nikoli ne mine" (1 Kor 13, 8, gl. še Ef 5, 22-33; 6, 1-4). V začetku je bilo tako (gl. Mr 10, 6). V novem Adamu - človeku Jezusu pa je zopet tako in še popolneje, ker je Bog Jezusa izpopolnil s trpljenjem (Heb 2, 10).

Zato je Jezus naša skala, naša moč in naša pesem (2 Mz 15-2). Poudariti velja, da je Jezus naredil prvi čudež na svatbi (Jn 2, 1-11), tam, kjer vladata že itak pesem in veselje. Branil je celo javne grešnice (Lk 7, 37-50; Jn 4, 7-26; Jn 8, 3-11), a jih je obenem opominjal. Vedno je kazal pot usmiljenja, potrpežljivosti ter služenja. "V tem, da za svojo srečo potrebuješ in uporabljaš drugega, se skriva sebičnost; zrelo ljubezen pa je v spoznanju, da te zares osrečuje samo sreča drugega" (Uvod v Vp, SSP, 1038), "zakaj močna kakor smrt je ljubezen" (Vp 8, 6).

Tečaj priprave na zakon, zakonske skupine, poslušanje Božje besede, molitev ter prejetje kruha močnih polagajo zakon in družino na skalo. Združenje s Kristusom trpljenjem, ki ga niti v zakonu ne manjka, pa rodi bisere ljubezni in zvestobe, ki izhajata iz Božje strani - iz njegovega srca - in se tja spet vračata.

Sveti oče Janez Pavel II. je v nedeljo, 1. t.m., na Trgu sv. Petra v Rimu pred stotisočglavo množico vernikov proglasil večje število novih blaženih in svetnikov, žena in mož, ki so s svojo krščansko vero in tudi mučeništvom dokazali že v času življenja svetništvo. Med novimi blaženimi je 120 kitajskih kristjanov, ki so umrli mučeniške smrti zaradi vere v Kristusa in oznanjanja evangelija.

Pred zbranimi verniki na Trgu sv. Petra, ki so bili zvečinoma kitajskega rodu, med njimi pa je bilo tudi veliko Afričanov, je sveti oče dejal: "Po temeljitem premisleku in potem, ko smo večkrat prosili za božjo pomoč in poslušali mnenja velikega števila naših bratov, proglašamo danes za svetnike blažene Avguština Zhao Ronga in njegovih 119 tovarišev, Mario Josefo del Corazon de Jesus Sancho de Guerra, Katharine Drexel in Josephine Bakhito in jih vpisujemo v zbor svetnikov; obenem pa tudi določamo, naj bodo v vsej Cerkvi pobožno čaščeni med svetniki!"

Papež je med bogoslužjem v dežju proglasil za "vredne časti oltarja" 87 kitajskih krščanskih mučencev in 33 tujih misijonarjev, ki so tudi umrli na Kitajskem mučeniške smrti, in to med letoma 1648 in 1930. To obdobje je bilo najbolj plodno za oznanjanje krščanstva v tej daljni deželi, obenem pa tudi eno najbolj krvavih obdobij za kitajski narod. Največ krščanskih mučencev je umrlo med "opijsko vojno" in med "boksarsko vstajo" pred sto leti (1898-1900), ko so se Kitajci borili proti evropskemu kolonializmu in tako zmotno večkrat enačili katoliško Cerkev s kolonializmom.

Da je bilo obdobje, v katerem so svoje mučeništvo izpričali novi svetniki, izjemno zapleteno, je poudaril tudi

sveti oče med svojim nagovorom, ko je med drugim dejal, da proglašenje nekoga za svetnika pomeni predvsem to, da se poudari svetništvo kristjana; to ne pomeni, da se dajejo ocene in sodbe o zgodovinskem obdobju, v katerem so bili kitajski svetniki žrtve nasilja in so postali mučenci. O pričevanju vere kitajskih mučencev je dejal: "Njihovo mučeništvo se je zgodilo v loku več stoletij ter v zapletenih in težkih časih zgodovine Kitajske. Današnje bogoslužje ni primeren trenutek za oblikovanje ocen in sodb tistih zgodovinskih časov; o tem se bo moglo in moralo govoriti na drugem kraju."

Da bi papež še bolj potrdil, da gre za bogoslužje, v katerem prihaja do izraza svetniško življenje kitajskih mučencev, je tudi dejal: "Danes hoče Cerkev s proglasitvijo svetništva samo priznati, da so ti mučenci zgled poguma in doslednosti za vse nas in so v čast plemenitemu kitajskemu narodu." Kitajska je namreč izjemno ostro reagirala na to papeževo potezo in na proglašenje kitajskih svetnikov; kitajski zunanji minister je celo dejal, da bo to zagotovo ohladilo že itak zapletene odnose med Vatikanom in Kitajsko, ker da gre za ne-

mešno vmešavanje Cerkve v kitajske notranje zadeve in povečevanje imperializma in kolonializma, katera naj bi predstavljali tako misijonarji kot kitajski mučenci. Čeprav je Vatikan izrecno poudaril, da so se za proglašenje novih svetnikov odločili zato, ker je 1. oktober dan misijonarjev (na ta dan častimo sv. Terezo iz Lisieuxa, zavetnico misijonarjev), pa so v Pekingu zatrdili, da ne gre za slučaj, saj ta dan na Kitajskem praznujejo praznik ljudske republike in v nedeljo je bila prav na glavnem trgu Tiananmen slovesnost, na kateri je o vmešavanju Vatikanu v kitajske zadeve spregovoril tudi škof t.i. državne kitajske Cerkev, ki je Vatikan ne priznava.

Zaradi ostrih polemik med Svetim sedežem in Kitajsko so bile skorajda prezrte tri nove svetnice; sestra Josephine Bakhita iz Sudana je bila ena zadnjih suženj, Maria Josefa del Corazon de Jesus Sancho de Guerra je bila baskovske narodnosti in Američanka Katharine Drexel, ki je bila izjemno bogata, je svoje bogastvo razdelila med reveže in potrebne v družbi. Zadnji dve v nedeljo proglašeni svetnici sta tudi ustanoviteljici novih redovnih družb.

KNJIGA-PRIČEVANJE O VELIČINI ZAKRAMENTA

HREPENENJE PO SPOVEDI

MARTIN MARUSSI

Marijina kongregacija bogoslovcev in duhovnikov je letos pripravila novo knjigo Adrienne von Speyer z naslovom *Spoved*.

Avtorica knjige, ki je bila svojčas protestantka, je leta 1940 zapustila protestantsko Cerkev in pristopila h katoliški. Tako pravi o njej znani teolog Hans Urs von Balthasar: "Protestantizem je razočaral Adrienne. Vedno znova je čutila: »Bog je drugačen.« Pogrešala je dvoje: Marijo in veljavno spoved. Njeno hrepnenje, skoraj obupano iskanje spovedi, v kateri bi mogla zaživeti v globljem občestvu z Bogom, jo je pripeljalo v katoliško Cerkev." Adrienne "morda ni poznala večje sreče in potrebe kakor zakramental-

no spoved", pravi njen spovednik. O sami sebi pa podaja naslednje misli: "Vse svoje življenje sem hrepnela po spovedi." To njeno hrepnenje se ji je izpolnilo na praznik vseh svetnikov, ko je stopila v katoliško Cerkev.

Knjiga je razdeljena na več poglavij, ki jih lahko razdelimo v tri skupine: v prvih štirih (iskanje spovedi, spoved v Gospodovem življenju, spoved na križu, ustanovitev spovedi) prikaže, kako je bilo pravzaprav celo Jezusovo življenje priprava na postavitve tega zakramenta. Že v brezmadežnem spočetju njegove matere "Sin hoče biti do cela človek in zato izbere celotno človekovo pot, hoče biti od žene spočet in nošen in rojen, dokler ne odbije njegova ura," piše Adrienne.

V drugi skupini poglavij (Cerkev in spoved, spovedanec, spovedni tipi, spoved v izvrševanju, življenje iz spovedi, spovednikova služba, spoved svetnikov) se pisateljica dotika bolj izkušnje, ki jo ima Cerkev s spovedjo, in vsega, kar se dogaja znotraj tega zakramenta v zvezi z vsakodnevno človekom. Tako je npr. zanimivo poglavje o spovedi svetnikov, v katerem prikazuje tri različne svetnike: sv. Frančiška, sv. Terezijo deteta Jezusa in sv. Alojzija ter njihov pristop do tega zakramenta.

Tretja skupina oziroma zadnje poglavje pa je spoved kot dar Gospodove ljubezni; to je spremna beseda prof. A. Štruklja, poznavalca teologa H. U. von Balthasarja.

Tako je med drugim dejal v nedeljo, 1. t.m., papež Janez Pavel II., ko je nagovoril zbrano množico med molitvijo angelskega češčenja. Sveti oče se je tako sam vmešal v polemiko, ki je nastala zaradi njegove enciklike *Ut unum sint* in predvsem zaradi dokumenta *Dominus Jesus*, v katerem odločno piše, da je Kristus edini Odrašenik za vse ljudi na svetu. Tudi v sami katoliški Cerkvi je zaradi tega prišlo do razhajanj in polemik, saj je bil na eni strani kard. Ratzinger, ki zagovarja enotnost Cerkve in t.i. "katoliško resnico", medtem ko je drugo krilo katoliške Cerkve na strani ameriškega kardinala Cassidyja, ki velja za izjemno ekumenskega človeka, zagovarja namreč dialog z vsemi krščanskimi Cerkvami in ostalimi verstvi. Za informacijo povejmo še to, da je dokument *Dominus Jesus* dvignil precej prahu tudi pri sestrskih Cerkvah, ki v njem vidijo nov poskus, kako bi katoliška Cerkev prevladala nad drugimi. Prav tako pa je bila za nekatere katoličane sporna izjava *Dominus Jesus*, ki jo je pred časom potrdil sam sv. oče in govori o osrednji vlogi Jezusa za človekovo odrešenje. Po polemikah sodeč je že kazalo, da bo v Cerkvi sami nekaj hudo narobe in tudi v ekumenskem gibanju.

Da torej ni res tako, kot nekateri razlagajo, se je minulo nedeljo oglašil sam sveti oče, ki mu ni vseeno, kakšno interpretacijo dajejo njegovim dokumentom. Dejaj je: "Naša vera v Kristusa kot edinega Sina, s pomočjo katerega vidimo obraz Očeta, ni nadutost, ki zaničuje druge vere, ampak vesela hvaležnost, kajti Kristus se nam je razodel, ne da bi mi imeli kakršnokoli zaslug za to." V nadaljevanju je papež še povedal: "V nobenem drugem imenu ni odrešitve, a s tem ni odvzeto odrešenje nevernim, ampak mi, ko govorimo o osrednji Kristusovi vlogi, s prstom kaže-mo na zadnji vir, ki je Kristus."

Isto po papeževem mnenju velja tudi za ekumensko vprašanje: "Če dokument (*Dominus Jesus*, op.ured.) z II. vaticanskim koncilom izjavlja, da je edina Kristusova Cerkev katoliška Cerkev, s tem očeh pokazati omalovaževanja do drugih Cerkva in krščanskih skupnosti."

Papež je ob koncu nagovora dejal, da se zaveda, kako katoliško Cerkev sestavljajo ljudje in je zato večkrat pogrešila, za kar je sam v jubilejnem letu prosil večkrat odpuščanje, obenem pa si je tudi zaželel, da bi ekumensko gibanje našlo nove vezi, nove temelje, na katerih bi lahko res prišlo nekoč do tega, "da bi bili vsi eno v Kristusu." Na koncu je še povedal, da si ekumenskega gibanja brez odpiranja drugemu in drugačnim ne more predstavljati, "kajti dialog brez temeljev bi bil obsojen, da se izrodi v prazno govoričenje."

TRŽAŠKI IN GORIŠKI SKAVTI NA REPENTABRU

S SVETOLETNO MAŠO V NOVO SKAVTSKO LETO

"Slovenska zamejska skavtska organizacija skrbi za člane, skuša jih privabiti k aktivnemu delovanju in si prizadeva, da bi naša mladina ostala pokončna in zdrava, da bi številnejši mlajši nadaljevali po tej poti in bi tako postali jutri voditelji..., kajti načelo, da večji pomaga manjšemu, se pretaka iz roda v rod, iz generacije v generacijo in nam daje moči, da nadaljujemo in da se iz lastnih napak učimo. Edino tako bo lahko naša organizacija ostala še naprej najbolj številčna mladinska vzgojna organizacija v zamejstvu."

S temi besedami je načelnik Slovenske zamejske skavtske organizacije, Vztrajni galeb (Martin Sosič), nagovoril vse prisotne skavte, ki so se udeležili slovesne maše ob jubilejnem letu. Organizacija si je letos namreč zamislila slo-

vesen začetek skavtskega leta. V nedeljo, 1. oktobra, so se po tržaškem in goriškem Krasu podili številni skavti in skavtinje (čeprav je nekaterim dež prekrižal račune), ki so se vsi skupaj zbrali na Repentabru kot vijugasti potoki in se na koncu svoje poti

zlili v mogočno reko. Kot se za vsako skavtsko srečanje spodobi, se je tudi to pričelo z zborom, skavtsko pesmijo in molitvami, ki jim je sledil kratek uvod g. Bogomila Breclja, glavnega cerkvenega asistenta organizacije.

Po procesiji okrog obzidja mimo glavnega vhoda so se nato vsi skavti zbrali na dvorišču pred cerkvijo, kjer je g. Tone Bedenčič, cerkveni asistent za tržaški del organizacije, na kratko spregovoril o pomenu male cerkvice na vrhu Tabra ob jubilejnem letu. Sledila je sv. maša, ki jo je daroval škofov vikar za Slovence tržaške škofije g. Franc Vončina ob somaševanju g.

Breclja. Srečanja se je udeležilo res lepo število ljudi; poleg aktivnih članov so bili prisotni tudi starši, starejši skavti, prijatelji, tako da je bilo to pravo srečanje velike skavtske družine.

Maše se nista mogla, žal, udeležiti goriški nadškof msgr. Dino De Antoni in tržaški škof msgr. Evgen Ravignani, ki pa sta oba poslala svoj prisrčni pozdrav. Krajše pismo je prišlo tudi iz Vatikana, od koder nam je kardinal Angelo Sodano, državni tajnik njegove svetosti, voščil, da bi "ta priložnost okrepila slovenske zamejske skavte v zvestobi visokim krščanskim idealom in jih potrdila za še bolj odločno pričevanje njihove pripadnosti Kristusovemu evangeliju in Cerkvi."

(JC)

POSVETITEV NOVE CERKVE V ČEKOVNIKU NAD IDRIO

ZNAMENJE ŽIVEGA OBČESTVA

Za prebivalce Čekovnika, goratega območja nad Idrijo, je bila nedelja, 24. septembra, pomemben in posebej praznični dan. Koprski škof msgr. Metod Pirih je namreč posvetil novozgrajeno cerkev Svetogorske Matere Božje, blagoslovil oltar in tri zvonove. Zunanja podoba nove cerkve je delo arhitekta Cveta Kodra (ta je tudi župan v Idriji), za notranjo ureditev je poskrbel kipar Edo Dolinar, na stranskih vitražih je Barbara Tišler upodobila blaženega Antona Martina Slomška in Friderika Barago, podoba Svetogorske Matere Božje pa je v prezbiteriju narisal slikar Tomaž Perko. S škofom Pirihom je somaševalo kakih 30 duhovnikov. Čekovnik spada v idrijsko župnijo, ki jo vodi g. Ivan Blažič. Nova cerkev je nastala predvsem po zaslugi pokojnega duhovnika, domačina dr. Franca Felca, ki je zadnja leta svojega življenja prebil v Gorici in je svoje imetje namenil gradnji cerkve v rojstnem Čekovniku.

Msgr. Pirih je v homiliji takole dejal:

Vesel sem, da sem danes lahko med vami za posvetitev nove cerkve v čast Sveto-

gorski Materi Božji, za blagoslov oltarja in zvonov. Vse iskreno in hvaležno pozdravljam.

Tak dogodek obhajamo samo enkrat v življenju kraja ali župnije. Vsem, ki imate zasluge za to cerkev: rajnemu vašemu rojaku duhovniku dr. Francu Felcu in sorodnikom, msgr. dr. Francu Močniku, vsem prebivalcem Čekovnika tukaj doma in drugod, načrtovalcem, izvajalcem, župniku in dekanu Ivanu Blažiču, Idrijčanom ter vsem drugim dobrotnikom izrekam svojo iskreno zahvalo.

Nova cerkev je vaša, dragi Čekovnikarji. Sprejmite jo, radi prihajajte vanjo in vzdržujte jo! Cerkev v vašem kraju izraža vedrino, duhovno spokojnost, mir, zbranost in veselje. Naj bo nova cerkev znamenje vaše močne vere in živega župnijskega občestva.

Berilo iz prvega pisma apostola Pavla Korinčanom zatrjuje, da ima vsaka cerkev, in tako tudi tale, ki jo danes posvečujemo, samo en temelj, in to je Jezus Kristus. Cerkev niste gradili kot svojo lastnino, saj je to božja zgradba in njena rast bo vidna s sodelovanjem vseh članov vaše kr-

ščanske skupnosti. Vi ste torej božji tempelj, sezidan s sodelovanjem in s podporo mnogih dobrih ljudi. Prav je, da se s hvaležnostjo spomnimo, koliko ljudi, sorodnikov, prijateljev, duhovnikov, vzgojiteljev je sodelovalo in sodeluje pri graditvi naše krščanske osebnosti, pri nastajanju in graditvi te skupnosti in vsakega živega župnijskega občestva. Vsako tako občestvo je sveto, ker je rojeno iz zakramenta sv. krsta in se potem, če hoče biti živo, hrani z različnimi zakramenti, še zlasti s sveto evharistijo.

Apostol Pavel pravi dalje, da je živo krščansko občestvo bolj sveto kakor vsaka cerkev. Zakaj? Zato, ker Božji duh prebiva v nas. Prosimo danes Svetega Duha, naj razsvetli našega duha, poživi našo vero, da bo naše življenje osmišljeno in naše odločitve ter izbire pravilne.

Vaša cerkev je zgrajena iz zelo različnega materiala, da je tako lepa: iz kamna, peska, opeke, lesa, kovine in še bolj dragocenega materiala. Material za gradnjo naših živih templjev pa so različne župnijske dejavnosti: bogoslužje, kateheza, dobrotelnost, sre-

čanja za starše in izobražence, mladinski verouk, pevski zbori, misijonske in molitvene skupine. Te dejavnosti, ki so mnogo bolj svete od teh zidov, je treba vedno znova vrednotiti, z vso skrbjo širiti in spopolnjevati.

Novo cerkev smo pokropili z blagoslovljeno vodo kot znamenje očiščenja, mazilili jo bomo s sv. krizmo, jo pokadili, razsvetlili in okrasili. Vse to nas spominja, da moramo še z veliko večjo skrbjo ohranjati in spopolnjevati svoje žive templje, vsak samega sebe, svoje družine, vaše skupnosti in župnijska občestva, katerim pripadamo.

Praznik Svetogorske Matere Božje bo odslej tudi vaš praznik. (...) Marija poslušaj vse naše prošnje, s katerimi prihajamo k njej v svojih duhovnih in materialnih potrebah.

Naj s tega posvečenega kraja Bog po priprošnji Svetogorske kraljice razliva svoje bogate milosti na vse, ki bodo prihajali sem, da se bo tu rodil nov rod korenitih katoličanov, ki bodo Cerkvi zagotovili sveže in velikodušne moči za novo evangelizacijo.

SVETNIK TEDNA

8. OKTOBER

SILVESTER ČUK

ANGELI VARUHI

"Sveti angel, varuh moj, bodi vedno ti z menoj; stoj mi noč in dan ob strani, vsega hudega me brani! Prav prisrčno prosim te, varuj me in vodi me. Amen." Ta pesmica je ena prvih molitev, ki jih z ustnic svojih vernih mater (pogosto starih mater) poberejo nedolžni otroci. Morda je prav zaradi tega nastala zgrešena podoba angela varuha: najpogosteje ga slikajo, kako spremlja otroka čez ozko brv, ki predstavlja življenjske nevarnosti. Bogoslovni pisatelji pravijo, da angel spremlja slehernega človeka od začetka do konca njegove življenjske poti. Romano Guardini je zapisal: "Angel je najbolj zgodaj ustvarjena božja stvar. Njegovo bitje je silna moč. Če se prikaže človeku, se njegova prva beseda glasi: »Ne boj se!« - kar pomeni toliko kot trditev, da on sam daje moč... Med Bogom in njim vlada soglasje v tem, da angel skrbi za to, kar je svetega v človeku, ki mu je izročeno od Boga; in angel čuva to sveto skozí zablodelost, trpljenje in smrt."

Podlaga za češčenje angelov je nauk Svetega pisma. Že Stara zaveza pozna angele, ki varujejo ljudi v nevarnostih. Kakšni dve stoletji pred Kristusom se je pri Judih izoblikovala vera v angele varuhe in v tem smislu Jezus pravi: "Varujte se, da ne boste zaničevali katerega teh malih! Povem vam: njihovi angeli v nebesih vedno gledajo obličje mojega nebeškega Očeta" (Mt 18,10). Z besedo "malih" Jezus ne misli na otroke, ampak na ljudi v telesni ali duhovni stiski. Na temelju Svetega pisma je teolog Franc Suarez vlogo angelov varuhov v odnosu do nas povzel v šest točk: 1. odstranjajo od nas nevarnosti, ki ogrožajo naše telo in našo dušo; 2. nagibljejo nas k temu, da delamo dobro in se varujemo hudega; 3. odstranjajo od nas napade hudobnih duhov in zmanjšujejo moč njihovih skušnjav pa tudi moč nevarnosti, ki izvirajo iz naših slabih nagnjenj in priložnosti za greh; 4. naše molitve prinašajo pred božje obličje; 5. prosijo za nas; 6. grajajo nas in na neki način kaznujejo, če je to za nas koristno in zveličavno. Češčenje angelov kot osebnih varuhov slehernega človeka se je v Cerkvi uveljavljalo postopoma. Na Zahodu je postalo bolj izrazito zlasti od 9. stoletja naprej. Vse do 15. stoletja pa je bilo v bogoslužju povezano s praznikom sv. Mihaela nadangela 29. septembra. Poseben praznik angelov varuhov je nastal najprej v Španiji v 15. stoletju. Od tam se je razširil v Francijo in deloma drugod po Evropi.

V bogoslužnih knjigah, ki jih je po tridentinskem koncilu izdal papež Pij V. (1570), ni posebnega praznika angelov varuhov, zato je njegov naslednik Gregor XIII. leta 1582 ta praznik dovolil španski škofiji Valencia. Pavel V. pa je l. 1608 dovolil za vso Cerkev rimskega obreda obhajati praznik angelov varuhov na prvi prosti dan po sv. Mihaelu, torej na 2. oktober. Klemen IX. je l. 1667 določil, naj bo praznik angelov varuhov na prvo nedeljo v septembru; pri nas je ta nedelja dobila ime "angelska nedelja". Papež Klemen X. je praznik angelov varuhov l. 1670 ukazal za vso Cerkev in ga nastavil na 2. oktober. V naših krajih pa tudi po drugih avstrijskih deželah so ga še naprej obhajali na prvo nedeljo v septembru. Zdaj je god angelov varuhov v vsej zahodni Cerkvi 2. oktobra.

Premnogim kristjanom je misel na angele varuhe v veliko oporo pri resnem prizadevanju za življenje po evangeliju. Sv. Bernard vzklika: "Pazi nase! Kajti ob vseh tvojih potih ti stojijo ob strani angeli, kakor jim je bilo ukazano. V vsakem prenočišču, v vsakem kotičku imej spoštovanje pred svojim angelom! Kako neki bi si upal storiti v njegovi navzočnosti kaj takega, česar bi si ne upal storiti v moji navzočnosti?"

TE DEN ZA ŽIVLJENJE

Od 1. do 8. oktobra poteka v Sloveniji Teden za življenje s temo *Vaše srce se bo radovalo*. V okviru tega tedna bo več prireditev in srečanj.

1400-LETNICA KOPRSKE ŠKOFIJE

V okviru praznovanj 1400-letnice koprške škofije, ki je najstarejša slovenska škofija, bo več prireditev. Krona praznovanj bo slovesno somaševanje slovenskih škofov v koprski stolnici v petek, 13. oktobra letos, ob 18. uri. Somaševanje, ki se ga bodo udeležili slovenski škofje in škofje sosednjih škofij, bo vodil apostolski nuncij v Sloveniji msgr. Edmond Farhat. V okviru praznovanj bo od 12. do 14. oktobra tudi mednarodna konferenca oziroma znanstveni simpozij v Pokrajinskem muzeju v Kopru na temo *1400-letnica koprške škofije in o-*

membe Slovanov v Istri, ki ga pripravljajo znanstveno-raziskovalno središče Koper, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko v Kopru v soorganizaciji z zgodovinskim inštitutom Milka Kosa ZRC SA-ZU iz Ljubljane, filozofska fakulteta v Pulju, Accademia dei Concordi iz Roviga in škofija Koper. Simpozij bosta obogatila priložnostna razstava arhivskih virov ter slovenski prevod knjige koprškega škofa Pavla Naldinija *Krajepis koprške škofije*, ki bo izšel ob 300-letnici izvirne izdaje (1700).

ROMANJE KOPRSKIH ŠKOFOV V RIM

Oba koprška škofa se bosta v dneh od 6. do 8. oktobra udeležila jubileja škofov v Rimu. Papež je v svetem letu povabil tudi škofe s celega sveta, da spokorno romajo v Rim. V tem času bo za škofe, ki se bodo ramanja udeležili, poseben program.

daljevalo z litanijami v božjepotni Marijini cerkvi v Strunjanu in ogledom prostorov regionalnega primorskega studia Radia Ognjišče v prostorih koprške cerkve sv.

Marka. Vseh romarjev skupaj je bilo več deset tisoč, saj so mašo iz najstarejše slovenske stolnice spremljali v živo na valovih Radia Ognjišče.

SVETOLETNO ROMANJE

PRIJATELJI OGNJIŠČA V KOPRU

TINO MAMIC

V soboto je Koper gostil srečanje prijateljev Radia Ognjišče in bralcev Ognjišča iz vse Slovenije. Svetoletno romarsko mašo je daroval koprski škof Metod Pirih ob somaševanju pomožnega škofa Jurija Bizjaka in urednikov Ognjišča in Radia Ognjišče. Več kot petsto ljudi si je po maši ogledalo prostore uredništva Ognjišča, kjer so imeli dan odprtih vrat. Ognjišče na-

mreč praznuje letos 35. rojstni dan. V tem času je pod vodstvom msgr. Franca Boleta Ognjišče postalo najbolj bran mesečnik v Sloveniji, ki ga prebira vsak peti prebivalec Slovenije. Tiskovno društvo Ognjišče poleg revije izdaja številne knjige in mladinski mesečnik Sončna pesem. Pred šestimi leti pa so ustanovili še Radio Ognjišče, ki je za nacionalnim radiom najbolj poslušana radijska postaja v državi. Romanje se je na-

OB 200-LETNICI NIZ ODDAJ ZA RADIO TRST A

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE / SEZONA 2000-01

PREŠEREN IN SLOMŠEK

V soboto, 7. oktobra, ob 18. uri bo na slovenski postaji Radio Trst A na sporedu prva izmed petih osvetlitev življenja in dela Franceta Prešerna oziroma Antona Martina Slomška. Niz oddaj je ob 200-letnici rojstva obeh za našo radijsko hišo pripravil Janez Povše, in sicer z željo, da bi ob tej priložnosti v naši javnosti s poudarjeno pozornostjo zaživel podobi teh velikansov slovenske misli in duha, kulture in vere.

Zanimiv in pomenljiv slučaj je hotel, da sta se oba rodila istega leta v razmaku dobrega tedna, da je torej njuno življenje potekalo vzporedno

ske kulture, ki je za vsak narod nepogrešljiva, drugi umesti slovenstvo v tiste izpovedne okvire, ki so na ravni evropske misli. Oba v svojem poslanstvu dospeta do dovršenega zlitja vere z narodnostjo oziroma umetnosti z narodnostjo. Anton Martin Slomšek prestavi sedež lavantinske škofije iz Št. Andraža v Maribor, Prešeren s *Sonetnim vencem* in *Zdravljico* na svoj način utemelji slovenskega duha, oboje skupaj pa slej ko prej sestavlja celovito zasnovo naše narodnostne zavesti in tudi rasti. Zaradi tega nosi radijski niz podnaslov *Dvoje poti - isto poslanstvo*. Poslan-

ter da sta vsak na svoj način odgovarjala na nelahke izzive dobe, predvsem pa prebujajočega se slovenstva v znanem času "pomladi narodov". Bila sta tudi sošolca, sicer pa sta njuni poti potekali vsaka na svoj način, in sicer iz drugačnega značaja poklica, ki sta ga opravljala. Anton Martin Slomšek je kot duhovnik od vsega začetka do konca z enkratno predanostjo, nepopisno marljivostjo ter požrtvovalno zavzetostjo opravljal svoj poklic, vselej v službi drugih in v misli na druge. France Prešeren je kot umetnik z odkrivanjem lastne izjemno občutljive duševnosti in mnogokrat v grenkem nesporazumu s tedanjo okolico začrtal popolno podobo slovenske kulturne zavesti. Prvi postavi temelje tiste žlahtne ljud-

stvo torej, ki je obeleženo z istim namenom, le da je pot do cilja povsem različna, a v resnici v medsebojnem dopolnjevanju.

Režija celotnega niza, kot si ga je zamislil Janez Povše, je v rokah priznanega režiserja Sergija Verča, Prešerna bo zvočno upodobil Aleš Valič, Slomška Gregor Geč. Glasova, ki osvetljujejo in povezujejo dogajanje, izvajata Minu Kjuder in Vladimir Jurc, v prvi oddaji pa v vlogah Matija Čopa, Jakoba Prašnikarja in Katre nastopajo še Janko Petrovac, Vojko Belšak in Bogdana Bratuž.

Niz osvetlitev Prešerna in Slomška bo na sporedu vsako prvo soboto v mesecu ob 18. uri in se bo zaključil v tednu Prešernovega dneva.

POKLON KOSMAČU Z DOMAČNOSTJO IN LIRIČNOSTJO

IVA KORŠIČ

Primorsko dramsko gledališče Nova Gorica je v četrtek, 28. septembra, začelo novo abonmajsko sezono s prvo premiero, in sicer krstno uprizoritev Kosmačevega dela *Tistega lepega dne*, ki ga je po istoimenski noveli in že legendarnem scenariju filma Franca Štiglicja in Andreja Hienega za odrske deske priredil Srečko Fišer, od leta 1981 lektor novogoriškega ansambla, obenem pa spreten prevajalec iz angleškega, italijanskega in francoskega jezika. Za opravljeno kakovostno prevajalsko delo je leta 1997 prejel Sovretovo nagrado. Za odrsko priredbo se je Fišer opiral tudi na Kosmačev filmski scenarij *Pesem in pevcu*. Novelo je prelil v sočno govorico zgornje Vipavske doline, ker mu je pač to narečje bliže in prikladno za temperamenten opis oseb. Vanj je vpletel tudi knjižno slovenščino in italijanščino. Tako se je prav na 90. rojstni dan Cirila Kosmača - rodil se je na Slapu ob Idriji 1910, umrl 1980 - novogoriški ansambel z gosti vred (nastopajočih je nad 30) poklonil tankočutnemu primorskemu besednemu umetniku, ki je zapustil mnogo dovršenih pripovedi, katere večkrat označuje subtilen čut za dialog in prizor. V svojih delih je podrobno orisal domači kraj, vaško življenje in z veliko ljubeznijo opisal sorojake in vaške posebnosti.

Tistega lepega dne je eno izmed najbolj šegavih Kosmačevih besedil, čeprav se preprosta zgodba dogaja v mrkem času, ko je fašizem gospodoval po Soški dolini in je bil zelo občuten pritisk raznarodovanja. Takrat so pač po vaseh pazili na red karabinjerji, vohunili pa domači izdajalci v črni srcah in je vladala prepoved slovenskega jezika. Le-ta ni zavrnila narodnozavednih duhovnikov, da bi gojili materni jezik, in vaščanov, da ne bi peli slovenskih pesmi. Seveda sta poleg črnosrajčnikov pestili marsikatero hišo revščina in še katera druga bridkost, ki je zaznamovala

življenje na vasi. Kljub vsem tem tegobam Kosmač mojstrsko najde pravo mero med trpkostjo in humorjem. To ravnesje je znal posredovati tudi Fišer s svojo odrsko priredbo in seveda režiser Boris Kobal, ki je vsebini dal radoživost dušo, jo napolnil s hudomušnimi trenutki, ki izvajajo iz gledalca dobrohoten smeh, pa tudi z liricnimi utrinki, ki poetično zaznamujejo realistično pripoved. Na splošno je Kobalova režijska sled prežeta z neko blago otožnostjo po nekdanjih časih, ki so bili sicer trpki, težki, toda polni neke domače topline, ki je sedaj ne zasledimo več. Kobal je vsakemu posameznemu, še najbolj neznanemu liku, odmeril mesto in ga jasno označil z značjskimi potezami, hkrati pa vse povezal v prikup-

no celoto, ki plastično oblikuje vaško skupnost. Naj med številnimi nastopajočimi omenimo markantnega Radoša Bolčina. Glavnega protagonista Štefca je izoblikoval kot narodnjaka in občutljivega poštenjaka, ki ga sicer včasih premaguje robotost, srd, strast, napadalnost, a v njem staja vselej prisotni tudi širokosrčnost in ljubezen. Bolčina je svojim dosedanjim dosežkom dodal še eno prepričljivo kreacijo in s tem spet potrdil svoj igalski talent. Ob njem so izrazito, večkrat duhovito, z natančno naštudirano mimiko, včasih pa tudi z blago karikaturorisanje svoje vloge predvsem Lara Jankovič - iskriva Hedvika, Janez Starina - narodu in glasbi predani župnik, Marjanca Krošl - gospodovalna Pečanka, Aleksander Krošl - Padar, Iztok Mlakar - plašni ženin Ludvik, Jože Hrovat - organist in pevovodja Miha Jereb, Stane Leban - gostilničar Moj Jezus, Dragica Kokot - radovedna kuharica, Peter Musevski - borbeni Nace, Ana Facchini - brhka natakarka Matilda, Boris Mihalj - tenente, Rastko Krošl - zaljubljeni karabinjer in vsi ostali, ki so s svojimi liki, oblečenimi v dogodne kostume Marije Vidau, pridali živahnost in humornost postavitvi, v kateri je bila stalno prisotna tudi glasba. Glas harmonike je povezoval prehode, petje slovenskih narodnih pesmi, pa tudi italijanska podoknica in fašistične budnice so poudarjali posamezne prizore, uokvirjene v realistično prizorišče Janje Korun. Za kroniko naj omenimo še to, da sta med petimi nastopajočimi otroki bila tudi zamejca Gregor in Sara Černič.

Ko je dolgotrajni aplavz priklical na oder tudi režiserja Borisa Kobala in Srečka Fišerja, je Lara Jankovič v imenu soigralcev čestitala in izročila darilo Aleksandru Krošlu ob življenjskem jubileju, sedemdesetletnici, in ob petdesetletnici njegovega uspešnega gledališkega ustvarjanja.

V predverju dvorane je bila na ogled razstava *Ciril Kosmač in film*.

NOVA PREVODA PREVJALKE IZ SEŽANE JOLKE MILIČ

TUDI ŠALAMUN IN SVETINA V DANTEJEVEM JEZIKU

Navadili smo se že, da nas Jolka Milič, pesnica, kulturna delavka in predvsem pa odlična prevajalka iz Sežane vedno znova preseneča in to tako s svojo plodovitostjo kot s svojimi imenitnimi prevodi slovenskih pesnikov v italijanski jezik in s prevodi italijanskih pesnikov v slovenskega. V zadnjem letu pa je Jolka Milič objavila toliko prevodov slovenskih pesnikov, da že težko dohajamo njeno težavno, a lepo delo.

Te dni smo dobili v roke dve njeni zadnji knjigi, pravzaprav gre za njeno prevoda dveh slovenskih uglednih pesnikov v italijanščino.

Leta 1995 je Jolka Milič dobila prvo nagrado za prevod slovenske poezije v italijanski jezik na natečaju, ki ga je bil priredil Kulturni konzorcij na Trziškem, in prav ta kulturna ustanova je sedaj izdala knjigo z naslovom *Botticelli*, v kateri je slovenski originalni istoimenski pesniški ciklus Iva Svetine in lep prevod Jolke Milič v Dantejevo bleščečo govorico. Za ureditev knjige sta poskrbela Alessandra Faresi in Andrej Furlan, uvod Svetinovi poeziji je napisal Gianni Anglisani, knjigo pa je lepo natisnila tiskarna Tipografia Savorgnan iz Trziča. Dvojezična izdaja Svetinove pesniške zbirke *Botticelli* je

izšla s podporo Kraške gorske skupnosti. Za kroniko povejmo še to, da je Kulturni konzorcij na Trziškem ustanova, ki "pokriva" občine Doberdob, Foljan - Srednje polje, Trzič, Ronke, Zagraj, Škocjan ob Soči, Špeter ob Soči, Štarančan in Turjak in je njegovo delovanje na področju knjižnic, kulture, zgodovinskega fotografskega arhiva ter občasnega izdajanja knjig in periodičnega tiska, ki se tiče Laškega in Trziškega. Prevodi težke poezije Iva Svetine, ki jih je opravila Jolka Milič, ponovno dokazujejo, da je neutrudna Jolka zares ljubiteljica poezije.

Napisali smo, da je Svetinova poezija v ciklusu *Botticelli* težka, a s tem mislimo samo na izjemno bogat, slikovit in samosvoj pesniški jezik in primerjave, metafore, ki jih v njegovi poeziji kar mrgoli. Če smemo predstaviti pesnika Iva Svetino in njegovo zbirko *Botticelli* samo z enim njegovim verzom, potem bomo vzeli kar moto zbirke *Botticelli*, ki se glasi: "Ta-

krat, ko me ni, sem v pesem razlita slika."

Fuoco verde, fiore verde - Zelen ogenj, zelen cvet pa je naslov druge knjige pesmi, ki jo je v italijanščino lepo prevedla Jolka Milič, ki je tudi naredila izbor iz več kot trideset let trajajočega pesnikovanja enega najbolj znanih, najbolj cenjenih, opanašanih in tudi, zakaj ne?, zadnje čase nagrajevanih slovenskih pesnikov. Tomaž Šalamun je namreč šele letos prejel najvišjo slovensko nagrado na področju kulture, Prešernovo nagrado, ki je končno umestila tega primorskega svetovljana v Olimpijskega slovenskega pesnjena. Končno pišemo zato, ker vemo, kako dolga in trnova je bila pot Tomaža Šalamuna, ki je prehodil notranjo, zunanjo in slovensko samoto, da je bil končno le sprejet tudi s strani t.i. akademskega slovenskega sveta.

Tea Štoka je napisala knjigi - izboru Šalamunove poezije uvod pod naslovom *Delfin v poeziji*; tudi tega je

v italijanščino prevedla Jolka Milič. Knjigo je lično oblikoval istrski umetnik Luciano Kleva, izdala pa jo je Založba Lipa iz Kopa ob finančni pomoči ministrstva za kulturo republike Slovenije in mestne občine Koper, kar samo dokazuje, da je v slogi moč. Tu mislimo na ničkolikokrat izrečeno misel Jolke Milič, ko pravi in trmasto ponavlja, da bi morali Slovenci dosti bolj zglede sami skrbeti za svojo kulturo in jo sami ponosno ponujati svojemu sosedu, ki tako ne bo imel več izgovora, da nas ne pozna, da ne pozna naših odličnih pesnikov, kar Tomaž Šalamun gotovo je. Knjigo *Fuoco verde, fiore verde - Zelen ogenj, zelen cvet* je natisnila Grafika Soča iz Nove Gorice.

Kako bralcu, ki se ne druži veliko s pesniki in njihovo žlahtno besedo, v kratkih obrisih predstaviti pesnika Tomaža Šalamuna? Morda tako, da mu povemo, da je Šalamun izjemno plodovit, da je izdal ogromno - vsaj za slovenske razmere - pes-

niških zbirk, da je cenjen v Združenih državah Amerike, da je prevajan v angleški, francoski, španski, italijanski in vrsto drugih jezikov, da je samosvoj in obenem genialen, mestoma vase zaprt, primorsko ironičen in neverjetno duhovit pesnik, včasih plemenito radodaren, včasih boleče vase zaprt, da je skratka Šalamun pesnik, pravzaprav pesnik z veliko začetnico.

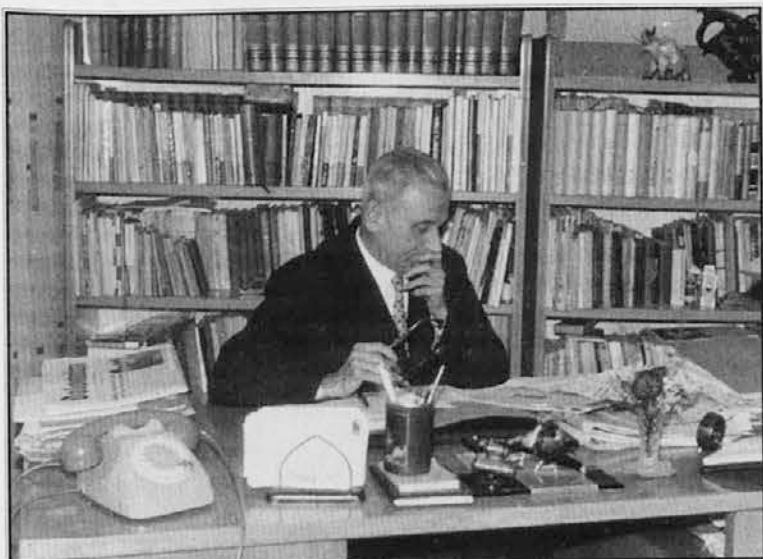
Da ne bomo peli cenenih in neumestnih hvalospesov, ki jih ne pesnik in ne prevajalka ne potrebuje več, raje vabimo vse slovenske in italijanske ljubitelje poezije, da vzamejo zbirko v roke in se sami srečajo z njim in lepimi prevodi Jolke Milič.

Ker pa pesnika najbolje spoznaš po pesmih, ki jih piše, vzemimo tokrat eno, ki je, vsaj pri nas, manj znana, a pove, kakšen odnos ima Tomaž Šalamun do pesniškega ustvarjanja več, kot pa deset doktorskih dizertacij iz literarne kritike.

Šalamunovi pesmi je naslov *Pisanje in gre takole*: "Pisanje / poezije je / najbolj // resno / dejanje na / svetu. // Tako kot / v ljubezni / se vse // izkaže. / Besede drhtijo, / če so // prave. / Tako kot telo / drhti v // lju-bezni, / drhtijo besede / na papirju."

SPOMIN OB 25. OBLETNICI SMRTI

PROF. RADO BEDNARIK MARKANTNA OSEBNOST

Dne 24. septembra je poteklo 25 let od smrti znanega slovenskega goriškega kulturnega delavca, časnikarja in publicista ter šolnika profesorja Rada Bednarika. Profesor Bednarik se je rodil 2. avgusta 1902 v Gorici. Srednješolske in univerzitetne študije je dokončal v Ljubljani, kjer je leta 1926 diplomiral iz zgodovine, zemljepisa in slavistike. Leta 1951 pa je diplomiral iz leposlovnih ved na tržaški univerzi. V vsem svojem življenju je bil neutrujen kulturni in politično-vzgojni delavec. Bil je v uredništvu *Goriške straže*, sodeloval pri izdajanju *Jadranskega almanaha*, nato pa pri urejanju *Malega lista* in končno *Novega lista*. V predvojnem času je bil tudi podpredsednik Prosvetne zveze in ustanovitelj knjižne založbe Sigma.

Fašizem ga je trikrat vrge v ječo, dvakrat je bil konfiniran in se je znašel tudi v Posebnem bataljonu. Huden udarec je doživel maja leta 1945, ko so ga komunistične oblasti aretirale. Bil je zaprt v Ljubljani. Ko je bil izpuščen iz zapore, se ni smel vrniti v Gorico, kjer ga je čakala osemčlanska družina. Moral je ostati v Ajdovščini, kjer je sodeloval pri ustanovitvi tamkajšnje slovenske gimnazije.

Rajni Bednarik pa ni nikoli tožil, kaj je moral prestati, nikoli se ni pritože-

val, saj je bil izredno vedre narave. Ko se je končno vrnil v Gorico, je do upokojitve poučeval na slovenskih višjih šolah in bil odličen vzgojitelj. Nadaljeval je s svojim publicističnim in časnikarskim delom, saj je bil do smrti goriški urednik tednika *Novi list*. Bil je tudi član kluba Starih goriških študentov, kjer je dajal pobude za odkrivanje spominskih plošč kulturnim delavcem širom Primorske. Predaval je tudi na študijskih dnevih Draga, tako leta 1975, ko je nastopil z referatom o predvojnem boju proti fašizmu na Primorskem.

Bil je velik Slovenec in demokrat. V političnem življenju je odigral pomembno vlogo pri ustanovitvi Slovenske skupnosti na Goriškem.

Ne smemo pozabiti tudi njegovega publicističnega dela pri izdajanju tradicionalnega *Trinkovega koledarja* kot tudi ne njegovega sodelovanja pri radijski postaji Trst A, saj so bile njegove oddaje zaradi šegavosti in ljudskega tona med najbolj priljubljene. Imel je namreč velik čut za narodopisne posebnosti in značilnosti.

Bil je vsekakor markantna osebnost. Spomin nanj je morda s časom obledel, toda njegovo delo ne bo nikoli zbledelo.

SEPTEBRSKA IN OKTOBRSKA ŠTEVILKA PASTIRČKA

VRNIL SE JE PRIJATELJ

Po potepuškem poletnem oddihu se je med malčke iz vrtcev in šolarje srečno vrnil Pastirček, pristrčni in zvesti prijatelj zamejskih otrok. Že 55. leto bo vedril otroške obraze, pa je še zmeraj mlad in razigran. Tak je tudi njegov urednik Marjan Markežič, ki na uvodni strani izroča bralcem prvo brezplačno številko in vabi male in velike k rednemu sodelovanju z branjem, dopolnjevanjem, barvanjem in razvedrilnim reševanjem ugank in zank v upanju, da bodo vsi postali naročniki in redni sodelavci.

Vsako jesen se Pastirček vrača v novi preobleki; tako je tudi letos. Naslovno stran je v letu 2000 osvojil pisani računalnik z nekoliko zaskrbljenimi očmi, a nasmejanimi ustnicami in s pastirsko palico v roki; obkrožajo ga snežnobele ovčice in ptički čepijo na njem. Sodobni "stroj", naš vsakdanji spremljevalec, se je pač prikupil tudi otrokom in si pridobil častno mesto v Pastirčku. Z bistro domišljijo ga je pričaral na papir Albert Vončina, petošolec iz OŠ J. Abram iz Pevme. Bil je med 517 otroki, ki so ob koncu šolskega leta sodelovali na nagradnem natečaju za naslovno stran. Živobarvne risbe drugouvrščenega Jerneja Legiša (4. r. OŠ J. Jurčič, Devin), tretjevrščenega Marca Lubiane (4. r. OŠ V. Šček, Nabrezina),

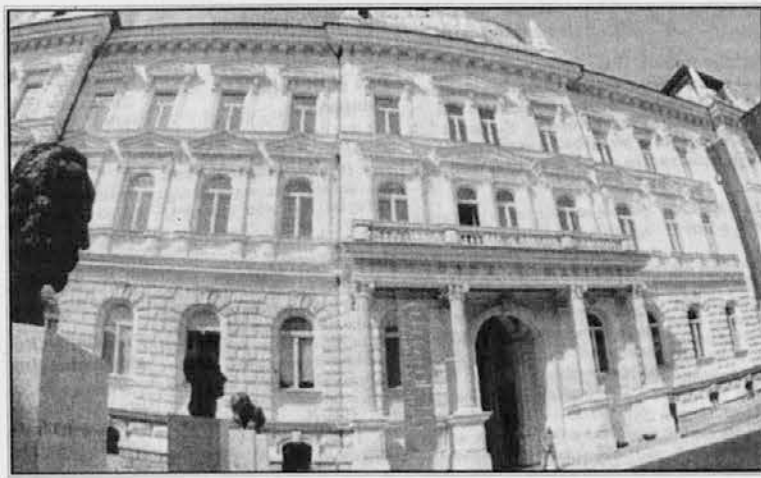
Daše Frandolič in Davida Cettola iz Devina, Ilarie Černic iz Štandreža in Vanje Grgič iz Šempolaja pa si bodo bralci ogledali na 26. oz. 27. strani prve številke Pastirčka. Iznajdljivim ustvarjalcem seveda čestitamo, pohvala pa naj gre tudi vsem ostalim, ki pošiljajo svoje likovne in pisne prispevke. Njim bo tudi letos posvečenih osem središnih strani; njihove risbe v mavričnih barvah izžarevajo bujno domišljijsko moč. Z le-to si je Jasmin Legiša, petošolka OŠ P. Voranc iz Doberdoba, pridobila prvo letošnjo Pastirčkovo časnikarsko izkaznico.

Revija poudarja nekaj lepih fotografij in zapis o Pastirčkovem dnevu na Goriškem in Tržaškem v preteklem maju, ko je bila tudi predstavitev knjige *Katarince* Pastirčkove sodelavke Anamarije Volk-Zlobec. V novem Pastirčku so tudi znane rubrike z dopolnjevanji za male Pastirčke, pa tudi ostali šolarji bodo našli veliko primerne gradiva za preverjanje svojega znanja. Nemarni Pacek že čaka marljive učence, da mu popravijo spakedrano govorico, Superkuharhari ponuja vlivance za juho, na knjižni polici je knjiga *Strah me je teme, Lumppek potepuh* Berte Golob premeteno prede, izbirčna lisica Marize Perat nemirno čaka, da otroci preberejo njeno zgodbo. Tudi zapiski Zlate Volarič in V. Tihomira Arharja in še vse druge rubrike kličejo učence k branju. Gledališki navdušenci bodo gotovo veselil ročne lutke, ki jo bodo lahko izdelali z navodili spretnih Pike.

Vsebinska je res pestra, zato naj Pastirčkovi prijatelji kar hitro sežejo po njej. Veselo branje!

IK

MARIBORSKA UNIVERZA EVROPSKIH RAZSEZNOSTI

V Mariboru so pred kratkim praznovali četrto stoletja tamkajšnje univerze. Ta je bila slovesno razglašena 19. septembra leta 1975. Ob jubileju so odprli nov sedež tega visokošolskega zavoda, in sicer na Slomškovem trgu (na sliki). To ima za univerzo in celotno Slovenijo še poseben pomen, saj Slomšku pripisujejo začetek mariborskega visokega šolstva pred 140 leti. Z novimi prostori so pridobile ugodne pogoje za delovanje vse strokovne službe univerze, ki so zdaj prvič v zgodovini združene v eni stavbi. Izpraznjene prostore bivšega univerzitetnega poslopja v Krekovi ulici pa bodo uporabljali nekateri inštituti in bo tudi s tem - poleg 750 sedežev v novih predavalnicah na Slomškovem trgu - znatno omiljena prostorska stiska mariborske univerze.

Novo zgradbo univerze sta odprla rektor dr. Ludvik Toplak in predsednik vlade dr. Andrej Bajuk. Še prej pa so pred zgradbo odprli t.i. alejo velikani, ki bo odslej krasila Slomškov trg. V aleji so doprsni kipi jezikoslovca Frana Miklošiča, slavista Matije Murka, pravnik Pavla Turnerja in izvedenca za raketno tehniko Hermana Potočnika Noordunga. Obeležja so darilo tujih univerz in predstavljajo

delež slovenskega duha in znanja v razvoju evropske znanosti in kulture. V novem sedežu univerze so odprli tudi stalno spominsko zbirko in spominsko sobo slovenskega olimpijca Leona Štuklja.

V prazničnih dneh je bila v Mariboru konferenca rektorjev iz nekaterih evropskih držav. Sodeloval je tudi rektor univerze v Bologni, ki je najstarejša v Evropi.

Novo zgradbo univerze je vodstvo le-te predstavilo skupaj z arhitektom Borisom Podrecco, na Dunaju živim arhitektom svetovnega slovesa, ki je v Mariboru ustvaril enkratno mojstrovino. V pogovoru s časnikarji je povedal, "da nobeno evropsko mesto nima vsega na enem trgu, kot ima to Slomškov trg v Mariboru". Podrecca je ob tem napovedal, "da se bo Slomškov trg ob koncu celovite prenove vrnil med najlepše v Evropi, Maribor pa bo s tem še v večji meri postal evropsko mesto". Znani tržaški arhitekt se je v Mariboru predstavil v trojni vlogi: kot avtor izjemne arhitekture, s pregledno razstavo svojih del in 15. septembra kot prvi predavatelj v Avli Magni, velikem prostoru v novi univerzitetni zgradbi, ki lahko sprejme do 300 poslušalcev.

M.

NOVA CD-PLOŠČA ROBIJA IN SAŠOTA

"NA TVOJI STRANI"

MARTIN MARUSSI

Na slovensko glasbeno sceno prihaja v tem času nova CD-plošča dveh v Sloveniji že kar znanih mladih pevcev, in sicer Robija Rolih in Sašota Mugerlija. Robi in Sašo, prvi doma iz Bosne, vendar od vojne dalje živi v Solkanu, drugi pa sedaj kaplan v Izoli, se predstavljata s ploščo, ki nosi naslov *Na tvoji strani*.

Avtorja sta pred dvema letoma že izdala prvo kaseto in CD-ploščo pesmi, ki človeka nagovarjajo s svojo duhovno globino. V njej najdemo devet avtorskih skladb (*Jezus, oprosti mi, Pred nami, Gospode* - v hrvaščini, *Darujemo ti, Ne joči, prosim, Tebi, Brezmadežna, Zjutraj, Glej te očke, I believe, Vse, kar imam*), ki jih zaznamuje osebno izpovedni slog. Zanimive aranžmaje je prispeval Mirko Vuksanovič, poznan predvsem kot avtor pesmi in klavirist novogoriških Avtomobilov. Poleg tega sodeluje z različnimi priznanimi glasbeniki, kot so Slavko Ivančič, Zoran Predin, Arsen Dedič.

Tudi pri drugi CD-plošči Robija in Sašota je sodelovala ista, sicer dopolnjena ekipa. Producent in tonski mojster je tudi tokrat David Šuligoj, dobitnik Zlatega petelina leta 1997 za album Zorana Predina, s katerim sodeluje že nekaj let. Šuligoj je med dru-

gim znan po tem, da je igral z znanim primorskim kantavtorjem Izotkom Mlakarjem. Spremljevalne vokale je pomagalo odpeti pet prijateljev in nadarjenih deklet; to so Nuša Dareda, Karmen Stavec, Polona Furlan (dobitnica laskavega naslova "najpevka" na Slovenski popevki), Jana Hladnik in Barbana Ferjančič. Tudi v tem CD-ju nam pevca predstavljata deset pesmi (*Na tvoji strani, Svetišče, Prebujam se, Srečanje, Ta pesem, Kjer si ti, Živeti sedaj, S teboj na križu, Zdej letim, Sestra*).

Sašo in Robi sta bila od svoje prve plošče dalje že dve leti vabljena v številne župnije po Sloveniji. Mladi iz župnij in mladinskih skupin ju z veseljem poslušajo, ko pojeta in pričata o svojem življenju. Letos maja sta sodelovala na dobrodelnem koncertu v Vipavi za finančno podporo graditvi Škofijske gimnazije skupaj z najboljšimi slovenskimi skupinami in pevci; nastopili so Čuki, Avtomobili, Tinkara Kovač, Ivan Hudnik, Gianni Rijavec in drugi. Krstni nastop raznih pesmi iz novega albuma sta Robi in Sašo imela 16. septembra na vseslovenskem dnevu mladih v Stični.

Želimo jima, da bi uspešno nadaljevala na svoji glasbeni poti in da bi se njune pesmi širile tudi med zamejsko mladino.

MLADI MLADIM

INTERNET POSPEŠUJE DELO... ALI PA NE?

DANIEL BEORCHIA

Lahko bi rekli, da je računalniška mreža Internet družbeni pojav novega tisočletja. In kot vsi pomembni družbeni pojavi ima Internet globok vpliv na naše življenje: mnogim spreminja vsakodnevne navade, način mišljenja in želje.

V Ameriki je pojem *slackers* ali *generacija X* znan že več let. To so mladi in odrasli ljudje, rojeni v letih '70 in '80, ki jih družba obtožuje pasivnosti in pomanjkanja motivacije za študij oz. delo. Na višji šoli, univerzi ali na delovnem mestu uporabljajo na stotine zvijač, da se lahko izognejo delu. Zanimiv je *Slacker's Creed*, seznam nekakšnih zapovedi pristnega *slackerja*. Najdemo jih lahko na strani <http://slackr.freeyellow.com/page2.html>. Naj navedemo primera nekaterih "zapovedi": "Ne pusti dela za jutri, če lahko nanj za vedno pozabiš" ali "Nikoli se ne zgani, razen v primerih, ko se moraš izogniti delu ali dobiti kak izgovor". Na isti strani najdemo tudi izjave nekaterih strokovnjakov in časnikarjev na to temo.

Ta pojav je sprožil Internet: za katere je deskanje postal idealni način, da si v uradu krajšajo čas, namesto da bi delali. Morda se je kdaj zgo-

dilo tudi vam, da ste na delovnem mestu uporabljali izredno hitro telefonsko povezavo z mrežo za povsem osebno zabavo ali potrebo! Internet ima tako široko ponudbo brezplačnih informacij in podatkov, da v njem vsakdo najde kaj zanimivega. No, za nekatere je to prehuda skušnjava in ne morejo se izogniti vsakdanjemu deskanju; tudi za to kategorijo ljudi so že skovali ime. Imenujejo jih *cyber-slackers*, tehnološki zapravljalci časa. Odveč je pripomniti, da lahko šefi v službi le s težavo ugotovijo, ali njihov novi uslužbenec uporablja računalnik za pripravo bilance podjetja ali pa za zabavo, npr. za pogovor s prijatelji iz Kanade. V velikih podjetjih pa je takšen nadzor uslužbenec naravnost nemogoč. Vittorio Rossi iz uredništva *PC World* takole razmišlja: "Vir problemov niso Internet, računalniki ali na splošno tehnologija. Ti novi mediji le na novo odkrivajo problem, ki obstaja že zelo dolgo: organizativna, kulturna in zakonska sredstva, ki jih uporabljamo v podjetjih, so ista, kot so jih imeli v industrijski dobi. Slonijo na razmerju med delavcem in delodajalcem, ki upošteva le količino opravljenega dela, ne pa tudi sodelovanja za doseg skupnega cilja."

7

 ČETRTEK
5. OKTOBRA
2000

NEVŠEČNOSTI ŠOLSKE AVTONOMIJE

ŠE NEREŠENO VPRAŠANJE TRAJANJA UČNIH UR

V šolskih krogih je že nekaj tednov prisotna pereča problematika trajanja šolskih učnih ur. Po zakonu bi morale ure trajati 60 minut, na slovenskih šolah pa so zaradi posebnih razlogov vedno trajale 50 minut. Tovrstnim prošnjam ravnateljev je do sedaj skrbnik vsako leto ugodil. Šolsko avtonomijo pa so se stvari spremenile in bi morala biti naloga ravnateljev, kako ukrepati: se striktno držati zakona ali pa upoštevati dosedanje prakso, ki sloni tudi na podlagi sindikalnih dogovorov?

Učitelji in profesorji slovenskih šol na Tržaškem so se na sestanku, ki je potekal pred časom na liceju Prešeren, zavzeli za dosedanj urnik. Zadeva je po mnenju Slovenske skupnosti, ki je v petek, 29. septembra, sklicala tiskovno konferenco o tej problematiki, zelo resna. Prišlo je do velike zmešnjave, ravnatelji so se znašli brez navodil, vsaka šola v bistvu ukrepa po

svoje, nevarno pa je, da zaradi tega nereda marsikateri starši prepisujejo otroke na italijanske šole, kar predstavlja že politični problem. Po mnenju SSK ni razlogov, da ne bi še naprej veljala ustaljena praksa, po kateri so na slovenskih šolah ure trajale 50 minut (nemška in francoska manjšina v Italiji imata to področje urejeno z zakonom). Sicer so ravnatelji slovenskih šol že pred časom pisali šolskemu ministrstvu v zvezi s tem vprašanjem, vendar dosedaj niso dobili odgovora. Senator Fulvio Camerini pa je pred kratkim obljubil pokrajinskemu tajniku SSK Močniku posredovanje glede tega.

Slovenska skupnost pri tem računa, da bo odgovor ministrstva upošteval specifičnost slovenske šole, treba pa bo tudi resno razmisliti o tem, kako izvajati avtonomijo, saj o tem vprašanju ni bilo še resnega razgovora.

SLOVENSKA IMENA IN PRIIMKI

VPRAŠANJE V SENATU

Senatorja Fulvio Camerini in Mitja Volčič sta v četrtek, 28. septembra, postavila italijanskemu notranjemu ministru poslansko vprašanje v zvezi s spoštovanjem slovenskih imen in priimkov pri izdaji dokumentov. Pred časom je pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti Peter Močnik opozoril senatorja Camerinija na nespoštovanje slovenskih imen in priimkov pri izdajanju npr. vozniških dovoljenj, davčnega kodeksa, potnih listov idr. Šlo je predvsem za izpuščanje strešic, pri tem pa se je Močnik sklical na že obstoječo zakonodajo, v prvi vrsti na italijansko ustavo ter še na pred nedavnim sprejeti okvirni zakon o manjšinah na italijanskem poloto-

ku in na besedilo zaščitnega zakona za Slovence v Italiji.

Zato je pokrajinski tajništvo SSK, piše v tiskovnem sporočilu, ki smo ga prejeli, z velikim zadovoljstvom sprejelo novico o poslanskem vprašanju. Sen. Camerini je svojčas obljubil poseg in je k pobudi povabil še sen. Volčiča. SSK se zato iskreno zahvaljuje Cameriniju in računa na to, da bo levosredinska vlada tudi takoj ustrezno posegla pri pristojnih ministrstvih, da se bo uresničilo spoštovanje temeljne vrednote in človeške naravne pravice do lastnega imena in priimka, za popolnejšo zaščito naših pravic, se zaključuje tiskovna nota SSK.

V NEDELJO V BARKOVLJAH

ROŽNOVENSKA PROCESIJA PO NABREŽJU

Barkovljani so tudi letos počastili praznik rožnovenske Matere Božje, ko se spominjajo rešitve pred epidemijo kolere, ki je divjala sredi 19. stoletja. Slabo vreme je sicer skrajšalo potek tradicionalne procesije po barkovljanskem nabrežju, a se je slovesnosti kljub vsemu udele-

žilo veliko število vernikov in narodnih noš. Ob tej priložnosti je po verski svečanosti v prostorih SKD Barkovlje potekal tudi prijeten trenutek, saj so odprli nov družtveni bar, ki ga je barkovljanskemu društvu podaril podjetnik dr. Vanja Lokar.

PASTORALNI DNEVI TRŽAŠKE ŠKOFIJE

ANALIZA PODROČIJ, KJER NAJ SE DELUJE V SMERI EVANGELIZACIJE

MATJAŽ RUSTJA

Tržaška škofija se je minuli konec tedna zbrala v kongresnem središču na Pomorski postaji v Trstu, da bi se poglobila v pomen evangelizacije za Cerkev, ki stopa z jubilejnim letom v tretje tisočletje. *Evangelizacija: poslanstvo Cerkve*, je bila namreč tema petkovega in sobotnega zasedanja (29. in 30. septembra), ki ga je uvedel tržaški škof msgr. Evgen Ravignani z molitvijo in uvodno besedo, deloma v slovenskem jeziku, na temo *Cerkev: ljudstvo, ki je poslano, da oznanja evangelij*.

Po škofovih besedah so se udeleženci razdelili po skupinah in vzeli v pretres področja, kjer naj deluje tržaška krščanska skupnost v smeri evangelizacije. Delovnih skupin je bilo šest, delovala pa je tudi slovenska skupina, ki se je podala v oceno stanja in perspektiv slovenske komponente tržaške škofije. "Naša" skupina pa je bila maloštevilna. In to dejstvo nam je lahko v premislek, ker se sami redkokdaj udeležujemo podobnih trenutkov vere in ker tako sami sebe ločujemo od škofijske skupnosti, v kateri moramo biti živ dejavnik. Vse naše cerkve so del tržaške škofije in morajo zato v njej polno in vsestransko delovati, posebno v poslanstvu ohranjanja naše slovenske identitete in kulture. Zaključki "slovenske skupine", ki so bili predstavljeni v soboto - tako kot vsa ostala poročila - so se dotaknili škofovih uvodnih besed in poudarili, da je za slovensko skupnost v Trstu prvovrstnega pomena poglobitev v veri, ki se večkrat prikazuje v plitvi in folklorni obliki, nas torej ne vodi v vsakdanjem življenju in nam ni glouko vodilo. Poleg tega pa se mora naša skupnost potruditi še v misijonskem oznanjevanju vere tistim, ki jim

je Cerkev daleč, ker jim je Bog le v teži in mislijo, da se z zapuščanjem vere osvobajajo. Prav zaradi tega je pred nami velik izziv širjenja lepote vere v novem ali modernem jeziku, morda tudi s pomočjo slovenskega škofijskega pastoralnega organa.

Ostalih šest skupin se je ukvarjalo s kulturo in šolstvom, z verskim izobraževanjem in katehezo, z delom in gospodarstvom, s človeškim trpljenjem, z mednarodnim sodelovanjem in problemom priseljavanja, s tržaškim teritorijem in njegovimi ustanovami. Večji del sobotnega dne je bil posvečen delu po skupinah, ki so predstavile svoje povzetke nekaj po četrti uri popoldan. Potem je stekla splošna razprava, pastoralna dneva pa je zaključil poseg škofa Ravignanija, ki je strnil misli in predloge zasedanja ter tako nakazal pastoralne prioritete naše škofije. Smerice niso še dokončno izoblikovane, le nekaj jih je bilo izpostavljenih, vse pa z veliko jasnostjo, ki odlikuje tržaškega škofa.

Življenje v Cerkvi: največji problem v tržaški škofiji je fragmentarnost pobud in raz-

nih skupin, ki delujejo v luči vere na mnogoterih področjih. Individualizem in zaprtost sta prepogosta skupna imenovalca fragmentarnosti, ki ne pelje v dialog, pač pa v nepoznavanje (in torej uničenje komunikacije) ali celo v predsodke. Vsakovrstno iskanje vere v sebi in v stiku z bližnjim je seveda dobrodošlo, jasno pa moramo imeti pred sabo smisel, tisto, kar nas združuje in edino gradi našo Cerkev, to je Jezus Kristus; vsi smo eno v njem in Božja beseda mora biti v središču krščanskega življenja.

Življenje v župniji: župnija se mora odpirati teritoriju, v katerem deluje, in ga razumevati v neprestanem dialogu, da ne bomo zaradi vrtoglavega spreminjanja sedanjosti gradili na preteklosti. Poleg tega pa se moramo zavedati, da ni samo župnik župnija, pač pa moramo vsi v njej aktivno delovati. Gospod škof je prav posebno poudaril katehezo za otroke in za odrasle, da bi jih skrb za rast pripeljala v duhovno in življenjsko zrelost.

Slovenski verniki v tržaški škofiji: včasih se naši problemi razlikujejo od ostalih,

vsem pa je glavni cilj prerojenje in utrditev vere. Treba bo okrepiti slovensko pastoralno središče v Trstu ter tesneje povezati Kras in Breg, tudi v luči pomanjkanja slovenskih duhovnikov. Msgr. Ravignani je jasno poudaril, da je slovenska Cerkev del tržaške in da so specifični problemi slovenskih vernikov skrb celotne tržaške škofije.

Iz vseh sklepov dvodnevnega zasedanja bo nastal dokument pastoralnih smernic za bližnjo prihodnost, v katerem pa tudi zbornik. Pastoralni dnevi se praviloma odvijajo dvakrat letno, zadnjič so bili junija letos, ko se je debata, posebno v drugem dnevu, osredotočila na očiščenje spomina. Na posvetu je sodeloval tudi edini slovenski član škofijskega sveta dr. Drago Štoka, ki je takole dejal v uvodnih besedah k posegu: "Smo v jubilejnem letu in prav je, da se italijanski in slovenski verniki tržaške škofije ozremo v svojo težko preteklost tudi zato, da začrtamo smernice za svetlejšo in pravičnejšo bodočnost." V teh besedah in v novi evangelizaciji bo zaživel tržaška Cerkev tretjega tisočletja.

NOVA SEZONA DRUŠTVA SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV

ZA ZAČETEK PREDSTAVITEV NOVIH MLADIKINIH KNJIG

Sezona 2000/2001 Društva slovenskih izobražencev se je začela v znamenju predstavitve najnovejših knjižnih izdaj založbe Mladika, ki je potekala na prvem tradicionalnem tedenskem večeru nove sezone v ponedeljek, 2. oktobra, v Peterlinovi dvorani v ulici Donizetti 3 v Trstu.

Gre za slovenski prevod knjige Alojza Rebutle *Jakob Ukmar - apostol sožitja*, zbornik Drage 1999 z naslovom *Med zgodovino in sedanjostjo. Prelistavanje polstoletja Vinka Beličiča* (o tem delu in njegovi predstavitvi pišemo posebej na drugem mestu) in za *Slovensko bibliografijo za Veliko Britanijo 1. 1. 1945 - 1. 5. 2000*, ki jo je uredil vodja Knjižnice Dušana Černeta Marjan Pertot.

Vsa dela so bila v glavnem predstavljena že pred kratkim, krstno predstavitev je pravzaprav doživela le *Slovenska bibliografija za Veliko Britanijo* Marjana Pertota. O tej knjigi je na ponedeljkovem večeru spregovoril Ivo Jevnikar, ki je dejal, da si to delo zasluži veliko pohval in pozornosti naše javnosti. Slovenska bibliografija za Veliko Britanijo skriva namreč pričevanje o nenavadno bo-

gatem delu maloštevilne, a prizadevne in požrtvovalne slovenske skupnosti v Veliki Britaniji. Ta skupnost je ustvarila nekaj lepih in zelo pomembnih publikacij, knjig in periodike, v njej se je tudi oblikovalo nekaj zelo sposobnih ljudi.

Pertot je v večletni dejavnosti zbral t.i. "sloveniko", se pravi najrazličnejše publikacije, ki so v Veliki Britaniji izšle tako v slovenščini kot v drugih jezikih. V najnovejši Pertotovi bibliografiji je zbranih preko 400 enot: od tega je 31 časopisov in revij. Bralec bo najprej naletel na periodiko, nato pa na knjige, brošure in enkratne tiske.

Zbrano gradivo po Jevnikarjevih besedah daje zelo živahno sliko zlasti povojne slovenske emigracije v Veliki Britaniji.

Čeprav je bila teža predstavitve na strani Pertotove bibliografije, se je poznejša razprava vila predvsem okoli Rebutlove knjige o Jakobu Ukmarju, bolje rečeno okoli lika Jakoba Ukmarja. O tem velikanu slovenskega tržaškega krščanstva je marsikdo posredoval tudi osebne spomine, udeleženci pa so prišli do ugotovitve, da prihaja do ponovnega odkrivanja Ukmarja komaj sedaj, skoraj 30 let po njegovi smrti.

SLAVNOSTNO ODPRTJE NOVEGA SEDEŽA GLASBENE MATICE

POMEN KONTINUITETE SLOVENSKEGA ŠOLSTVA V ROJANU

IVAN ŽERJAL

Od petka, 29. septembra, deluje Glasbena matica - šola Marij Kogoj tudi uradno v novih prostorih v ul. Montorsino 2 v Rojanu. Tja se je šola sicer že pred nekaj tedni dejansko preselila iz zgodovinskega, a dotrajanega sedeža v ul. Ruggero Manna 29, kjer so se šolale cele generacije tržaških slovenskih otrok in mladih, iz katerih so izšli tudi številni mednarodno uveljavljeni glasbeniki. Najbolj reprezentativna glasbena ustanova Slovencev v Italiji se je tako preselila v stavbo, v kateri sta do nedavnega imeli sedež slovenska osnovna šola Bazoviški junaki in nižja srednja šola Fran Erjavec, ki sta, kot znano, zaradi pomanjkanja učencev in dijakov v predlanskem in lanskem šolskem letu morali zapreti svoja vrata. Z vselitvijo Glasbene matice v te prostore pa se je po besedah predsednika upravnega odbora dr. Draga Štoke zadržala tudi kontinuiteta slovenskega šolstva v tem predelu tržaškega mesta, kjer še vedno strnjeno živi slovenska narodna skupnost. Selitev je omogočila tržaška občinska uprava, ki je lastnica stavbe in ki je po besedah podžupana Roberta Damianija (na sliki) s tem dejanjem hotela potrditi polnopravno prisotnost Slovencev v tržaškem mestu.

Na novem sedežu sta že pred uradnim odprtjem stekla koncerta dveh letošnjih di-

plomantov GM na tržaškem konservatoriju Giuseppe Tartini. Kot je v našem časopisu sicer že pisalo, sta v novi Gallusovi dvorani nastopila violinist Matej Santi in pianist Stefano Artesi, ki sta na tržaškem konservatoriju diplomirala prav pred kratkim. Na petkovem uradnem odprtju novih prostorov pa so prijatelji GM in ljubitelji glasbe, ki so se v novi Gallusovi dvorani zbrali v res velikem številu, prisluhnili tudi nastopu drugih treh diplomantov, ki bodo zaključni izpit na tržaškem konservatoriju opravili v bližnji prihodnosti: gre za harmonikarja Daria Savrona in Alessandra Ipvaca (oba sta iz razreda prof. Loredane Coceani) in za trobentača Andreja Petarosa (iz razreda prof.

Franca Žuglja). Diplomante sta pri klavirju spremljala Claudia Sedmach in Marko Sancin.

Udeleženci slovesnosti so si lahko ogledali tudi prostore, ki so večji, zračnejši in po besedah predsednika Štoke tudi bolj prikladni za sedanjí čas in za zahteve sedanjega šolskega sistema. Vsekakor je GM rešila prostorsko, ne pa še finančne krize. Tako deželna kot tržaška občinska uprava (le-ta ravno pred kratkim z 200 milijoni lir) sta sicer omogočili izredne finančne prispevke, o katerih pa gre upati, da postanejo redni. Sicer je Štoka izrazil trdno prepričanje, da bo te krize enkrat konec. Zaščitni zakon za slovensko manjšino v Italiji je že odobrila poslanska zbornica,

če ga bo sedaj sprejel tudi senat, potem bo to omogočilo ustanovitev samostojne sekcije na tržaškem konservatoriju Tartini, v kateri bi po zagotovilih predsednika upravnega odbora konservatorija našlo prostor kakih 70 gojencev in sedem ali osem profesorjev, ki bi morali opraviti poseben natečaj.

Pri Glasbeni matici gledajo torej v prihodnost z okrepjenim upanjem v primerjavi s tesnobo, ki je vladala v še ne tako oddaljeni preteklosti. Zato gre res upati, da se bo uresničila napoved ravnatelja šole prof. Bogdana Kralja, da bo preselitev GM v nove prostore dala ustanovi novega elana in večje zaupanje v prihodnost.

POSMRTNA IZDAJA KNJIGE VINKA BELIČIČA

"PRELISTAVANJE POLSTOLETJA" JE PRIČEVANJE O DOŽIVETEM ČASU

Prelistavanje polstoletja "ni so spomini, ni zgodovina, ni leposlovje, pač pa je vsakega nekaj. Je pričevanje o času, kot sem ga doživljal s svojim srcem in znanjem". S temi besedami je zamejski pesnik in pisatelj Vinko Beličič sam označil svoje delo, ki pa je ob avtorjevi smrti ostalo v rokopisu. V sredo, 27. septembra,

na dan, ko je zamejski pesnik pred letom dni "krenil na najvišji vzpon", sta Finžgarjev dom in založba Mladika priredila večer, na katerem je Prelistavanje polstoletja zadelo luč sveta.

Po uvodnih besedah Marija Maverja je knjigo predstavil Saša Martelanc, avtor sprejemne besede. Martelanc je u-

vodoma poudaril, da se knjige zelo veseli, saj mu je "draga zaradi avtorja, zanimiva zaradi vsebine in lepa zaradi pričevanjejske poštenosti". Nadalje je Beličičev prijatelj spomnil številne prisotne na že objavljeno delo Prelistavanje poldavnine, ki je izšlo leta 1980. Kasneje je Beličič ponovno vzel v roke to gradivo, ki

pa ga ni uredil po kronološkem vrstnem redu dogodkov, temveč ga je razdelil v deset tematskih sklopov, ki spremljajo dogajanje v zamejstvu od leta 1948 do leta 1998. V knjigi naletimo tako na avtorjeva osebna razmišljanja ob branju svetovno znanih knjig, zapise o zamejski stvarnosti, odmeve ob izidu njegovih knjig, kot seveda tudi številne lirične utrinke, katerim se občutljiva Beličičeva duša ni mogla izogniti. Igralec Ivan Buzečan je ob koncu prebral še dva odlomka iz knjige, enega, ki spremlja nastanek zamisli in nato tudi izdaje zamejske revije Mladika, pa še odlomek z opisom prijetnega dne, preživetega ob trgatvi pri prijatelju v Grljanu.

Z venčkom narodnih pesmi je večer obogatila dekliška skupina Vesela pomlad in se tako poklonila spomenu pokojnega Vinka Beličiča, ki je pred letom dni še zadnjič "vdihnil zrak od dežja in sonca prebujene gmajne".

(JC)

OBVESTILA

KD SLOMŠKOV dom Bazoviča prireja v svojih prostorih enkrat mesečno srečanje na različne teme. V petek, 6. t.m., bo ob 20. uri najprej film z naslovom *Nesmrtni*, nato pogovor in družabno srečanje. Govorili bomo o eshatološkosti vere, o upanju in nesmrtnosti, o doživetjih klinično mrtvih ljudi... Naš gost bo g. Dušan Jakomin. Vabljeni.

KOROŠKI DNEVI na Primorskem, prireditve na Tržaškem. Sobota, 7., in nedelja, 8. oktobra: srečanje mladine - s predstavnikoma Koroške dijaške zveze, Katoliške mladine in mladinci Slovenske gimnazije (projekt slovenščina). V Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3 v Trstu, bo v soboto, 7. oktobra, ob 19. uri nastopila gledališka skupina Oder mladje Koroške dijaške zveze z dramsko predstavo *Učna ura Eugena Ionesca*. Prireditelj SKK in MOSP. Petek, 13. oktobra, ob 20.30, Peterlinova dvorana, ul. Donizetti 3, Trst: javno srečanje s predstavnikoma koroških političnih organizacij Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij (KOKS - Koordinacijski odbor koroških Slovencev) in SSO ter SKGZ. Nedelja, 15. t.m., ob 17. uri v Marijinem domu pri Sv. Ivanu: v sklopu Gledališkega vrtljaka predstava *Vesela zgodba* v režiji Tineta Varla. Uprizorila jo bo lutkovna skupina Mi smo mi Slovenskega kulturnega društva iz Celovca. Nedelja, 15. oktobra, ob 17. uri v Marijinem domu, ul. Risorta 3, Trst: Katoliško prosvetno društvo Planina iz Sel bo uprizorilo igro Pleskarji nimajo spomina Daria Foja, v režiji Francija Končana. Prireditelj Marijin dom v ul. Risorta. Ponedeljek, 16. oktobra, ob 20.30, Peterlinova dvorana, ul. Donizetti 3, Trst: etno-kulturni večer, posvečen predstavitvi publikacij Krščanske kulturne zveze in Slovenskega narodopisnega inštituta Urban Jarnik. Otvoritev razstave *Oblačilna kultura v Rožu* avtorice dr. Marije Makarovič. Knjige bodo predstavili: dr. Janko Zerzer, dr. Marija Makarovič, mag. Martina Piko-Rustja, Lajko Milisavljevič. Predvidena je tudi glasbena točka s kolektivniki iz Radiš. Prireditelj DSI.

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca in Klub prijateljstva bosta praznovala god zavetnika sv. Vincencija Pavelskega in začetek delovnega leta v četrtek, 12. t.m., pri Solskih sestrah pri Sv. Ivanu, ul. delle Docce 34. Ob 16. uri bo maša s premišljevanjem za duhovne poklice, mladino in družine. Sledi družabnost.

OBČINA ZGONIK vabi k sodelovanju pesnike, pisatelje in glasbenike ob 200-letnici rojstva Franceta Prešerna. Ob tej priložnosti naj bi občina Zgonik izdala dvojezično publikacijo o pesniku. V njej naj bi bili objavljeni prispevki, ki bi jih slovenski in italijanski književniki iz F-Jk napisali o Prešernu, njegovem delu, vlogi, pomenu včeraj in danes... (kratka misel - pol tipkane strani v prosti obliki). Glasbeniki pa naj bi poskrbeli za glasbeno priredbo poezije *Pevcu*. Skladba bi bila prav tako

objavljena v omenjeni publikaciji, ki bo izšla v začetku decembra. Glasbeno gradivo za različne glasbene in vokalne skupine, ki bo dospelo v predvidenem roku, bo doživelo krstno izvedbo v obdobju december 2000-februar 2001. Književniki in glasbeniki, ki se bodo vabilu odzvali, naj pošljejo svoje prispevke na naslov: Občina Zgonik, Zgonik 45, 34010 Trst, lahko tudi po faksu 040-229422 s pripisom Prešeren 1800-2000, do 15. t.m. Za informacije je na razpolago občinska knjižnica ob ponedeljkih in sredah od 15. do 19. ure, tel. 040 229533.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev vabi v ponedeljek, 9. t.m., na srečanje s filozofom in teologom Edijem Kovačem, avtorjem esejistične zbirke *Oddaljena bližina*, za katero je prejel Rožančevo nagrado. Srečanje bo v Peterlinovi dvorani s pričetkom ob 20.30.

DAROVİ

ZA OTROŠKI zbor A. M. Slomšek: družina Grgič, Padriče 45, v spomin na dragega prijatelja dr. Lea Kralja 100.000 lir.

ZA CERKEV v Bazovici: domača družina Olenich ob smrti očeta in moža Ermene-gilda 150.000 lir; domači ob obletnici smrti šina Andreja Ražem 25.000; Štefanija Kalc 50.000; domači ob 9. obletnici smrti hčerke Helene Križmančič 50.000; domača družina ob 4. obletnici smrti sina Aleksandra Ciacchi 100.000; družina Ražem 30.000; domača družina ob obletnici smrti pok. Brunota Ciuch 300.000; domača družina ob smrti moža in očeta Lea Kralja 50.000; žena Marija v spomin na pok. moža Vinka Marca 50.000; domači ob krstu Alexa 100.000 lir.

ZA CERKEV v Gropadi: domača družina ob 8. obletnici smrti pok. Antona Kalca 50.000 lir; družina Milkovič (Gropada 126) 50.000; N.N. 50.000; domača družina ob obletnici smrti pok. Angele Mužina 100.000 lir.

ZA CERKEV na Pesku: Tatiana Kariš in Sandi Jančar ob svoji poroki 200.000 lir; ob 20. obletnici smrti pok. Marije Grahonja (Gročana 29) 50.000; N.N. 30.000; Liliana Ferfaglia 30.000; domači in sorodniki ob krstu Andreja Bacchija 100.000 lir.

ČESTITKE

Na medicinski fakulteti tržaške univerze je pred dnevi diplomiral gospa MARJANA OPELT iz Trsta. Novi zdravniki iskreno čestitajo za življenjski uspeh prijatelji in znanci in ji želijo mnogo uspeha in zadovoljenja v poklicu.

SPOROČILO SSS

Deželno tajništvo Sindikata slovenske šole se pridružuje stavki šolnikov, ki so jo razglasile vsedrjavne sindikalne organizacije za ponedeljek, 9. t.m. SSS zahteva, da ministrstvo za šolstvo in vlada uskladi plače šolnikov z evropskim standardom, da priznata dejansko avtonomijo in specifičnost slovenske šole in da čimprej imenujeta v stalež slovenske šolnike.

OBISK PRI DEŽELNEM ODBORNIKU

GORIŠKI VRTILJAK / SEZONA 2000/2001

ROMOLI SPREJEL SSO IN SKGZ

Deželni odbornik za finance in koordinator stranke Forza Italia Ettore Romoli je prejšnji teden sprejel na goriškem sedežu deželne uprave predstavnike krovnih organizacij SSO in SKGZ. Slovensko delegacijo so sestavljali Igor Komel, Damjan Paulin, Rudi Pavšič, Livio Semolič in Franka Žgavec. Predmet pogovora so bili vprašanje zaščitnega zakona, odnos dežele do slovenskih organizacij in goriška občinska uprava.

Glede zaščitnega zakona, ki je v postopku v senatu, je Romoli povedal, da bo njegova stranka sicer glasovala proti, da pa je dozorel čas, da se parlamentarna pot zaščitnega zakona zaključijo. Kar se tiče odnosov deželne uprave do slovenskih organizacij, je predstavništvo SSO in SKGZ povedalo, kako je zelo zaskrbljujoče dejstvo, da dežela nima korektnih institucionalnih odnosov s slovensko manjšino in se odloča za stike s posamezniki, ne pa z organizacijami, ki predstavljajo slovensko skupnost. Posebno nevzdržljiv je položaj izplačevanja državnih prispevkov, ki jih dežela upravlja na podlagi zakona 46/91. Slovenski tisk še ni prejel prispevkov za leti 1999/2000 in druge

kulturne ustanove še čakajo na prispevke za letošnje leto. Odbornik je krivdo za zamude nprtil deželnim uradom in obljubil, da se bo zavzel za čimprejšnjo rešitev tega vprašanja. Govor je bil tudi o nedavnem izglasovanju zakona s katerim dežela ustanavlja Institut za Slovence.

Slovenske organizacije niso bile povabljene k sodelovanju pri oblikovanju tega zakona, pričakujejo pa, da bo dežela storila, ko bo pripravljala pravilnik za njegovo izvajanje. Odbornik je soglašal, da bi deželna posvetovalna komisija, ki izraža mnenja o izvajanju zakona za kulturne dejavnosti 46/91, mogla izoblikovati izhodišča za pravilnik te ustanove. Predstavniki krovnih organizacij so deželnega odbornika seznanili z dvema problemoma, v kateri je neposredno vpletena goriška občinska uprava: sprememba regulacijskega načrta in tisočletnica prve pisne omembe Gorice. Glede regulacijskega načrta prebivalci Standreže pričakujejo, da bo občina umaknila načrtovano širjenje obrtniške cone v Štandrežu in novih intenzivnih zazidalnih površin ter ohranila in ovrednotila zaselek Jeremitišče.

PISAN IZBOR IGER ZA NAŠE VELIKE IN MALE ŠOLARJE

IVA KORŠIČ

Ko jesen odeva naravo v tisoče toplih barv, se naši šolarji že pridno sklanjajo nad šolskimi klopki in s pisanjem ter učenjem bistrilo svoje glave. Da jim šolske obveznosti ne bodo prehudo bremenile jesenskih in zimskih dni, bo tudi letos s svojimi razigranimi igrkami poskrbel Goriški vrtiljak, ki ga že četrto leto prireja Kulturni center Lojze Bratuž z goriškim Kulturnim domom v sodelovanju s Primorskim dramskim gledališčem iz Nove Gorice in z zamajskim Slovenskim stalnim gledališčem. Z obema gledališkima hišama ima KC Lojze Bratuž dobre stike; še posebno novogoriški hram je bil v veliko pomoč našemu Centru, da se je gledališka ponudba, ki že skoro dvajset let razveseljuje otroke onstran meje, razširila tudi k nam in da je lani pod svoje okrilje sprejela tudi višješolsko mladino. Omeniti moramo seveda tudi ravnateljstva oz. učiteljske in profesorske zbere, ki so v svoje učne načrte sprejeli gledališki program. Tudi letošnje predstave, ki bodo vsestransko - a še posebno jezikovno! - bogatile naše male in velike otroke, bodo potekale po treh tirnicah s tremi različnimi abonmajskimi sporedi. Malčki, ki bodo vzeli slovo od vrtca, in osnovnošolci do četrtega razreda bodo prejeli Polžkov abonma. Le-ta ponu-

ja šest predstav, ki jih bodo odigrali profesionalni pa tudi ljubiteljski igralci in srednješolci, ki sodelujejo v kakovostnih dramskih skupinah. Vsi ti bodo naše učence pospremili v neizmerni svet domišljije s pravljničnimi igrkami. Prve bodo 13. oktobra *Vesela zgodba* v izvedbi Lutkovne skupine Mi smo mi iz Celovca. Koroške lutkarje dobro poznamo kot izkušene, spretno izvajalce. Za njimi se bo 12. novembra zatrkjala *Žogica Nogica*, ki jo bodo prikazali mladi amaterji Gledališča na vrhovi iz Nove Gorice. Priznana Lutkovno gledališče Ljubljana bo 17. januarja 2001 odigralo *Kekca*; Moje gledališče Ljubljana, ki je že ureničilo nekaj čudovitih iger, pa bo 12. februarja 2001 predstavilo *Lepotico in zver*. Polžkov abonma bo sklenilo Slovensko stalno gledališče 13. marca 2001 z igrco *Zgodba o mačku, ki je naučil galebko leteti*. Predstave pravljničnih dopoldnevov bodo izmenoma v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž in Kulturnega doma. Vsakič bosta dve ponovitvi: ena za otroke iz doberdobskega ravnateljstva in učence iz špeterske dvojezične šole ter za goste iz nekaterih tržaških razredov, druga pa za šolarje iz goriškega ravnateljstva.

Naši Polžki se bodo ob igrakah pripravljali na nagradni likovni in literarni natečaj, ki ga vsako leto razpisuje Gori-

ški vrtiljak. Tokrat nosi naslov *Ostržek in Rdeča kapica se srečata na goriškem gradu*.

Petošolci in nižješolci bodo v svojem Abonmaju za mlade imeli pet predstav. Posebno najstniki so še kar izbirčni gledalci, težko jim je kaj pogodu; zato bodo imeli na razpolago poleg dramskih besedil tudi dve glasbeni predstavi - ti sta sprejeti v občinski projekt za šole Ptolomej - . Dijkaki slovenske gimnazije iz Celovca jim bodo 9. oktobra postregli z igrco *Sedem nalog*. Ker naši dve dvorani ne premoreta tako visokega odra, ki bi sprejel zahtevno scensko postavitev *Ane Frank*, se bodo za to dramo v izvedbi Slovenskega stalnega gledališča odpejli v tržaški Kulturni dom. Svojsko predstavo *Madagaskar v besedi, sliki in pesmi* Josepha Rakotorahalakija si bodo ogledali 16. januarja 2001. *Matildo* bo Prešernovo gledališče Kranj izvedlo 2. februarja 2001. Glasbeno jutro Cascara s Tolkalnim sekstetom Ljubljana bodo doživeli 9. marca.

Srednješolska mladina si je prvo predstavo ponudbe Moje gledališče že ogledala v ponedeljek, 18. septembra. Slovensko stalno gledališče oz. njegov član Janko Petrovec je v režiji Marka Sosiča izpovedal z mojstrskim prikazom Bariccovo monodramo *Devetsto*. Mladim so namenjene še tri predstave. 23. oktobra jim bo Primorsko dramsko gledališče Nova Gorica pripo-

moglo počastiti 90. obletnico rojstva Cirila Kosmača z dramsko izvedbo novele *Tistega lepega dne*. Predvidoma v novembru bi se morali podati v tržaški Kulturni dom na predstavo *Ana Frank*. 4. februarja se bodo sprostili ob Linhartovi *Županovi Micki*, ki jo bo odigralo Gledališče Tone Čufar z Jesenic.

Gledališka ponudba za srednješolce se letos uresničuje drugo leto in ima poleg glavnega cilja, spoznavanja lepote dramskih del domačih in svetovnih piscev, še nalogo približati odrsko umetnost, kateri se v zadnjih letih mladina nerazumljivo izmika. Dijkake naj bi gledališka pobuda tudi navdušila za obisk večernih abonmajskih predstav, ki s svojo širšo ponudbo nedvomno bogatijo in dopolnjujejo šolsko znanje snovi humanističnih predmetov. K temu naj bi pripomogli tudi profesorji s primerno pripravo pred ogledom predstav in s pogovorom o prikazanih besedilih. Dijkakom naj bi tudi razložili morebitne nejasnosti in vzbudili v njih konstruktivno razmišljanje o temah, ki jih obravnavajo gledališka dela. Učitelji so si vse to že prisvojili, saj se z otroki pogovarajo pred igrkami, po njih pa učenci izrazijo svoje mnenje s kritično oceno, ki jo označijo na papirnato polo; tako "oglasno listino" ima vsak razred obešeno na steni učilnice.

NEVERJETNA ODLOČITEV

DON CAMILLO NA KRASU...

Vsi dobro poznamo simpatično zgodbo, ki se dogaja nekje v Padski nižini. Pisatelj Guareschi jo je namreč lepo upodobil v svojem romanu *Don Camillo*, ki opisuje pretkanega in bojevitega podeželskega župnika in njegove zdrave z rdečim županom Pepponejem. Drug drugemu si mečeta polena pod noge, pa vendar skoraj ne moreta drug brez drugega...

Nekaj podobnega se je pred kratkim primerilo na goriškem Krasu. V Jamljah v doberdobski občini so ob praznovanju

150-letnice občine odprli tudi večnamensko dvorano. V republiki Italiji in tudi v naših krajih je navada, da take javne prostore ob odprtju tudi blagoslovijo. In vendar do tega tu ni prišlo. Zakaj? Kot smo lahko brali, je na vprašanja svetovalcev SSK tamkajšnji župan odgovoril, da je občina kot taka nekonzfionalna ustanova, zato ne more ali ne sme privilegirati ene veroizpovedi v odnosu do drugih. Ali živijo na Doberdobskem tako številni budisti ali muslimani, da o drugih ne govorimo? Ali že stojijo tu minareti oz. sedeča vzhodna božanstva? Če bi se doberdobski župan zgledoval po prej omenjenem Pepponeju, bi lahko vedel, da je ta kljub sklicevanju na proletarsko ideologijo le poklical Don Camilla, da je blagoslovil temeljni kamen *Ljudskega doma*... Tu pa - nič!

PEROPRASK

BREZ KOMENTARJA

Z goriškega občinskega sveta je prišla v ponedeljek poslednja novica, ki jo lahko objavimo kar brez komentarja, saj je nepotreben. Večina, ki že dve leti upravlja občino med nihanji in nesporazumi, je predstavila osnutek dnevnega reda, ki bo prišel v poštev na prihodnjih zasedanjih občinskega sveta in zadeva zakon 482/99, t.j. zakon za zaščito 12 jezikovnih manjšin.

Trije načelniki večinskih svetovalskih skupin (FI, NZ in CDGO) nameravajo odgovorjati pokrajini v zvezi s prisotnostjo slovenske manjšine v goriški občini, rekoč, da je le-ta prisotna le v Štandrežu. V Ločniku živijo Furlani, pomembna komponenta raznolike goriške občine pa so tudi Histro-veneti. Žal pa jih zakon 482/99 ne jemlje v poštev, tako da je njih zaščita, vsaj kar zadeva zakon 482/99, nemogoča. E]

PLOŠČA NA DOBROVEM

POKLON DR. SFILIGOJU

Občinski svet občine Brda je sklenil, da bodo protifašistu in borcu za obstoj in pravice Slovencev v Italiji v obdobju fašizma, dr. Avgustu Sfiligoju iz Gorice, postavili na Dobrovem spominsko obeležje. To so sklenili na predlog svetnika prof. Petra Stresa, iz SLS + SKD. Odvetniku Sfiligoju bodo spominsko ploščo vzdali na njegovi rojstni hiši na Dobrovem. Občinski svet je na zadnjem zasedanju imenoval komisijo za postavitev obeležja, v kateri so poznavalci lika in delovanja dr. Sfiligoja.

MEPZ HRAST OB 150-LETNICI OBČINE

PRIZNANJA PEVCEM V DOBERDOBU

ANDREJ ČERNIC

Sobotna slovesnost se je začela z odprtjem socialnega centra v Jamljah, nakar je župan dr. Mario Lavrenčič podelil priznanja društvom in organizacijam, ki delujejo na območju občine in pomagajo, da se doberdobske navede in kultura te vasi spoznajo tudi v drugih krajih. Posebnih priznanj pa so bili deležni trije zaslužnejši občani: nagrado so prejeli Darjo Legiša in Karlo Ferfolja, ki sta kot prostovoljca sodelovala v miroljubni akciji Mavrica na Kosovu, ter dirigent Hilarij Lavrenčič za vidnejše dosežke mešanega pevskega zbora Hrast, predvsem še za zlati plaketi mesta Maribor in visoki uvrstitvi na vse, slovenskem pevskem natečaju Naša pesem v letih 1997 in 1999.

Zbor Hrast je bil tudi med sooblikovalci drugega dela programa, ko so nastopili vsi trije doberdobski pevski zbori: dekliški pevski zbor Jezero pod vodstvom Darija Bertinazzija, moški pevski zbor Jezero, ki ga vodi Marij Pavlica, ter že omenjeni mešani pevski zbor Hrast pod taktirko Hilarija Lavrenčiča. Skup-

V napevu *Oj, Doberdob* se prepoznavajo domala vsi prebivalci kraške vasice, ki jo pesem opeva. In prav ta pesem je bila idealna rdeča nit slovesnosti v sklopu stopenesete obletnice samostojnosti občine Doberdob. Svečanost je potekala v pravkar odprtem socialnem centru v Jamljah v soboto, 23. septembra. Na prireditvi je nastopil tudi mešani pevski zbor Hrast.

na točka vseh treh nastopov je bila pesem *Oj, Doberdob*, ki še vedno združuje vse občane ob spominu na vse fanete, ki so kot vojaki padli na doberdobski gmajni v prvi svetovni vojni. Zbor Hrast se je s to pesmijo hotel spomniti tudi lani preminule pevke Nadje Lestan-Ferfolja.

V nedeljo dopoldne je potekala osrednja svečanost ob visoki obletnici občine. Slavnostni govor je imel župan dr. Mario Lavrenčič, ki nam je podal kratek vpogled v zgodovino Doberdoba in se ob sklepu posebej zahvalil vsem trem županom, ki so pred njim vodili občino po drugi svetovni vojni. Sledila je predstavitev recitala-koncerta za tri igralce in mešani pevski zbor, ki ga je pesnik Marko Kravos za dramaturško uprizoritev priredil iz romana Scipia Slataperja *Moj Kras*. V režiji Sergija Verča so nastopili igralci Minù Kjuder, Aleš Va-

lič in Stojan Colja. Za glasbeno spremljavo je poskrbel mešani pevski zbor Hrast predvsem z uglasbenimi pesmimi pesnika Krasa Srečka Kosovela in z napevi ljudskega značaja.

S tem pa se še ni zaključil karseda razgiban začetek sezone doberdobskega mešanega pevskega zbora. V soboto, 30. septembra, je namreč mešani pevski zbor Hrast sodeloval na zborovski reviji v Tricesimu kot gost pevskega zbora *Vos de mont*. Zbor se je predstavil s staroslovanskima verskima napevoma ter s priredbami ljudskih istrskih, beneških in rezijskih pesmi.

Začetek nove sezone je očitno bil za pevce (in dirigenta) zelo zahteven: poletne počitnice namreč pogosto navajajo na lenobo. Slednjo pa preženemo le s trdim delom že od vsega začetka.

MARTIN FRANDOLIČ

vljudno vabi
cenjene stranke, prijatelje in rojake
iz Laškega na otvoritev
nove cvetličarne

IL GELSOMINO

v soboto, 7. oktobra, ob 19. uri,
Ulica Monte Cosich 18

SELCE - RONKE

tel. 0380 3203719

LUČKA KRALJ V KULTURNEM CENTRU BRATUŽ

VLOGA ZBOROVSKEGA PETJA

Prejšnji petek je bil v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž res zanimiv in posrečen večer, ki je imel na sporedu srečanje z Lučko Kralj Jerman iz Argentine. Gre za priznane pevovodkinjo, ki je zlasti mlajšim zborovodjem zelo dognano in stvarno prikazala vlogo, lik in delo zborovodje.

Gostjo večera je najprej v imenu Združenja cerkvenih pevskih zborov, ki je večer priredilo, pozdravila predsednica prof. Lojza Bratuž. Najprej je orisala življenjsko pot in nato glasbeno delovanje naše argentinske in obnem goriške rojakinje. Lučka Kralj se je rodila v Gorici v znani družini narodno in družbeno zavzetega Slovence dr. Janka Kralja, izrazite osebnosti naše polpretekle zgodovine. Pred leti je bil v tej dvorani odmeven večer, posvečen

njegovemu liku in delu. Nekaj let po njegovi smrti se je leta 1948 družina odselila v Argentino, v Buenos Aires. Po poroki z gornikom, športnikom in športnim pedagogom Frenkom Jermanom je Kraljeva živela v Bariločah, čudovitem gorskem mestu ob vz-

nožju Andov. Tu je kljub številni družini ustanovila otroško-mladinski zbor Ninos y juvenes cantores de Bariloche. Zbor, sestavljen iz mladih pevcev različnih narodnosti, je tako izpopolnila, da je lahko z njim nastopala v sami Argentini in v Evropi. Mnogi

izmed nas se še spominjajo koncerta l. 1982 v nabito polnem goriškem avditoriju, ko je ta zbor pod njenim večjim vodstvom izvajal zahteven in zanimiv program ter z njim prevzel goriško občinstvo.

Lučka Kralj je v zelo tehtnem daljšem posegu iznesla svoje poglede na zborovodjo, njegov pristop do zbora, izbiro programa, vokalno tehniko in vzgojo ter seveda psihološke probleme, ki pri vsem tem nastajajo.

Večer in pogovor je nato vodila prof. Franka Žgavec. V debati so se zlasti s praktičnimi vprašanji oglasili razni zborovodje, ki so znesli razne probleme, s katerimi se posebno srečujejo pevovodje otroških oz. mladinskih pevskih zborov.

ZCPZ je s tem večerom gotovo zelo koristno pripomogla k temu, da zlasti odgovorni za mladinsko petje vedno bolj pogledajo svoje znanje in izkušnje.

AB

OBVESTILA

SLOVENSKO PLANINSKO društvo Gorica - sekcija - za gorsko kolesarjenje prireja v nedeljo, 8. oktobra, 5. netekmovno vožnjo z gorskimi kolesi na 20 in 8 km progi v okolici Vrha sv. Mihaela. Vpisovanje bo ob 9. uri pri ŠKC Danica na Vrhu, start bo ob 10. uri. Udeleženci, mlajši od 14 let, morajo biti v spremstvu polnoletne osebe.

ODBOR ZSKP se bo sestal v ponedeljek, 9. oktobra, ob 20.30. v prostorih kulturnega centra Bratuž.

DRUŠTVO JADRO prireja tečaj slovenskega jezika, ki bo v Romjanu po dve uri tedensko in bo trajal 6 mesecev. Pripravljalna seja bo 9. t.m. ob 20. uri na sedežu društva. Inf. pri odbornikih društva in v slovenskem oddelku knjižnice.

DRUŠTVO KRVODAJALCEV in Kulturno društvo Sovodnje organizirata 20-urni tečaj prve pomoči. Prvo srečanje bo 16.10. ob 20. uri v spodnji dvorani KD Sovodnje. Tečaj bo vodil Uroš Kobal. Vpišite se do 12.10. pri Magdi, tel. 0481 882032, in pri Marinki, tel. 0481 882043.

SOŽALJE

Ob izgubi drage none **KRISTE** izražata iskreno krščansko sožalje **Alessandri Schettino** in družini **PD in MePZ Štandrež**.

MePZ Rupa-Peč izreka globoko sožalje **Danili in Danilu Čevdeku ter ostalim sorodnikom ob izgubi drage mame KRISTE**.

Ob izgubi drage none **KRISTE** **GODNIČ vd. TOMAŽIČ** izrekata **Alessandri iskreno sožalje MePZ Lojze Bratuž in Kulturni center Lojze Bratuž**.

DAROVI

ZA OBNOVO prostorov pri svetem Ivanu: Cirila Saksida 100.000 lir.

ZA MISIJONARJA Ivana Štanta: Elizabeta in Andrea ob poroki 500.000 lir.

ZA SLOVENSKO Karitas: Cilka 50.000 lir.

ZA MLPZ Vrh sv. Mihaela: Renato Devetak v spomin na ženo Helko 50.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: Elizabeta in Andrea ob poroki 300.000 lir; Albin Covi 50.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: Renato Devetak v spomin na ženo Helko 150.000 lir.

ČESTITKE

V soboto sta se poročila **BARBARA CORBATO** in **ITZIANO BANDIERA**. Prijubljeni profesorici iz srca čestitajo kolegi, učenci in sodelavci centra Emil Komel.

Na SCGVE. Komel sta sklenila studij pianist **DAVID TREBIŽAN** in oboist **MATJJA FAGANEL**. David Trebižan iz razreda prof. Helene Plesničar je z najvišjo oceno diplomiral na tržaškem konservatoriju. Matjja Faganel iz razreda prof. Andreje Konjedić-Lenardič je edini diplomiran oboist, ki je izšel iz goriških glasbenih ustanov. Uspeha se veselijo Komelovci in čestitajo!

Prijatelji in znanci čestitajo **ANI ČERNIC**, ki je pred kratkim z uspehom diplomirala iz flaute na videmskem konservatoriju Tomadini.

Člani našega uredništva voščijo obilo uspehov novoporočencema in glasbenikom.

Zaradi preobilice gradiva v tem tednu bomo nekatere članke in prispevke objavili prihodnjič. /URED.

ROMARJI IZ RUPE-PEČI V NOVI ŠTIFTI

BOGASTVO ZELENE DOLENJSKE

Za že tradicionalno romanje na zadnjo nedeljo v septembru smo se namenili v Novo Štift pri Ribnici na Dolenjskem. Pridružili so se nam še posamezni prijatelji od drugod. Glavni cilj romanja je bila mogočna baročna cerkev iz 17. stoletja. V njej nas je presenetilo veliko število moških in mladih ter otrok. Začeli so namreč novo veroučno leto. Vsi so živo sodelovali pri maši. Prepeval je mladinski deklinski zbor. Naš MPZ Rupa-Peč, ki ga je vodil Zdravko Klanjšček z orgelsko spremljavo Tanje Kovic, je zapel na koncu maše. To je daroval ob somaševanju našega župnika p. Niko, voditelj samostana in cerkve.

V Sloveniji smo prvič maševali v čast škofu Antonu Martinu Slomšku, ki ga je sv. oče Janez Pavel II. razglasil za blaženega pred letom dni, kar nam je še olepšalo romanje v tem svetem jubilejnim letu. Mogočni lipi pred cerkvijo in samostanom sta se nam zarisali v srce kot znamenje velikih mož, ki jim je vsa tista prelepa okolica dala življenje in izredno ljubezen do našega slovenskega človeka, do vere in kulture. Zato smo se najprej s hvaležnostjo spomnili očeta naše prve tiskane besede (1550-51), Trubarja. Po kosilu "Pri Kuklju" v Velikih La-

ščah smo se odpeljali v Rašico, Trubarjevo rojstno vas. Ustavili smo se pri piramidnem spomeniku tega slavnega moža: pevski zbor mu je zapel *Slovensko pesem*. Nato smo obiskali Trubarjevo domačijo. Zdenka, Valentina in Lučka so nam po poti v avtobusu na široko razgrinjale življenje in delo tudi nekaterih drugih zaslužnih mož s te Dolenjske strani, npr. Stritarja, Levstika, Goršeta, Kreka.

Tudi Notranjska se nam je pobježala odprla. Spomnili smo se velikega pesnika Balantiča, ki je zgorel v Grahovem, pa tudi vseh žrtev turških vpadov in pustošenj, medvojnih in povojnih grozot v letih 1941-1945 in čez po vsej domovi-

ni, v zamejstvu in po svetu. Pred Turjaškim gradom smo pobrskali po spominu v zgodovino našega naroda z živo željo po spravi med vsemi.

Romanje s toliko vtisi v prijateljski družbi je bilo bogato poplačano po zaslugi neizčrpnega lviča. Njemu in vsem, ki so to romanje in izlet pripravili, prisrčna hvala za vse.

ŽPK

ZAHVALA

Ob težki izgubi naše ljube mame, none in pranone **KRISTINE GODNIČ vd. TOMAŽIČ**

se iskreno zahvaljujemo g. župniku Žerjalu, g. Lestanu in g. Bolčini za pogrebni obred, pevcem zbora Mirko Filej, Rupa-Peč in Štandrež, darovalcem cvetja in v dobrodelne namene. Posebna zahvala naj gre dr. Tavčarju za zdravniško nego, gospema Mariji Žgavec in Mariji Čevdek za pomoč ter vsem, ki so nam bili ob strani v teh težkih trenutkih.

Štandrež, Peč, Castellamare di Stabia, Rijeka, 5. oktobra 2000
družine Tomažič, Čeudek in Schettino

Vljudno vas vabimo na dobrodelni večer

"TEŽKA IZGUBA NAJ LAJŠA TEGOBE"

v ponedeljek, 9. t.m., ob 20.15 v Čotovi gostilni Devetak na Vrhu sv. Mihaela.

Petje in beseda v spomin na Nekoga, ki ga je zahrbtna bolezen odtrgala iz naše srede.

V sodelovanju s sovo-denijskimi krvodajalci, moško pevsko skupino Akord iz Podgore in

oktetom Sraka bomo gostili **dr. Simona Spazzapana**, ki deluje na onkološkem oddelku C.R.O. v Avianu, kateremu je namenjen izkupiček večera.

Čotova družina Devetak

KOROŠKI KULTURNI DNEVI

NA PRIMORSKEM
od 8. do 15. oktobra 2000

Prireditve na Goriškem

SREDA, 11. OKTOBRA OB 20.30
Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
Prof. Joško Kovačič: glasbeni opus skladatelja **FRANCETA CIGANA**
Soprireditelj Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica

PETEK, 13. OKTOBRA OB 9.30 IN 10.45
Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
Lutkovna skupina Mi smo mi iz Celovca:
VESELE ZGODBICE

SOBOTA, 14. OKTOBRA OB 20.30
Župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu
Katoliško prosvetno društvo Planina iz Sel: igra **PLESKARJI NIMAJO SPOMINA**
Soprireditelj Prosvetno društvo Štandrež

NEDELJA, 15. OKTOBRA OB 17. URI
Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
Folklorni skupini društva Globasnica in Trta iz Žitare vasi, Mešani zbor Peca in Dekliška skupina Stem iz Globasnice ter Moški zbor Lesičjak iz Štebna:
GLOBAŠKA OJSET
Prikaz ženitovanjskih običajev v Podjuni.

Srečanja glasbenih sol, mladine in predstavnikov krovnih organizacij s Koroške in Primorske

V SPOMIN NA ZADNJEGA GORIŠKEGA GROFA

Zadnje čase veliko beremo in slišimo o Gorici, ki v letih 2000-2001 obhaja dve pomembni obletnici: to sta tisočletnica prve omembe vasi, ki "se v jeziku Slovanov imenuje Gorica" (28. aprila 1001), in 500-letnica smrti zadnjega goriškega in tirolskega grofa Leonharda ali Lenarta.

Za osvetlitev zgodovinskega dogajanja v zvezi z letom 1500 so odprli 13. maja letos tri razstave, in sicer v gradu Bruck v Lienzu na Tirolskem, v škofijski palači v Briksnu na Južnem Tirolskem in v gradu Beseno v Besenellu na Tridentinskem, ki bodo trajale do 31. oktobra t.l. Za ogled dveh zelo pomembnih razstav v Lienzu in Briksnu je Inštitut za socialno in versko zgodovino iz Gorice organiziral v dneh 23. in 24. septembra dvodnevno potovanje. Za vodstvo, razlage in zgodovinske osvetlitve sta odlično poskrbela g. Luigi in prof. Sergio Tavano. Kaže, da današnji zgodovinarji hočejo v pravi luči prikazati zgodovino naših krajev na podlagi dokumentov.

Grad Bruck, sedež goriških in tirolskih grofov

žena in se je zanimala za umetnost, a bila je bolehnja; z njim ni imela nič skupnega. Sklenila sta poroko le iz političnih razlogov. Nista imela moških potomcev, zato je rodbina izumrla in grofija je pripadla Habsburžanom na podlagi stare dedne pogodbe.

Razstava v gradu Bruck, z 220 eksponati, je posvečena življenju Lenarta in Paole. V sobanah so razstavljeni predmeti, knjige, dokumenti obeh rodbin, oblačila, orožje ipd.; zanimivo je dopisovanje Paole in njene matere Barbare; čudovita je grajska kapelica s poslikavami oseb in grobov. Obiskali smo tudi cerkev sv. Andreja, kjer je velik, značilen Lenartov grob, ki ga je dal izklesati cesar Maksimilijan Lenartu v hvaležen spomin.

Pozneje nas je pot vodila spet po krasni dolini Drave, nato prek meje v Italijo. Prenočili smo v lepem mestu Brunico.

Drugega dne smo potovali po deželi jablanovih nasadov in dospeli v znamenito mesto Briksen, sedež nekdanje poknežene škofije (še danes vidimo tu pa tam izklesano jagnje, simbol škofije). Ime Briksen je slovanskega izvora (Prishna). V škofijski palači je razstava *De ludo globi. Igra sveta*. S posebno igro je znani filozof, znanstvenik in briksenski škof Nicolaus Cusanus ponazoril leta 1463 svoje poglede in miselnost na svet. Velik del razstave je njemu posvečen. Vse priča o zgodovinskem dogajanju v tej deželi, ki je delila svojo usodo z Goriško. Posebno zanimiv je del razstave, ki omogoča vpogled na komunikacijska sredstva, na začetke tiska in druge panoge znanosti v dobi humanizma, na kmečko življenje, obrti, bolezni itd. v dobi okoli leta 1500. Po ogledu Briksna, ki slovi tudi zaradi lepe in bogate zgodovinske stolnice, smo se peljali mimo mnogih drugih zanimivih točk, ki pričajo o stikih z Goriško. Posebno znana je goriška cerkev sv. Magdalene v Villabassi (Niederdorf), ki sta jo dala zgraditi Paola in Lenart; krasijo jo zanimive freske Simona Mareigla (učenca slikarja M. Pacherja); nad podobo evangelista Mateja je upodobljen grb goriških grofov, nad Lukovo podobo pa grb rodbine Gonzaga. Tudi v drugih krajih smo videli sledove o odnosih z Goriško, npr. tudi cerkev sv. Marije - Aufkirchen v Toblachu. Pozneje smo se peljali mimo kraja S. Candido v vzhodnem delu Pusterije in drugih vasi ter krenili v smer proti prelazu M. Croce Comelico, nadaljevali pot po dolini Padola, nato skozi Sappado in se končno vrnili v Gorico. Tako se je sklenilo zelo zanimivo potovanje.

Izletnikov nas je bilo okrog 40, med temi šest Slovencev, ki se zanimajo za bogato kulturno dediščino goriške preteklosti.

O teh edinstvenih razstavah, ki so res vredne ogleda, so izdali več knjig, zelo bogat katalog in videokaseto.

Za kroniko povejmo še to, da je goriška občina sredi septembra organizirala v zvezi z letom 1500 izlet v Lienz z več avtobusi in se pobratila s tem mestom. Prihodnje leto bodo oblasti iz Lienza vrnile obisk Gorici.

EPD

NADŠKOFIJA ZA PREŽIVETJE GORATIH PREDELOV

ERIKA JAZBAR

Gorato območje predstavlja 48% teritorija videmske nadškofije. Vsi dobro vemo, da so problemi, s katerimi se ubadajo prebivalci omenjenih območij pri vsakdanjem življenju, pereči, saj se o tem piše in govori že veliko časa. Vsakokrat ko spregovorimo o slovenski Benečiji, pridemo prej ali slej do ugotovitve, da je največji problem našega človeka, ki mu je dano tam živeti, fizičen obstoj naše skupnosti, saj je demografsko obubožanje manjših vasi in zaselkov oz. beg mladih družin v dolino dejstvo, ki ga pogosto podčrtujemo v naših razmišljanjih. Stvarnost je pač taka, ker mladim domačim kraj ne nudi potrebnih možnosti za preživetje, to pomeni

delovnega mesta, potrebnih infrastrukture, cestnih povezav, skratka vseh tistih neobhodnih pogojev, brez katerih si je težko domisljati, da bi kdo ostal v goratem predelu.

Videmska nadškofija se je s tem v zvezi spet izkazala in šla dlje. Zamislila si je tridnevni študijski simpozij o problemih in rešitvah goratega območja, ki bo potekal od 17. do 19. novembra v Tolmeču. V tem seveda ni nič novega, saj je bilo tovrstnih srečanj že precej. Pomembnost zamisli pa je v tem, da se na omenjeno srečanje v nadškofiji pripravljajo že dalj časa, poglobljeno, in pri tem upoštevajo poglede in stvarnosti, ki izhajajo iz različnih predelov in izkušenj.

Zanimiv je tudi odziv, ki ga imajo pri institucijah in politi-

kih, kar pomeni, da gre za pobudo, ki sloni na trdnih temeljih, saj ima poslušnost pri tistih, ki so naravni sogovorniki za začetek nove poti v tej smeri.

Kako pa se pripravljajo verniki in neverni iz videmske nadškofije, da bi na čimbolj primeren način odgovorili na vprašanje: "Ali ima življenje v goratem predelu še kakšno možnost"? Po eni strani se redno sestajajo in razpravljajo na srečanjih med foranijami, ki sestavljajo kulturno in jezikovno bogato nadškofijo; po drugi strani pa je 2. t.m. stekla prva od petih delavnic, ki razčlenjujejo specifično tematiko danega problema; to pomeni družbeni, gospodarski, politični in institucionalni ter kulturni in pastoralni zorni kot problema v luči perspektiv goratega območja. Na omenjenih strokovnih zasedanjih sodelujejo taka imena, ki se neposredno ubadajo s problematiko, daleč torej od visokodonečih imen teoretikov.

Povejmo tudi, da bo tovrstno srečanje tudi v Špetru, in sicer 30. oktobra.

PRIHODNOST V IZSELJEVANJU?

Prebivalci potresnega območja iz Posočja se čutijo na obrobju in zahtevajo večjo pozornost države pri obnovi in razvoju krajev. To trdi tudi bovški župan.

Po obljubah je bila (nekateri domačini dokazujejo, da s figo v žepu) popotresna obnova vezana tudi na gospodarski razvoj. Žal tega ni nikjer videti. Kakšno oceno dosedanjega "razvoja" je dal predsednik vlade ob svojem prvem obisku?

Ob obisku sedanje vladne delegacije na potresnem območju Posočja, ki ima žal prekratkem mandat, da bi mogla stvari obrniti na bolje, je predsednik vlade Bajuk izkazal veliko zanimanje za potek obnove domov in predvidenega razvoja gospodarskih dejavnosti. Izrazil pa je začudenje in nezadovoljstvo nad dejstvom, da noveliranje zakona o popotresni obnovi objektov in spodbujanju razvoja v Posočju ni bilo uvrščeno na dnevni red zadnje seje državnega zbora. Zaradi tega lahko pride do resnih težav in zapletov. Predvsem ne bo mogoče rešiti vprašanja vselitve tistih prizadetih družin, ki so zaključile statično obnovo, nimajo pa denarnih sredstev za dokončanje in vselitev. Še naprej ostaja odprto vprašanje pogojev za vračanje najetih posojil za popotresno obnovo, saj bodo sedanji pogoji potisnili čez socialni rob veliko prizadetih družin. Velika škoda je, da niso sprejeti tudi popravki v razvojnem delu zakona, saj so tako vsa razvojna prizadevanja in snovanja postavljena pod velik vprašaj.

Prejšnja oblast je osem let prikričevala premikom k zabtevanim enakim izhodiščem vseh pokrajin v državi?

Velika ovira je omenjeno dejstvo, ki ga ugotavljam pri vsakdanjem delu, da obrobje naše dežele nima enakih izhodišč in možnosti za preživetje in razvoj. Ne samo slab-

ša in nerazvita infrastruktura, beg možganov, tudi raven javnih storitev ni zadovoljiv in v marsičem smo prikrajšani. Zdesetkano število prebivalcev pomeni, da so nam vsi obstoječi kriteriji zelo nenaklonjeni. Na število prebivalcev so vezane zdravstvena oskrba, otroško varstvo in druge dejavnosti. Izseljena mladina daje videz, da tukaj ni brezposelnih... Manjše število prebivalcev pomeni manj denarja, to pa nižji standard omenjenih storitev in začarani krog je sklenjen. Dolgoletno zaostajanje za razvitejšim delom države onemogoča prilaganje potrebam sodobnega časa in razlike se bodo še povečevale, v kolikor ne spremenimo pravil igre in mačehovskega odnosa.

Ali osem let vlade sil kontinuitete tem prinaša spoznanje o napakah ali so te posledica zavestnega odlašanja razvoja podeželja, ker mu ne dajejo pozornosti?

V slovenski nacionalni politiki oz. pri tistem, ki je dobil politični mandat za njeno vodenje, mora prevladati spoznanje, da je potrebno najprej odpraviti zaostanek obrobni območij, ker sicer ne bomo nikoli šli po poti enakomernega razvoja naše države. Volivci imajo dovolj grenkih izkušenj, žal pa dobijo iz medijev premalo resničnih primerjalnih informacij. Kdo bo posej bolj vpliven na tem obmejnem področju, postaja uganka. Dosedanji razvojni ukrepi niso upoštevali velikih razlik, pač pa so veljali za vse enaki pogoji, ne glede na bistveno slabša izhodišča vseh tistih, ki ustvarjajo na obrobju in so bolj oddaljeni od trga, surovin, (tudi visoko usposobljene) delovne sile... Tudi veljavni zakon o skladnem re-

gionalnem razvoju ne upošteva slabših okoliščin, ki jih ima obrobje, zato ga bosta morala nova vlada in DZ nemudoma popraviti in vanj vgraditi dodatne spodbude in olajšave vsem, ki vztrajajo na obrobju in ga ohranjajo pri življenju.

Vsa ta leta vendarle vladajoča garnitura poudarja, da je treba obraniti žive gorate in obmejne predele...

Pokazalo se je povsem odveč poudarjati, kako pomembno je ohranjati žive gorate in težko dostopne predele, še posebej tiste ob meji. Odnos vladajoče garniture do lokalnih skupnosti, ki se je uveljavil v minulih osmih letih, je izrazilo napačen in ignorantski, saj se nanje prelaga vedno več obveznosti in nalog, hkrati pa se jim namenijo bistveno manjša denarna sredstva. Takšno ravnanje je skregano z vsako logiko. Edina rešitev je, da se povsod po naši deželi omogočajo enaka izhodišča za obstoj, delo in razvoj, zato je čas, ki je pred nami, čas pravih odločitev; zaupamo tistim, ki najresneje in verodostojno zagovarjajo enaka izhodišča za vse državljane in ne le za nekatere. Tudi predsednik vlade dr. Andrej Bajuk je zagotovil, da bodo nastali položaj skupaj reševali znotraj pristojnosti vlade in tako preprečili morebitne zastoje. Izrazil je prepričanje, da mora Posočje imeti večjo pozornost države, ki ne bi smela dovoliti, da se je ta prostor ob zahodni meji tako izpraznil, o čemer pričajo mnoga naselja z maloštevilnimi domačini ali celo popolnoma prazna. Svetoval je, da moramo biti prebivalci Posočja odločni in vztrajni ter zahtevati tisto, kar nam je pripadalo že davno.

MM

Nagrobnik grofu Lenartu v cerkvi sv. Andreja v Lienzu

Treba je vedeti, da so bile prej navedene pokrajine del velike grofije, ki je dobila ime po Gorici. Goriški grofje so izhajali iz bavarsko-koroške rodbine in so bili prvič omenjeni v zvezi z Gorico v prvi polovici 12. stoletja kot "comes de Goerze". Višek oblasti so dosegli v 13. stoletju. Vladali so skoraj 400 let. Po smrti grofa Lenarta (12. aprila 1500) je Goriška grofija pripadla Habsburžanom (cesarju Maksimilijanu I.), ki so ohranili naslov goriških in tirolskih grofov.

Ob teh razstavah se moramo spomniti na obdobje proti koncu 15. stoletja, ko se je srednji vek umikal novemu, ko sta tudi srednjeevropski prostor preplavljali humanistična in renesančna miselnost, skratka, ko so življenjske in politične razmere v Evropi doživljale bistvene spremembe. Tirolska dežela je skupaj z Goriško, kjer je prevladoval slovenski živelj, postala eno ključnih področij habsburškega cesarstva.

Udeleženci potovanja smo se najprej peljali po Koroški mimo Spittala, po dolini reke Drave, onstran Ziljskih Alp, do koder so prišli v 7. stoletju iz Panonije naši predniki Slovenci. Dospeli smo v Lienz, kjer se dviga mogočen grad Bruck, kjer je grof Lenart živel in umrl. V njem je razstava z nazivom *Lenart in Paola*. Neenak par. O Lenartu pravijo, da je bil po značaju robat, vojščak, navezan na srednjeveške navade; Paola iz rodbine Gonzaga iz Mantove (20 let mlajša od njega, poročila se je z njim v Bocnu leta 1478) pa je bila izobra-

DOMNEVE IN UGIBANJA O VOLILNIH IZIDIH

MARJAN DROBEŽ

Volilna kampanja v Sloveniji se nadaljuje tudi z obiski in pogovori kandidatov pri posameznih volivcih. Veliko vlogo imajo elektronska občila, saj so se v radijskih in TV programih obrnile na volivce skoraj vse politične stranke, tudi tiste, ki nimajo nobene možnosti, da bi si pridobile kakšno poslansko mesto. Stranke svoje prispevke in oglase na zasebnih radijskih oz. komercialnih TV postajah plačujejo po dokaj visokih tarifah, iz česar izhaja, da so si zagotovile potrebna finančna sredstva.

Republiška volilna komisija je objavila v soboto, 30. septembra, v treh največjih slovenskih dnevnikih sezname

potrjenih list kandidatov po volilnih enotah in sezname kandidatov po volilnih okrajih. Nekaj podatkov o državnoborskih volitvah, ki bodo v nedeljo, 15. oktobra, je objavil tudi Statistični urad Slovenije. Iz gradiva izhaja, da se bo na volitvah za 88 poslanskih mest na 23 kandidatnih listah potegoval 1001 kandidat. Na sedmih listah bodo nastopili neodvisni kandidati. Druge liste bodo strankarsko opredeljene. Med kandidati je 70 sedanjih poslancev, 12 ministrov, 41 županov in 8 državnih sekretarjev v raznih ministrstvih. Na soočanjih med kandidati raznih strank za nove poslance, le-ti izrekajo tudi trditve, ki so bodisi dvoumne, pristranske ali celo neresnične, kar pa sicer

ni nič posebnega oz. nenavadnega za predvolilno kampanjo v kaki demokratični državi, kakršna je tudi Slovenija. Posamezni kandidati ali strankarski veljaki izrekajo tudi zanimive misli ali pa jih zapišejo v razna glasila. Ljubljanski *Dnevnik* je objavil naslednjo misel dr. Antona Stresa, pomožnega škofa v Mariboru: "Pametna stranka ne zavrže nobenega glasu in ne išče sovražnikov. Kdor napada Cerkev, pač ne more pričakovati, da bodo ljudje, ki jim je blizu, to spremljali s simpatijami." Dr. Berta Golob pa je v glasilu SLS+SKD Slovenske ljudske stranke zapisala naslednje: "Komunizem se napaja iz nevoščljivosti, zdaj se nekateri stranke napajajo iz maščevalnosti. Oboje ruši in raz-

dira ter nima bodočnosti. Želim, da bi gradili na ljubezni in strpnosti. Nočem, da bi bili še naši potomci razdeljeni na partizane in domobrance."

Na volivce se je s svojim sporočilom obrnila tudi *Nova slovenska zaveza*, ki ima status društva in je torej del civilne družbe. Zapisala je, "da bo od ljudi, ki bodo 15. oktobra izvoljeni, odvisno, ali bo država pravična ali krivična, poštena ali pokvarjena, pametna ali neumna; od njih bo odvisno, ali vas bodo žalile stvari, ki se bodo v parlamentu govorile, ali pa vas bodo navdajale z zadovoljstvom, da smo na pravi poti." *Nova slovenska zaveza* nadalje opozarja, "da našim članom in našim prijateljem ni treba pripovedovati, kakšno politiko hoče *Nova slovenska zaveza*: hoče, da se v Sloveniji konča državljanska vojna in da se odprejo vrata v normalno življenje".

ZNANSTVENIKI NAŠEGA RODU

Na Bledu se je v četrtek, 28. septembra, več kot 80 ugodnih slovenskih znanstvenikov, med njimi jih je bilo kakih 30 iz tujine, zbralo na prvem svetovnem srečanju slovenskih znanstvenikov in raziskovalcev, ki ga je organiziral Svetovni slovenski kongres.

V svoji uvodni misli je častni predsednik kongresa dr. Jože Bernik zaželel, naj bi to srečanje pomenilo začetek trajne naveze in sodelovanja slovenskih znanstvenikov, ki prebivajo in delujejo v mnogih državah po vsem svetu. Podatkov o njihovem številu nima nihče, je pa dr. Jože Velikonja iz ZDA navedel, da samo tam deluje več kot 700 doktorjev znanosti, ki so slovenskega rodu. V sedanjem globalnem svetu za njihov prispevek domovini ni nepremostljiva ovira to, da so oddaljeni od Slovenije in da nekateri med njimi ne obvladajo več slovenskega jezika. Na srečanju je minister za zna-

nost in tehnologijo dr. Lojze Marinček znanstvenikom našega rodu dejal, "da jih Slovenija potrebuje", zaradi česar je srečanje na Bledu označil za zgodovinski dogodek.

Naj poudarimo, da je predsednik Svetovnega slovenskega kongresa dr. Boris Pleškovič slovenskim visokošolskim ustanovam očital, da se iz strahu pred konkurenco branijo znanstvenikov iz tujine. Zavzel se je tudi za čim hitrejšo ustanovitev še dveh ali treh univerz v Sloveniji. Naj ponovno citiramo dr. Velikonjo iz ZDA, ki je tudi soavtor znamenite biografije uspešnih znanstvenikov slovenskega rodu, ki delujejo v ZDA. V svoji razpravi je opozoril, "naj se slovenska državna pedantnost ne ukvarja toliko z izločanjem, temveč naj raje več stori za povezovanje, če ne želi, da slovenski znanstveni potencial, sicer cenjen v svetu, vseeno v globalu ne ostane na obrobju." M.

NA VIPAVSKEM IN V GORIŠKIH BRDIH

PREMIER BAJUK OBISKAL NAŠE KRAJE

Dr. Andrej Bajuk, predsednik vlade in Nove Slovenije-krščanske ljudske stranke, je v okviru kampanje za državnoborske volitve 1. oktobra obiskal Ajdovščino, kjer pa se je zadržal le kratek čas, ter Dobrovo v Goriških Brdih.

Visokega gosta in njegovo soprogo ter kandidate stranke za državnoborske volitve iz Goriških Brd in Nove Gorice je najprej pozdravil župan občine Brda Franc Mužič. Predstavil jim je stanje v občini, zlasti kar zadeva njeno sodelovanje s sosednjimi občinami v Italiji in na avstrijskem Koroškem, možnosti

Študijskega središča grad Vipolže in težave v vinogradništvu in vinarstvu. Predsednika vlade je zaprosil, naj vlada oz. posamezna ministrstva Brdom pomagajo pri premostitvi težav ter prispevajo k izpolnitvi njenih razvojnih načrtov. Župan je v svojem nagovoru tudi opozoril, da so Brici s svojo narodno zavednostjo in neuklonljivostjo ohranili nespremenjeno etnično mejo slovenstva v vsej zgodovini

do sedanjega časa. Dr. Bajuk je v govoru poudaril, "da Slovenija ni samo Ljubljana, ampak da državo sestavljajo vsi njeni predeli, posebno pomembni pa so kraji ob državnih mejah." Ob tem je opozoril, da mora biti vse, kar Slovenilca teži, "predmet zanimanja in skrbi vlade". Med drugim je izrekel priznanje Bricem, ki so etnično mejo slovenstva ohranili nespremenjeno, glede sedanjega stanja in

razmer v Sloveniji pa menil, da prehod iz totalitarne v demokratično družbo t.i. tranzicija zahteva tudi odgovor na vprašanje, "odkod prihajamo in kam gremo".

Kot predsednik Nove Slovenije-krščanske ljudske stranke je njen program za državnoborske volitve povzel v ugotovitvi, "da se predvsem zavzema za popolno in resnično demokracijo slovenske države in družbe, tržno gospodarstvo in za socialno državo, ki bi zagotavljala pravičen odnos do vseh državljanov in njihovo dostojanstvo."

VRNITEV NEPREMIČNIN

KONČNO SPORAZUM

Obrambni minister Janša in ljubljanski nadškof msgr. Rode sta podpisala sporazum o vrnitvi oz. zamenjavi nekaterih zgradb in zemljišč na območju nekdanje vojašnice v Šentvidu pri Ljubljani, kamor so nekoč spadali tudi Škofovi zavodi. Zadeva je bila delno rešena že l. 1991, ko so bili nekdanji Škofovi zavodi vrnjeni v posest nadškofije, ne pa še tudi v last Cerkev kot zakoniti lastniki. Po sporazumu se nadškofiji vračajo v last zgradbe nekdanjih Škofovih zavodov in del objektov, ki so bili dozidani na novo, v zamenjavo pa nadškofija odstopa državi zemljišča na območju Šentvida, na katerih so kompleks vojaških skladišč, območno poveljstvo slovenske vojske, zdravstveni center ministrstva za obrambo in drugi organi ministrstva oz. vojske.

Škofijska klasična gimnazija in razne kulturno-prosvetne dejavnosti, ki so se l. 1993 začele razvijati v delu sedaj vrnjenih objektov Škofovih zavodov, so dober dokaz, da omenjene in druge dejavnosti služijo v splošno dobro.

M.

PROJEKT HERKULES

"LETEČI" SODNIKI

Slovenska ministrica za pravosodje Barbara Brezigar je javnosti predstavila poseben projekt vrhovnega sodišča, s katerim naj bi zmanjšali sodne zaostanke. Obravnavala in potrdila ga je tudi vlada. Gre za t.i. projekt Herkules, ki predvideva dodeljevanje sodnikov s posameznih sodišč različnih stopenj na tista okrajna in okrožna sodišča, ki so z zaostanki najbolj obremenjena. Celotni projekt bo stal kakih 100 milijonov tolarjev, ki jih bodo dobili iz proračuna vrhovnega sodišča Slovenije. K zmanjševanju sodnih zaostankov naj bi prispeval tudi inštitut t.i. *letečega sodnika*. S spremembo zakona o sodniški službi bo določeno, da bodo okrajni sodniki v prvih treh letih opravljanja svoje službe vključeni v posebne skupine sodnikov, organiziranih z namenom, da na okrajnih sodiščih posameznega sodnega okrožja nadomeščajo odsotne sodnike. V Sloveniji naj bi bilo pri sodiščih vseh stopenj kar pol milijona nerešenih zadev oziroma spisov.

M.

MANJŠINCI V DZ

ZAŠČITENO ZASTOPANI

V Sloveniji imata avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost po ustavi pravico do posebnega poslanskega sedeža. Manjšinci imajo tako dva glasova, enega za volitve poslanca svoje narodne skupnosti in drugega za splošne volitve. V deveti volilni enoti, ki ima sedež v Kopru, je bil v predpisanem roku predlagan in tudi potrjen le en kandidat, dosedanji poslanec in nekdanji časnikar radia Koper-Capodistria Roberto Battelli. V formalno-pravnem pogledu je dejansko že izvoljen, ker mu po zakonu za izvolitev v državni zbor zadostuje že en glas.

V deseti volilni enoti, ki ima sedež v Lendavi, bodo izvolili tudi poslanca madžarske narodne skupnosti. Predlaganih in potrjenih je pet kandidatov, med njimi je tudi dosedanja poslanka madžarske narodne skupnosti v slovenskem parlamentu, Maria Pozsonec. Izvoljen bo tisti kandidat, ki mu bodo volivci madžarske narodnosti v Prekmurju namenili največ glasov.

M.

DO 26. NOVEMBRA

ZANIMIVA RAZSTAVA

V Muzeju novejšje zgodovine v Ljubljani so 4. t.m. odprli razstavo *Slovenija od prve svetovne vojne do koroškega plebiscita in Rapalla*. Gre za aktualen dogodek, ki je pomemben zlasti za slovenski narodni skupnosti na Koroškem (v Avstriji) in v Italiji. Kot temeljno misel, ki je tudi vodilo po razstavi, so v muzeju zapisali to: "Danes, ko je samostojna slovenska država dejstvo mednarodne politike in meddržavne prava, je gotovo treba poznati celoto vseh državotvornih dejanj ter političnih in vojaških prizadevanj, v katerih je zgodovinsko utemeljena vzpostavitev suverene Republike Slovenije. Sedanja popolna narodnopolitična emancipacija namreč nikakor ni brez svoje zgodovinske podlage, ki jo je v njeni prvi obliki spočelo že revolucijsko l. 1848 s programom Zedinjene Slovenije."

Razstava bo odprta do 26. novembra 2000, spremljali pa jo bodo tematska predavanja in projekcija dokumentarnega filma o borbah za slovensko severno mejo.

PREJELI SMO

O SREČANJU POBRATENIH OBČIN

Vaš list je objavil poročilo o srečanju pobratenih občin Ronke-Metlika, ki je bilo 9. septembra v vasi Suhor v Beli krajini.

Med drugim je bilo zapisano: "Poleg predstavnikov občinske uprave in mestnih redarjev so bili tudi prostovoljni gasilci, člani društva D. Salvador, člani društva Jadro ter še živeči pripadniki partizanske brigade Fontanot. Skupino iz Ronk je spremljal med drugimi mons. Mario Virgulin, ki je tudi somaševal in pridigal v treh jezikih. Slovesnost je bila v vasi Suhor, kjer je bila omenjena brigada tudi ustanovljena..."

Kdor ne pozna medvojnih razmer v Beli krajini, bo to poročilo sprejel z velikim veseljem. Tisti pa, ki vsaj malo spremljamo slovensko zgodovinsko pisavo, se ob takšnem zapisu upravičeno zamislimo. Skoraj vse naše občine, ki so pobratene s slovenskimi občinami, imajo pobratene organizacijski ali strankarski pripadnosti, kar je daleč od pobratenja občanov.

Vas Suhor je v NOB-ju doživljala svojstveno preizkušnjo. Tam je prišlo do hudega obračunavanja med partizani in domačini, ki so se priključili belogardistom. Ko se danes po toliko letih umirjeno in tehtno proučuje ta čas, se vidi, da je bila napetost med eno in drugo stranjo upravičena. Partizani so morali tudi (!) jesti, domačini pa so morali tudi (!) preživljati družine, zato so se partizanske mu nasilju upirali. (Tega nasilja s strani partizanov je bilo po Beli krajini veliko, čeprav se o tem ne piše!) Druga stvar, ki je Belokranjske zelo motila pa je bilo vrivanje KP v njihovo življenje in prepričanje. O vsem tem je lepo pisal E. Kocbek.

Pri nas v zamejstvu nas ne motijo takšni in drugačni simboli, ki nas spominjajo na NOB. Precej drugače pa je v Sloveniji. To vidimo ob obiskih, ko se Slovenci iz matične domovine nad temi simboli pri nas spotikajo. Omenjena slovesnost ni bila med domačini tako prijazno sprejeta, kot je bilo zapisano, čeprav so vanjo vključili tudi mašo, saj je ponovno odpirala nezacelejene rane, ki jih tamkajšnji prebivalci še vedno občutijo.

ITALIJANSKO PRAVO

ŠE O NOVOSTIH PRI AVTORSKIH PRAVICAH

DAMJAN HLEDE

V zvezi z reformo avtorskih pravic (zakon št. 248/2000, ki spreminja zakon št. 633/1941), je poleg orisa, ki je bil prikazan v prejšnjem članku, vreden posebne omembe spremenjeni člen 171-bis zakona 633. Ta je doslej vseboval kazenske določbe za kršitelje avtorskih pravic, torej za tiste, ki so nezakonito kopirali računalniške programe ali pa njihove ponaredbe uvažali, razmnoževali, prodajali ali dajali v najem z dobičkonosnim namenom ("a fini di lucro"). Zakon 248 je nezakonitemu razmnoževanju računalniških programov dodal še nezakonito razmnoževanje t.i. bank podatkov, predvsem pa je - zelo verjetno - uvedel bistveno spremembo v pogojih za obstoj kaznivega dejanja samega. Namesto prej omenjenega dobičkonosnega namena je namreč uzakonil kaznivost profitnega namena ("per trame profitto").

Razlika najverjetneje ni samo terminološkega značaja, saj se je v času veljavnosti prejšnje zakonske formulacije pojavila dvojna interpretacija o t.i. dobičkonosnem cilju (fine di lucro). Nekateri so trdili, da "dobiček" pomeni tako pozitivno povečanje premoženja kot tudi tisti po-

sredni dobiček, ki ga predstavlja prihranek stroškov. Drugi pa so trdili, da pomeni dobiček le povečanje premoženja in se zato razlikuje od profita, širšega pojma, ki vsebuje tako neposredni dobiček kot posredni dobiček ali prihranek v stroških.

Dejstvo, da je sedaj zakonodajalec zakonsko besedilo spremenil tako, da je namen dobička (lucro) zamenjal z namenom profita, po vsej verjetnosti kaže, da se je zavzel za širše branje pogojev kaznivega dejanja. Konkretno to pomeni, da na primer ni kaznivo dejanje samo nezakonito kopiranje računalniških programov, ki je namenjeno prodaji, najemu, itd., ampak tudi kopiranje računalniških programov, ki je namenjeno zasebni uporabi, ker gre za tisti zgoraj omenjeni prihranek stroškov, ki bi jih uporabnik - ponarejevalec moral utrpeti, ko bi program kupil in zanj plačal tudi avtorske pravice. Prihranek stroškov, ki predstavlja enega od sestavnih delov profitnega namena. Naj samo še enkrat spomnimo na kazni, ki so predvidene za to kaznivo dejanje: zapor od najmanj šestih mesecev do največ treh let in denarna globa od najmanj pet do največ trideset milijonov lir.

DEŽELNE TELEKOMUNIKACIJE

UGODNE PONUDBE ADRIA.COM

Deželna telekomunikacijska družba Adria.com se s tem tednom obrača na tržišče z novima ponudbama: "Desetlirposli" in "Desetlir".

Nova ponudba je namenjena predvsem malim in srednjim podjetjem oziroma obrtnikom iz dežele Furlanije-Juljske krajine. Za telefonske klice na deželno ozemlje, na krajevni ali medkrajevni ravni, pri telekomunikacijski družbi Adria.com predvidevajo poenoteno ceno v višini 10 lir na minuto. To je najbolj poceni ponudba v vsej državi, klici izven dežele, na številke drugod po Italiji, pa stanejo 23 lir na minuto. Ponudba je zanimiva zlasti za tiste, ki uporabljajo telefon za pozive na deželno ozemlje.

Nova ponudba upošteva tudi klice na prenosne telefone. Za pozive ob najbolj prometnih urah bo cena znašala 480 lir na minuto, ob ostalem času pa 250 lir na minuto. Možna je še varianta forfetizirane cene, ki jo lahko sklepajo le določene kategorije uporabnikov in ki velja za ves dan ter znaša 390 lir na minuto. Obe novi

ponudbi omogočata avtomatično vključevanje v omrežje Adria.com, ne da bi morali pred telefonsko številko, ki jo nameravamo poklicati, narediti predklicno številko, ki preusmeri klic po omrežje Adria.com. Varianta pogodbe "Desetlirposli" omogoča tudi mednarodne klice v države t.i. prvega seznama, med katereimi so ob Sloveniji in Hrvaški ter Avstriji tudi Združene države Amerike, Kanada in vse države Zahodne Evrope. Cena telefonskega klica stane v tem primeru 200 lir na minuto. Adria.com pa omogoča tudi sklepanje posebno ugodnih pogodb z družinami, ki imajo na drugih celinah sorodnike. Gre za ponudbo, ki je zanimiva zlasti za izseljenke in njihove sorodnike. S sklenitvijo pogodbe za "Velike italijanske skupnosti na tujem" bo klic v Argentino, Avstralijo, Brazilijo, Izrael in Venezuelo stal 590 lir na minuto.

PROTI REGULACIJSKEMU NAČRTU NABREŽINSKE OBČINE

PRIZIV KMETOVALCEV NA DEŽELNO UPRAVNO SODIŠČE

Kmečka zveza in Zveza neposrednih obdelovalcev sta prejšnji teden vložili priziv na Deželno upravno sodišče Furlanije-Juljske krajine v zvezi z regulacijskim načrtom, ki ga je 30. septembra lani sprejel devinsko-nabrežinski občinski svet.

Dogodek je svojčas dvignil precej prahu ter povzročil veliko polemik in odstop takratnega občinskega odbornika za kmetijstvo Neva Radoviča. Še zlasti so bili nezadovoljni predstavniki kmetovalcev, ki so ob tisti priložnosti predstavili večje število

poprakov k regulacijskemu načrtu. Menili so namreč, da varianta regulacijskega načrta, ki jo je predstavil občinski odbor, gre preveč v podrobnosti in da predvideva preveliko število vinkulacij, kar bi škodovalo v prvi vrsti ravno kmetovalcem v občini. Popravke pa je devinsko-nabrežinski občinski odbor zavrnil v veliko nezadovoljstvo stanovskih organizacij, v prvi vrsti Kmečke zveze in Zveze neposrednih obdelovalcev. 25. maja letos pa je izvedljivost devinsko-nabrežinskega regulacijskega načrta po-

trdil še predsednik deželne vlade F-Jk.

Zato sta KZ in ZNO prek odv. Petra Močnika vložili priziv na Deželno upravno sodišče proti upravama tako dežele F-Jk kot občine Devinsko-Nabrežina. Kot so povedali na tiskovni konferenci v petek, 29. septembra, na sedežu KZ v Trstu, je to poraz za vse, v prvi vrsti pa za devinsko-nabrežinsko občinsko upravo, ki ji kmetje očitajo tudi nepripravljenost na dialog. Vendar, ugotavljajo, druge poti ni bilo, potem ko so bili njihovi popravki in ugovori zavrnjeni.

Regulacijski načrt, ki je bil sprejet, pa po mnenju predstavnikov KZ in ZNO nikakor ne ustreza potrebam sodobnega kmetijstva, ravno nasprotno: tak, kot je, v resnici onemogoča razvoj sodobno pojmovanih kmetijskih dejavnosti. Vsekakor obstaja še možnost, da bi občinska uprava odobrila varianto k načrtu, ki bi upoštevala pripombe kmetovalcev in s katero se sedaj ukvarja pristojna občinska komisija. Vendar to upanje visi na nitki, saj je časa pravzaprav malo.

RAZVOJNI NAČRT ZA OBDOBJE 2000/06

EVROPSKI URADI ODOBRLI KMETIJSKO STRATEGIJO F-Jk

Odbor STAR, se pravi nadzorni in tehnični urad Evropske zveze, je deželi Furlanije-Juljske krajine sporočil, da je predstavljeni načrt za razvoj kmetijstva v skladu z evropskimi normami in torej izvedljiv. Gre za razvojni načrt, ki v obdobju od leta 2000 do leta 2006 predvideva investicije v višini 493 milijard in 400 milijonov lir. Nekaj več kot 193 milijard bodo črpali iz evropskih skladov, 190 mili-

jard lir bo prispevala italijanska država, približno 30 milijard pa bo kmetijskemu sektorju namenila dežela Furlanije-Juljska krajina. Odločilnega pomena pri izvajanju razvojnega načrta bodo imeli tudi zasebni investitorji, saj bodo krili približno 80 milijard in 300 milijonov lir stroškov. Deželna uprava bo s svojimi institucijami skrbela, da bodo sredstva porazdeljena za pobude, ki naj okre-

pajo kmetijsko podjetništvo, da bo lahko resnično konkurenčno nastopalo na vse bolj globalnem tržišču. Osnovne smernice grede v ovrednotenje in razvoj podeželja ter ohranjanje poseljenosti v goratih in manj razvitih območjih. Prednost bodo imele pobude, ki bodo razvoj omogočale ob spoštovanju naravnega okolja in ovrednotenju naravnih dobrin, posebnosti ter zanimivosti.

Ob razglasitvi novice o odobritvi načrta je deželni odbornik za kmetijstvo Ariis dejal, da je bil načrt brez večjih težav ali zadržkov odobren, ker so pri njem sodelovali vsi dejavniki, ob deželni upravi in deželnih kmetijskih institucijah tudi sindikalna predstavništva kmetov, ki so pomagala pri usklajevanju razvojnega načrta. Pristojni deželni uradi pa bodo v kratkem izdelali pravilnik, na osnovi katerega bo stopil v izvajalno fazo ta razvojni načrt za kmetijstvo in podeželje.

OB KRIZI ZARADI NARAŠČANJA CEN NAFTE

ISKANJE ALTERNATIVNIH GORIV

Naraščanje cene nafte je povročilo težak položaj zaradi nesorazmerno visokih stroškov za energetske vire oziroma prevoz izdelanega blaga.

Vsaka država si skuša pomagati, kot ve in zna. Naraščanje cene nafte je povzročilo protestne akcije skoraj po vsej Evropi, v Italiji pa je ministru za prevoze uspelo pomiriti avtoprevoznike. Vsi govorijo, da bo morala Italija poskrbeti za alternativne energetske vire, da ne bo za kar 84% proizvodnje elek-

tričnega toka v termoelektrarnah odvisna od naftnih derivatov. Ostale države Evropske zveze so ob prvi večji naftni krizi leta 1973, ki je nastala zaradi kiperske vojne, postopoma začele preusmerjati svoje termoelektrarne na druge energetske vire. V tem smislu veliko povedo naslednji podatki. Po letu 1973 je Francija zmanjšala porabo naftnih derivatov za proizvodnjo električne energije s 45% na 1%, Nemčija s 23% na 1,5%, Švedska z 19% na 3%. Belgija pa je

porabo naftnih derivatov za proizvodnjo električne energije zmanjšala za 78% na 15%. Vse te države, a lahko bi našli še nekatere, so zgradile več jedrskih elektrarn in posodobile ter preuredile termoelektrarne, ki uporabljajo premog za gorivo, da so zmanjšale svojo odvisnost od nafte.

V Italiji pa se je pripetilo ravno obratno. Če je bila država leta 1973 za proizvodnjo elektrike za 64% odvisna od nafte, se je ta odvisnost danes povišala na že omenjeni 84%.

Posledica tega je, da se bo električni tok v Italiji v kratkem podražil za več kot 30 odstotkov, kar je neizogibno ob stroških goriva, ki poganja večino italijanskih termoelektrarn. Ob teh stroških italijansko proizvodnjo bremeni tudi cena goriva za prevoze. Znano je namreč, da gre velika večina blagovnega prometa v državi po cestah in avtocestah, kar pomeni, da na končno ceno proizvodov vpliva tudi nesorazmerno visoka cena prevoza.

Tudi glede tega so možne alternativne rešitve, ki so sicer že dolgo znane, a so očitno proti interesom naftnih družb in avtomobilske industrije. A prej ali slej bo prišlo do sprememb in pravilno je

stališče italijanskih kmetijskih stanovskih organizacij, ki vztrajajo pri defiskalizaciji motornih goriv iz biomase. Gre za tako imenovano biotanolni alkohol oz. biodiesel, ki ga izdelujejo zlasti iz raznih oljčnic, med temi tudi iz oljne repice. Da ne gre za pravljice, dokazuje slovenski učitelj Mirko Hudl iz Globasnice v Podjuni, ki že več kot leto dni, kot je poročal *Naš tednik* sredi avgusta, uporablja za svoj avto namesto običajnega dieselskega goriva destilirano oziroma rafinirano olje, ki ga pridobivamo iz oljne repice (it. colza). Učitelj Hudl je v uporabi tega goriva inovator, ker je dokazal, da rafinirano olje ne kvira motorja, in tudi popolnoma izgoreva, tako da niti najmanj ne onesnažuje okolja. Liter tega goriva ga stane približno 9 šilingov, se pravi še vedno veliko manj kot običajno dieselsko gorivo iz uvoza. Ob vseh teh prednostih velja tudi povedati, da so Hudla in njegov avto temeljito preiskali tako avstrijski strokovnjaki avtomobilske organizacije kot tudi nemške sorodne ustanove, ki so potrdili učinkovitost in smotrnost uporabe Hudlovega biološko neoporečnega in čistega goriva.

ZA SKUPNI RAZVOJ OB MEJI

SODELOVANJE MED DREKO IN VOLČAMI

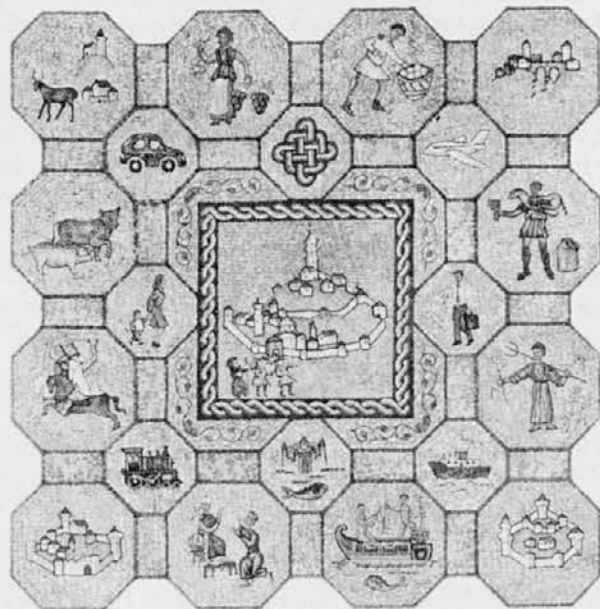
Na srečanje treh dežel v Volče so organizatorji povabili rojake iz Dreke in predstavnike koroških Slovencev. Na srečanju, ki je bilo pred nekaj tedni, so se zavzeli, da bi čimprej dokončali cesto iz Volč do mejnega prehoda Solarji, ki naj bi jo zgradili tudi s finančnimi prispevki iz skladov EZ. Gre za cesto, ki bi za 13 km skrajšala pot iz Tolmina do Čedad. To pa bi tudi privedlo do tega, da bi bil mejni prehod Solarji odprt celo

leto in z ugodnejšim urnikom. Zdaj je ta mejni prehod odprt le ob koncu tedna in še to samo v poletnih mesecih. Prav to dejstvo bi bistveno izboljšalo stike med Volčami in Dreko oz. med širšo Tolminsko in Benečijo. Na sestanku so se tudi dogovarjali o tem, da bi začeli urediti skupni športno turistični načrt na Kolovratu. Korošci bi pri tem sodelovali predvsem pri ureditvi športnih pobud.

GOSPODARSTVO

VINA, JEDI, DOGODKI IN POGLEDI

FRIULI DOC ZA SLADOKUSCE

Od 5. do 8. oktobra bo v Vidmu posebno živahno. Na sporedu bo namreč znana manifestacija Friuli doc, ki jo prirejajo letos že šestič. Za vse tiste, ki se je še niso udeležili, preberimo najprej podnaslov, ki se glasi: *Vina, jedi, dogodki in pogledi*. V definiciji torej praznik za ljubitelje domačih jedi in vin, za tiste, ki radi zahajajo na prireditve in si ogledujejo zanimiv kulturni dogodek, za vse tiste, ki se radi udeležujejo manifestacij in pri tem jim ni vseeno, ali je za temi nazorna organizacija.

Kaj se bo torej v Vidmu dogajalo? Vsega vam seveda ne moremo podrobno povedati, sicer bi le naštevali manifestacije, imena in skupine. Za take informacije se zainteresirani lahko obrnejo na videmsko občino (0432 271275), na Deželno ustanovo za promocijo turizma (040 363952) ali na spletno stran www.gjubileo.fvg.it. Če povzamemo spored dogodkov, povejmo, da

bo vsak udeleženec imel možnost spoznati mesto, njegove enogastronske specialitete, kulturno bogastvo naše zemlje in prisluhniti tudi simpozijem in okroglim mizam ter predstavitev knjižnih novosti oz. založb. Na vrsti bodo zanimivi in bogati večeri s folklornimi skupinami in tradicionalnim plesom; predstavljali se bodo stari in še aktualni obrtniški poklici, v štirih dneh pa bodo lahko na posebnih mestih (teh bo 40) vsi okusili tradicionalne jedi naše zemlje od sirov in pršutov do slaščic, marmelad, bioloških proizvodov, žganja, vina ipd. Otvoritev bo danes ob 17. uri s folklornimi predstavami v starem mestnem središču. Do nedelje pa se vsakdo lahko mirno napoti v Videm. Od jutranjih ur se bo v mestu stalno kaj dogajalo, tako da mu ne bo dolgčas. Za program, kot rečeno, so na razpolago omenjeni informativni uradi.

STEKLA PRILJUBLJENA POBUDA

ŽE DESETO VABILO NA KOSILO

V torek so v Prehodu v občini Podutana predstavili letošnjo jesensko izvedbo znane pobude *Vabilo na kosilo* v Nadiške doline. O vsakoletni ponudbi tradicionalnih beneških jedi pišemo že deset let, saj se z letošnjim letom slovenski gostinci predstavljajo že desetič po vrsti. V vseh teh letih se je pobuda obogatila in prilagajala potrebam birokracije (nastalo je npr. Združenje Vabilo) in željam obiskovalcev oz. turistov, ki se vsako sezono v zelo zadovoljivem številu odzivajo vabilu beneških restavracij in gostiln.

Nadiške doline jim oz. nam očitno ponujajo prepričljiv paket, ki se ne omejuje le na gastronomsko ponudbo, temveč zajema širše razsežnosti. Marsikomu je v teh letih postalo jasno, da se na tak način lahko bistveno pripomore k okrepitevi števila o-

biskovalcev v teh prelepih krajih. V ta namen se pobudi iz leta v leto pridružujejo vedno nove ustanove in organizacije. Ob vabilu na kosilo torej tudi vabilo na ogled kulturnih znamenitosti, vabilo na družbene in družabne prireditve, ki jih prirejajo domači prosvetni delavci, ter posledično spoznavanje Nadiških dolin in slovenskega porekla krajev, ljudi, kulture. Lepo vreme jesenskih nedelj in sugestivnost zaselkov in vasi Nadiških dolin pa navadno pripomoreta k vsakoletnemu uspehu iniciative.

Za konec še nekaj podatkov. K jesenskemu Vabilu na kosilo se je odzvalo 17 gostincev iz Nadiških dolin, vsi ljubitelji tradicionalnih jedi pa se bodo lahko v ta namen napotili v Beneško Slovenijo od 6. oktobra do 10. decembra.

EJ

OLIMPIJSKI OGENJ JE UGASNIL

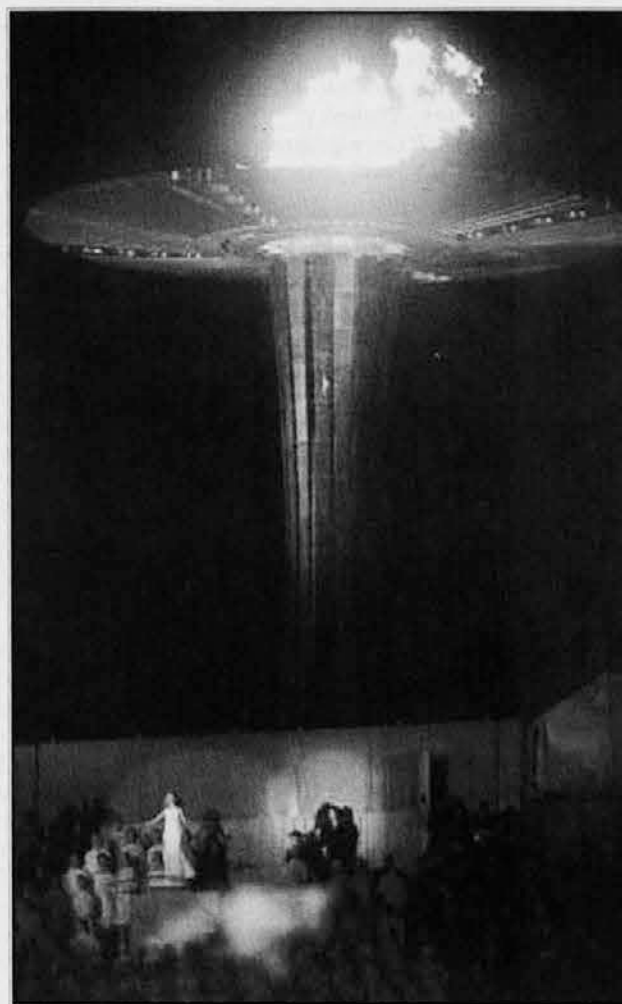
ERIK DOLHAR

V nedeljo, 1. oktobra, so se v Avstraliji končale 27. olimpijske igre moderne dobe.

Olimpiada v Sydneyu se ni končala tako, kot se je začela: s poklonom Avstralcev, naslednikov prvih priseljencev-britanskih zapornikov, domorodcem, staroselcem, avstralskim aborigenom, temveč humoristično, lahkotno, z avtoronijo, ki je tipična za Avstralce. Bil je velik pirotehnični pozdrav peti celini (na sliki). Olimpijski ogenj je ugasnil in bo spet vzplamtel čez štiri leta v zibelki olimpizma, Atenah.

Zadnja disciplina - maraton je bila kot vselej domena Afričanov. Zlato in bron sta šla Etiopijcema Aberri in Toli, med njiju pa se je vrnil Kenijec Wainaina. Pred tem je moški vaterpolski turnir osvojila Madžarska, ki je v velikem finalu pregazila Rusijo s 13-6, v ženskem rokometu pa so bile Danke boljše od Madžark. Prvi ženski olimpijski peterboj je po krosu osvojila Britanka Stephanie Cook.

Sicer je Italija zadnji tekmovalni dan 27. olimpijskih iger pobrala še eno zlato in eno srebrno medaljo. Zlato odličje si je v kajaku enojcu na 500 metrov priveslala Nemka z italijanskim potnim listom Josefa Idem-Guerrini, ki je bila hitrejša od Kanadčanke Caroline Brunet. Bron so si brez večjih težav prislužili ita-

lijanski odbojkarji, ki so odpravili Argentino z neoporečnim 3-0. Sicer so moški odbojkarji olimpijski turnir osvojili Jugoslovani, ki so bili s 3 proti 0 boljši od Rusov.

Več je bilo dogodkov, ki nam bodo od te olimpijade ostali v spominu. Poblize nas

se seveda najbolj zanimal finale v ženskem metu kopja, v katerega se je uvrstila tudi nekdanja Borova atletinja Claudia Coslovich, brhka zamejska Slovenka, doma s Piščancev nad Rojanom pri Trstu. Pred televizijskimi ekrani smo vsi navijali za Claudio, a

ni bilo dovolj! V Avstralijo je dopotovala z znamko 65 metrov in 30 centimetrov, ki jo je uvrščala v sam svetovni vrh te športne panoge. V Sydneyu pa se ji je krstni nastop na olimpijskih igrah ponesrečil, saj je kopje trikrat zalučala manj kot 60 metrov daleč in s tem zasedla končno 12. mesto. Razočaranje je bilo veliko, tako da ni mogla zadržati solz...

Slovenija se lahko ponaša s prvima dvema zlatima olimpijskima medaljama v svoji zgodovini. Osvojili so ju blejska veslača Luka Špik in Iztok Čop ter strelec Rajmund Debevec. Po dveh bronastih medaljah v Barceloni l. 1992 in dveh srebrnih l. 1996 v Atlanti je Slovenija posegla še po odličjih iz najzlahtnejše kovine.

Če pregledamo osvojene kolajne na teh 27. olimpijskih igrah, lahko spoznamo, da so jih največ, 97, pobrali Američani, na drugo mesto se je uvrstila Rusija, na tretje Kitajska, Italija je na sedmem mestu, Slovenija pa na 35.

Italijanska reprezentanca se za tako bogato bero medalj lahko zahvali zlasti svojim plavalcem, med vsemi fenomenalnemu Fioravantiu, ki jih je v prsnem slogu osvojil kar dve. No, in prav plavanje je morda tista športna panoga, ki nam bo iz Sydneya ostala najbolj v spominu. V športnem objektu Homebush je namreč v osmih dneh padlo kar 14 svetovnih rekordov, kar je vendar nekaj izrednega!

JADRANJE / JESENSKI POKAL

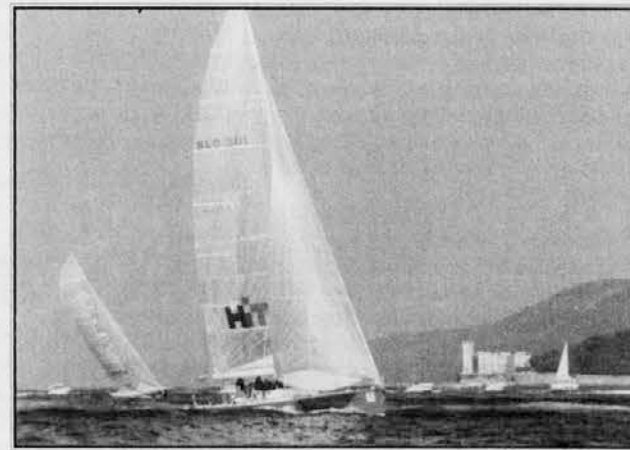
ŽE SE STOPNJUJE MRZLICA PRED 32. BARCOLANO

V Trstu se stopnjuje mrzlica pred 32. izvedbo regate za Jesenski pokal, ki je splošno znana kot Barcolana (Barkovljanka) in ki bo na sporedu v nedeljo, 8. t.m. Do zaključka naše redakcije smo našteali 827 vpisanih jadrnic, razporejenih v 12 kategorij, a število je med tem časom prav gotovo naraslo in še bo, saj je čas za vpis do jutri zvečer (vpisi po pošti in faxu se končujejo 5. t.m.), medtem ko bodo vpise potrdili v soboto, 7. t.m. Naj povemo, da je lanske izvedba doživela rekordno število jadrnic - tekmovalcev jih je kar 1.864.

Sicer je nedeljska regata, ki jo prireja Jadrno društvo iz Barkovelj in Grljana (Società Velica Barcola-Grignano), le najpomembnejši del dogajanja, ki se pravzaprav že odvija z vrsto predhodnih regat, na katerih nastopa več sto jadrnic vseh razredov. Konec prejšnjega tedna je bila tako na sporedu prva izvedba t.i. Young Barcolane, se pravi regate, na kateri so nastopili mladi jadrniki razreda optimist. Žal je slabo vreme pokvarilo tekmovalje. Regate

so morali prekiniti in tako je začasna lestvica postala dokončna. Prva tri mesta so osvojili mladi hrvaški jadranci: prvo mesto je osvojil Šime Fantela, ki je julija letos v La Coruñi v Španiji sicer postal tudi svetovni prvak v tem razredu, drugo in tretje pa Matea Petronijević in Igor Marenić. Prve izvedbe "male Barcolane" se je udeležilo tudi več slovenskih zamejskih jadrancev, članov klubov Čupa in Sirena. Najbolje se je odrezal Čupin jadrlec Jaro Furlani, sicer dobitnik bronastega odličja na nedavnem svetovnem prvenstvu v La Coruñi, ki je zasedel končno 11. mesto.

Poleg "male Barcolane" potekajo v tem tednu tudi druge predhodne regate. Tako se je v regati za pokal Bernetti na prvo mesto uvrstila zmagovalka lanske Barcolane, jadrnica Adriacom, pokal pa je šel jadrnici Selavy (razred IMS). Sicer bodo posadke tekmovalce za kar lepo število pokalov in trofejev. Poleg najpomembnejšega Jesenskega pokala za zmagovalce v vseh kategorijah in Trofeje Challenge za absolutnega zmagovalca se

bodo jadranci potegovali še za Trofejo Fincantieri (ta bo šla novi jadrnici, ki so jo zgradili v italijanskih ladjedelnicah in splavili v letu 2000 in ki bo premagala največje število drugih plovil v svoji kategoriji), za Trofejo zavarovalnice Generali (ta bo šla najboljši tuji jadrniki, ki bo premagala največje število plovil v svoji kategoriji), za Trofejo Goriške hranilnice, ki bo šla najbolje uvrščeni jadrnici iz goriške pokrajine, za Trofejo italijansko-avstrijskega prijateljstva, ki bo šla najbolje uvrščeni avstrijski jadrnici med mesti, ki so pobratene z italijanskimi občinami, za Trofejo Nino Perizzi, ki bo šla tržaškemu jadrlnemu klubu s šestimi najbolje uvrščeni jadrnicami, za Trofejo Alvino Burresti, ki bo šla jadrni karieri krmarja, za Pokal Marlin-Trofejo Fran-

co Ursich Challenge, ki bo šla drugouvrščenemu v sedmi kategoriji. Poleg tega bodo še podelili razne druge manjše nagrade.

Barcolana je že zdavnaj prekoračila krajevni okvir in je, kot znano, postala mednarodno priznana in svetovno znano jadrno tekmovalje. Pa tudi ni več samo striktno športni dogodek. Gre v bistvu za mnogovrstni spektakel, za parado športnih in drugih zvezdnikov ter v bistvu tudi za kulturni dogodek. Tako se skozi cel teden vrstijo koncerti tako domačih glasbenikov in ansamblov (nastopili so tudi Kraški ovčarji), kot tudi takih, ki so znani na vsedržavni sceni italijanske lahke glasbe. Vrhunec pa seveda je in ostaja nedeljska regata, ki bo startala ob 10. uri.

IŽ

»JE, KAR JE«

MISTER VOLITVE

Politična komunikacija v Sloveniji je napačna. To pravijo izvedenci ljubljanske fakultete za družbene vede. Politiki so preveč resni, v svojih govorih so velikokrat prav moreči in dolgotrajni. Pomislite na Drnovška, Janšo, Peterleta - kot najvidnejše predstavnike tega načina komuniciranja.

Predvsem mislijo družboslovci na monoton način govora, ki nima nobenih sprememb v višini glasu, torej brez poudarkov, navdušenja, zgražanja, veselja ali žalosti. Če primerjamo to s komunikacijo po svetu, bomo videli, da je vse to res. Pred kratkim sem videl prenos kongresa Laburistične stranke Velike Britanije v Brightonu. Kongres je bil poln glasbe, predstavitvenih video-posnetkov, ploskanja, navdušenja in skakanja. Politiki so tekmovali med seboj, kdo bo bolj živo in prepričljivo govoril, kdo bo izrekel več šal na račun političnih nasprotnikov. Blair se je v svojem govoru dobesedno spotil in bi njegov govor lahko primerjali klasični šoli govorništvu, s pravilnimi vzponi in padci, resnimi in šaljivimi trenutki ter pravo mero monotonih dejstev in zabavnih vložkov.

Predvolilna kampanja je seveda v polnem razmahu in tudi tokrat nam politiki obljublajo gradove v oblakih. Poglejmo samo plakate, ki krasijo ali strašijo po slovenskih mestih. Zdi se, da vsi politiki obljublajo v prihodnje »več energije« oz. boljše čase za politično komunikacijo. Najprej je tu dejstvo, da se mnogi pojavljajo na plakatih brez kravate. Radi bi nam sporočili, da bodo v prihodnje bolj sproščeni, bolj vsakdanji, življenjski in bliže navadnemu človeku. Drnovšek hodi v preprosti črni majici z nekaterimi znanimi osebnostmi in se na enem plakatu celo prijazno smeje. Dejstvo je, da nismo do sedaj še nikoli videli Drnovška brez kravate in je sploh znan po tem, da se nikoli ne nasmeje, kje pa da bi se bil vever in vesel!

Podobno so naredili z Janšo, ki so ga oblekli v črn suknič in široko odpeto belo srajco, ki mu leze čez ovrtnik sukniča, da bi izgledal kot kak »latin lover« ali pevec Gianni Rijavec. Vsi pa vemo, da spada Janša med najbolj toge in monotone slovenske politične govornike. Prav tako se tudi on na plakatu prijateljsko smeje, kar je sicer še bolj redko kot pri Drnovšku. Da bi stvar bila še bolj vesela, so mu postavili modro ozadje in živo rumene sončnice.

Tako Drnovšek kot Janša kažeta na plakatih le del obraza, pleša pa je odrezana. Morda se bojita konkurence ostalih politikov, ki imajo lase in jih tudi ponosno razkazujejo: Zagožen, Bizjak in predvsem Borut Pahor, ki bi po poklicu lahko bil tudi fotomodel. In najbrž je to vplivalo na slovensko politično komuniciranje. Plakati so bolj podobni izboru najlepšega in najbolj simpatičnega slovenskega politika leta 2000. To pa spominja na Berlusconijeve plakate, kjer politik vedno nastopa s kakšno starejšo sliko. Bo lepota odločala o politični prihodnosti Slovenije? In če lepota res odloča, se mi poraja drugo vprašanje.

V Sloveniji se trenutno sprašujejo, koliko žensk kandidira v kateri stranki. In kljub temu v tem lepotnem tekmovalstvu še nisem zasledil ene prikupe gospe. Pa naj mi kdo ne pravi, da sta Drnovšek in Janša sposobna s svojimi prikritimi plešami izvabiti več glasov, kot bi jih prijetna dama. O ženskah v politiki se očitno le govori.

Vse kaže, da so tudi ti estetski oboji le tipične oblike predvolilnih kampanj: Volite za nas, saj bomo najmanj dolgočasni, najbolj veseli in najbolj navdušeni! Ko pa enkrat pridejo na oblast, si nadenejo dolgočasne kravate in kisle obraze ter nas začnejo spet dolgočasiti z monotonimi govori. Dobro pa vemo, da so v zgodovini govorništvu bili najpomembnejši tisti govorniki, ki so znali premakniti množice: jih navdušiti ali ogorčiti.

PETER SZABO

Problem pa ni samo na politični ravni. Kljub nekaterim hvalevrednim pobudam, kot sta npr. pregled novega slovenskega filma ali dragocena dejavnost Skupine 85 idr., se ves trud kaj kmalu zreducira le na kak - sicer kakovosten - članek o Kosovelu ali Černigoju na kulturnih straneh dnevnika Il Piccolo ali pa na kako priložnostno poročanje ali pismo, ki pa ga v večini primerov napiše slovensko pero. Smo res tako nezanimivi oz. zanimivi samo takrat, ko je govor o fojfab ali polemikah okoli bazoviškega spomenika, kot se je to zgodilo pred kratkim? Ali pa bi si tudi sami morali v bolj prizadevati za večjo "vidljivost" oz. "vidnost" naše skupnosti v tržaški javnosti?

Nekdo je rekel, da, dokler bo tudi en sam Slovenec v Trstu, bo živ tukajšnji nacionalizem. Žal, a je tako. Etnično sovraštvo je že v kromozomih tukajšnjih ljudi, če se s tem strinjamo ali ne. Če beremo zapisnike občinskega sveta v Trstu izpred 150 in več let, zasledimo isto sovraštvo, ki smo ga spoznali pod fašizmom, v dobi hladne vojne ali pred nekaj leti. Dvestoletna dezinformacija, poniževanje, odklanjanje vsega, kar diši po nas, je pustilo težko sled, ki je ne bo lahko izbrisati. In pri večini someščanov ne opazim niti prave motivacije, da bi nas spoznali, kar je še najhuje. Res je tudi, da so bili storjeni veliki koraki v pravo smer. Pomislimo le na vzdušje, ki je nastalo v tržaški Cerkvi od škofa Belomija do danes. Pa tudi nov sproščen odnos, brez predsodkov npr. do stikov s Slovenijo, ki ga čutimo v mestu, odkar je za krmilom ta uprava. Ne bi dajal prevelike teže protestnim pismom v Piccolo, saj gre vedno za ene in iste osebe, ki se s tem izživljajo. V teh primerih veliko bolj zaleže pametno, tudi ostro pismo v odgovor, s prikazom zgodovine. Ljudje dobre volje, ki jih ni malo, bodo to cenili in nam dali prav. Za tiste pa, ki so od vedno zagrenjeni s sovraštvom, itak ni pomoči. Potrebno

POLITIČNA TEŽA MANJŠINE

bo še veliko truda na širšem kulturnem področju. Vsaka pobuda je tu hvalevredna, od predstav SSGs podnapisi do mešanih zakonov, ki se odločijo za vpis otrok v slovensko šolo, do tečajev slovenščine po šolah in društvih. Vse to lahko pripomore k boljšim odnosom, saj je prav jezik največja pregrada za približevanje našemu narodu, ker ga pripadniki večinskega naroda ne poznajo. Da smo včasih preveč zaprti vase, bo tudi držalo, saj je bolj "komod" dialog ali tudi prepričanje v hiši kot pa sočnanje z različnim narodom. Ponavljam, da je nepoznavanje jezika pri tem težava, a koliko smo tudi mi "agresivni" v dobrem pomenu besede? Južnotirolec doma pozdravi vse z "Grüss Gott" in vsak to že razume ter se potruji, da mu pride naproti. Malo zdravega ponosa nam ne bo škodilo, ko se odpiramo drugim, ki nas obdajajo. To ni še nacionalizem ali nasilje. Pokazimo na vljuden način, da ljubimo svoj jezik in svojo zgodovino, takšno, kakršna je bila. Če bo naš sogovornik pošten, bomo tudi deležni spoštovanja in se nam bo prej približal, kot če bi bili prepričani. Vprašanje je tudi, ali se sami dovolj spoštujemo, ali sprejemamo slovensko državo kot matico in ne kot "Jugo", važno le za bencin in dobro kosilo, in našo kulturo ter jezik kot temeljni vrednoti, ki prideta pred tržaškim pogovornim jezikom. Ne moremo biti vidni, če se sami ne izkažemo. Naša "vidljivost" bo odvisna od vsega tega in pa od kakovostne priprave, brez katere ne moremo zahtevati več kot vljudnosti. Če bomo izvirni in pozorni do vsega, kar se dogaja, in bomo temu dodali naš dobri prispevek, se bodo gotovo tudi drugi tega zavedali. Pa imejmo zaupanje v boljše bodočnost. "Spes ultima dea", so pravili stari Rimljani, ki so vladali svetu.

Trst je že danes središče nekaterih pomembnih mednarodnih ustanov. Pred kratkim se je izvedelo, da bo marca prihodnjega leta naše

mesto gostilo tudi vrh osmih najbolj razvitih držav v svetu, posvečen vprašanju varstva okolja. Vendar obstaja tudi druga plat medalje, ki je bolj temna in upravičeno vzbuja zaskrbljenost. Ne mislim toliko na "exploit" Jörga Haiderja na proslavi 170. letnice nove ceste Trst-Ljubljana-Dunaj, kolikor na atentat na sedež Srednjeevropske pobude ter na napovedani mednarodni shod desničarskih skrajnjšev. Ali taki dogodki utegnejo zares poriniti Trst v novo mračno obdobje svinčenih let?

Prav zaradi preobrata, ki je nastal po letu 1990, in zaradi novega vzdušja, ki ga je prinesla ta občinska uprava, bo težko, da se vrnemo nazaj. Ne verjamem v to možnost. Če bi mu krajevni italijanski mediji ne dali toliko pozornosti, bi se Haiderjev prihod niti ne opazil. Pa tudi zadnja manifestacija fašistov ni prinesla več kot sto ljudi na ulico. Sedaj je čas, da odkrijemo zgodovinsko resnico zadnjega stoletja in na njej gradimo bodočnost. Ne vem, zakaj ni še objavljena raziskava italijansko-slovenske zgodovinske komisije o naših krajih. Bila bi poštena podlaga za nadaljnje pogovarjanje na poti sožitja.

SSk je pred časom sklenila sporazum z nekaterimi sredinskimi komponentami levosredinske koalicije za skupen nastop na prihodnjih občinskih volitvah. Kaj si obetate od tega zavezništva?

Smo pred objavo "manifesta" nove koalicije med SSK, Ljudsko stranko, Prodijevimi Demokrati, Demokratičnimi socialisti in republikanci, ki bo ponujen civilni družbi, po modelu liste "Marjetice", ki je že razširjena po Italiji. Šlo bo za neki Reformistični center, ki se bo soočal z Levimi demokrati za nadaljnje dogovore in nastope v okviru Oljke, da se spoštujemo ravnovesja, ki jih koa-

licija normalno zahteva. Čeprav bi si želeli samostojnega nastopa, smo prisiljeni v dogovore zaradi krivičnega volilnega zakona, ki ne predvideva zajamčenega zastopstva za manjšine, kot je v drugih evropskih deželah ali državah. Tudi zaščitni zakon ne odpravi te krivice, kar je hudo. Od tega zavezništva si obetamo boljše ravnovesje v koaliciji, s katero sodelujemo, da ne bi prišlo do vsiljevanja kandidatov ali da se npr. ne bi več zgodilo, da ena od komponent zahteva in doseže izključitev drugih partnerjev iz raznih uprav.

Odnosi z nekaterimi partnerji v sedanji koaliciji niso najbolj idealni. SSK je imela večkrat ostro polemične spore zlasti s stranko Levih demokratov. Kje so po vašem mnenju vzroki za tako napete odnose?

Vzroki so v tem, kar sem komaj povedal: če bomo vsi spoštovali pomen ostalih partnerjev koalicije in ne bomo skušali omejevati prisotnosti nekaterih v izvoljenih telesih zato, da bi se igrali na namišljene "neonacionaliste" in da bi sprejemali teze, ki so pa v korist drugih nacionalizmov in zapostavljajo našo manjšino, bo že šlo. Drugače bodo odnosi vedno napeti.

Vsekakor boste morali te odnose razjasniti pred prihodnjimi občinskimi volitvami. Kaj mislite o le-teh? Ali levosredinska koalicija lahko zmaga tudi brez Illyja?

Od vedno sem prepričan v moč dialoga v politiki, posebno če druge rešitve niso možne, kot je v primeru prihodnjih volitev v Trstu. Če bi Illy lahko kandidiral v tretje, bi bil verjetno izvoljen kar v prvem krogu, a zakon tega ne dopušča. Zato bo treba napeti vse sile, obnoviti koalicijo med Oljko in Illyjevo listo in dobiti primerne naslednika sedanjemu županu, da se izpolni načrt, ki si ga je ta večina zastavila, za boljše bodočnost tudi nas Slovencev. Če bomo pametno vztrajali na pravičnih zahtevah, ki so že danes nakazane, bomo lahko doživeli še novo pomlad, kar voščim sebi in vsem našim ljudem!

RAZPIS EVROPSKE KOMISIJE

SOFINANCIRANJE ZA NAČRTE MANJŠIN

Evropska komisija je 16. septembra letos objavila v Uradnem listu Evropskih skupnosti razpis za sofinanciranje projektov za promocijo in zaščito regionalnih manjšinskih jezikov in kultural.

Na razpolago je 2,5 milijonov evrov za načrte, ki predvidevajo sodelovanje med različnimi manjšinskimi skupnostmi. Sofinanciranje načrtov, ki se neposredno tičejo manjšinskih skupnosti, ki živijo v Evropi, je EU začela v osemdesetih letih.

Projekti, ki bodo deležni finančne podpore EU, bodo kriti do 50% potrebne vsote, in to s prispevkom od 50.000 do 150.000 evrov, to pomeni, da pri EU računajo, da bodo lahko pomagali pri izvedbi od 30 do 40 projektov. Za omenjene prispevke ne pridejo v poštev komercialna podjetja ali posamezniki.

Rok za vlaganje prošenj bo zapadel 6. novembra 2000.

Poglejmo podrobneje. Evropska komisija nudi finančno pomoč za naslednje tipologije načrtov:

a) izmenjava izkušenj: konference, seminarji, stages, študijski izleti ipd. Omenjene dejavnosti morajo objeti določen tematski sklop, izvesti pa se

morajo med subjekti oz. ustanovami različnih manjšinskih skupnosti;

b) vključitev omenjenih dejavnikov v mrežo, ki bi nudila stalne stike med ljudmi, ki pripadajo različnim jezikovnim skupnostim ali ki jih vežejo v določenih panogah ali jih družijo podobna tematika. Omenjene mreže so seveda lahko tudi virtualne.

c) razvoj skupnih načrtovanj: načrtovanje projektov, ki se tičejo več jezikovnih skupnosti. Omenjeno načrtovanje mora sooblikovati več jezikovnih skupnosti.

d) prenos kompetenc: načrti morajo predvidevati prenos kompetenc na določeno skupnost. Omenjene načrte lahko promovira skupnost, ki si prizadeva za prenos znanja na drugo, ali v nasprotnem primeru za skupnost, ki si želi prenosa omenjenih kompetenc s strani druge skupnosti ali specifičnih ustanov. Strokovnjaki, ki bodo nastopili v teh primerih, morajo biti soudeleženi pri prvi fazi, slediti razvoju in presoditi prenos omenjenega znanja.

e) koordinacija načrtov: načrtovanje koordiniranih projektov, ki si prizadevajo za ohranjanje in vrednotenje jezika, pri katerem se angažira-

jo različni dejavniki na naslednjih predvidenih področjih:

- razvoj jezikovnega bogastva v obliki slovarjev, leksikonov, terminologije in slovnice, arhivov, jezikovnih študij ipd.

- razvoj jezikovnih kompetenc: poučevanje jezika (tudi na daljavo), formiranje učnega osebja, produkcija in širjenje instrumentov za učenje, razvoj in širjenje pedagoških metod, promocija dvojezičnosti/večejezičnosti.

- neposredna promocija jezika: s pobudami, ki si prizadevajo za informiranje, promocijo in prisotnost jezika na vizualnem področju.

- družbeno-gospodarski aspekti jezika: prisotnost jezika v družbenem in gospodarskem življenju, jezik in gospodarski razvoj.

- kultura in mediji: kulturne pobude in živa umetnost, širjenje literarnih, glasbenih in avdiovizualnih tekstov, časniki, radio in televizija.

Kriteriji: Evropska unija bo podprla načrte,

- ki se neposredno tičejo manjšinskih jezikov. Ob tem bodo pri selekciji upoštevali tudi finančno kapaciteto in zmogljivost uresničeva-

nja predstavljenih načrtov;

- ki predvidevajo krepitev evropske dimenzije z izmenjavo znanja, izkušenj in skupnih pobud;

- ki so dosledni z namerami, ki jih EU predvideva v razpisu;

- ki bodo dosegli čim več ljudi in katerih učinki bodo trajni;

- ki predvidevajo inovativnost v prid prizadetih jezikovnih skupnosti, t.j. z uporabo novih tehnologij in prijemov;

- ki se kakovostno predstavljajo s primerno bilanco, organizacijo dela ter ne razpolagajo z drugimi finančnimi prispevki s strani Evropske unije.

Načrti naj bodo izvedljivi v roku dveh let.

Prošnjo morajo zainteresenti predstaviti na formularju, ki je na razpolago na spletni strani z naslovom <http://europa.eu.int/comm/education/mercator/langmin.html>, jo izpolniti v enem od uradnih jezikov EU (v našem primeru v italijanščini) ter jo poslati po pošti do 6. novembra 2000.

Razpis je na razpolago tudi na spletni strani www.eblul.org.